DEUTSCHLAND 3.40 - OSTERREICH 3.50 EUR - SCHWEIZ 6.50 CHF - NEDERLAND 3.50 - BELGIQUE 3.50 - FRANCE 3.50 - GB 2.70 - KKTC 3.250.000 tl.

SAYI:42 • KASIM 2006 • 3 YTL. kdv dahil

KAÇAK YAYIN

YERYÜZÜNE SÜRGÜNLERİN DERGİSİ

küçük İskender **SHORT STORY BOARD**

MUAZZEZ İLMİYE ÇIĞ:

Türban değil onlarınki, saç bohçası

NOBEL ÖDÜLÜ BOLİVYA'LI MADENCİLERE

ISSN 1304-1037-0-6

HALKIN TAKIMI'YLA MAÇA GİTMEK

Nevzat Çelik

Hiçbir şey göründüğü ve görüldüğü gibi değil! Bunun böyle olduğunu elbette yeni fark etmedim.

Hayata ve hayatımıza ilişkin kimi tercihler yapmak, o tercihler doğrultusunda kimi standart refleksler oluşturmak rahatlatıcıdır. Ama kimi zaman bu durum bizi toptancı bir bakış açısına sürükler ve ayrıntılardan uzaklaştırır. Uzatmadan konuya gireyim. Bir takımın (bizde futbol yaygın) taraftarı (hadi fanatik diyelim) olmak nasıl bir şeydir. Futbolla ilgili olmayan (kaldı mı bilmiyorum) kesimler tarafından nasıl algılanır ve tanımlanır fanatiklik? Bir kimseye ya da bir şeye aşırı düşkün ve bağlı olan kişiye fanatik diyor sözlük. Sözlüğün tanımlandığı kadarıyla fanatik olmanın pek bir sakıncası yok! Gelgelelim kamuoyuna ve sokaklara yansıyan gerçekler bu kadar masum değil. Yol kesmeler, zorla İstiklal Marşı söyletmeler, döner bıçakları sallamalar, silah sıkmalar vs. Hele de işin içine milliyetçi yönlendirmeler girince işin tadı iyice kaçıyor. İki kulüp arasında oynanacak maç öncesinde İstiklal Marşı söyle(t)menin ne âlemi var? Daha gür ve uyumlu söyleyen takımın taraftarına bir gol mü hediye ediliyor! Türk olduğumuzu unuttuğumuz varsayılıyor da o yüzden mi sık sık hatırlatılma gereği duyuluyor!

Üç hafta öncesini saymazsak, en son yedi yıl kadar önce gitmiştim maça bir grup arkadaşımla beraber. Marş söyleneceğini bildiğimden gergindim. Keyif almak için geldiğim maça bir sıfır yenik başlayacaktım yani! Nitekim o an geldi ve mecburen ayağa kalktım. Onu da yapmasam sanırım sonum pek hayırlı olmazdı! Aynı zamanda yersiz bir tepki olurdu. Orası bir tribündü! Etrafımda ellerini kaldırıp kurt işareti yapan bir sürü genç adam vardı. Tabii ki marşa katılmadım. Askeri cezaevlerinde bir yaptırım olarak dayatılan marşı söylemeyen ve bu yüzden yediği dayağın haddi hesabı olmayan ben, doğal ki söylemeyecektim. Sırf bu aptal yaptırım yüzünden ulusal marşından soğuyan pek çok insan biliyorum. Riskli bir durumdu ama benim verebileceğim tek taviz ayağa kalkmaktı. Galatasaray-Fenerbahçe ve PKK'nın aynı küfür cümlesinin içerisinde yer almasını anlamak ise mümkün değildi! Bu rezalete katlanmamak için bir daha da maça gitmemiştim.

Beşiktaşlıydım. Neden Beşiktaşlı olduğumu hatırlıyorum. Mahalledeki, okuldaki çocukların çoğu Fenerli ya da Galatasaraylıydı. Beşiktaşlı olmam için tek başına yeterli bir gerekçeydi 'az olmak!' Çok sonraları fark ettim, solcu arkadaşlarımın çoğu Beşiktaşlıydı. Solcuların toplumda azınlık olduğu göz önüne alındığında Beşiktaşlıların içinde çoğunluk olmasında bir sakınca yoktu tabii ki!

Bana yeniden tribünde maç izleten, taraftar-fanatik algılamamı sorgulamaya iten şey neydi? İşte bunu paylaşmak istiyorum sizinle.

İnternet ortamı yeni benim için. Tanıştığım bir arkadaş bana "halkintakimi.com" adresine gir-

mememi istedi. Girdim ve şaşırdım! Bir grup Beşiktaş taraftarının birkaç ay önce kurdukları bir site bu. Bin beş yüzü aşkın kayıtlı üyesi var. Bu sitede Beşiktaş eksenli, ideolojik kavramların yerli yerinde kullanılarak yazıldığı yazılar ve tartışmalar var. Solcu çocuklar bunlar. Kendilerini Beşiktaşlı ve solcu, ya da solcu ve Beşiktaşlı olarak tarif ediyorlar. Beşiktaşlı olmak önceliyor bir araya gelişlerini. İstanbul'daki Beşiktaş maçlarından birkaç saat önce Maçka'daki Beşiktaş kulüp binasının tam karşısındaki Şairler Parkı'nda toplanıyorlar. "İnadına Tigana" yazılı büyükçe bir pankartları var, onu asıyorlar. Maçın başlamasına bir-bir buçuk saat kala marşlar ve sloganlar eşliğinde Dolmabahçe yoluna inip stada gidiyorlar. Beşiktaş-Ankaragücü maçına beni de götürdüler. Birkaç gün öncesinden "Beşiktaşlı Nevzat Çelik'le Maça Gitmek" başlığıyla bir çağrı yapmışlar sitede. Gelen yanıtlar benim için çok şaşırtıcıydı. Her biri şiirlerimi ya da şiirlerimden bazı bölümleri koymuşlardı "hoş geldin" mesajlarının başına, sonuna.

Şairler Parkı'na gittiğimde 60-70 kişi vardı. Şairlerin heykellerinin etrafı siyah-beyaza kesmişti. Bir bölümünün elinde bira kutuları vardı. Bir tane de benim elime tutuşturdular. Şiir-solculuk ve Beşiktaşlılık üçgeninde muhabbet koyulaşmaya başlamışken, bir haber geldi, Ankaragüçlü taraftarların Kazan'ın oradaki Beşiktaşlılara saldırdıklarına dair. Beş on kişinin dışında herkes aynı anda aşağı doğru koşmaya başladı. Faşistlerin okula, mahalleye saldırı haberi gelmişti sanki! Uzun yıllardır hissetmediğim bir duyguydu bu. O arada kısa kısa bilgiler aldım. O taraftar grubunun Milliyetçi bir partinin taraftarı olduklarını filan. Bir süre sonra arkadaşların birçoğu cop darbeleri almış, biber gazı sıkılmış bir halde geri geldiler. Uzun süredir böyle bir olay çıkmıyormuş. Benim şansızlığıma verdiler. Yüzlerinde dolaşan gururu gördüğümü fark ettiler mi bilmiyorum. Arkadaşlarını yalnız bırakmamanın, sonuna kadar mücadele etmenin gururu fışkırıyordu terli alınlarından! Bir takımı tutmak da olsa, aidiyet duygusuyla bir araya gelmek kimi şeyleri göze almayı ve yerine getirmeyi gerektiriyordu! Benim ülkemde ne kolaydı ki zaten?

Slogan ve marşların içeriklerini, maça gidişi ve statta yaşadıklarımı anlatmayayım. O başlı başına bir hikâye!

Daha sonra internette iki site daha dikkatimi çekti. Biri yine Beşiktaşlı, öteki de Galatasaraylı taraftarlarının sitesi. İlkinin adı "irlandalilar.com". İkincisinin adı ise "tekyumruk.com" Her iki site de hangi şiirle açılıyor biliyor musunuz? İTİRAZIN İKİ ŞARTI! (İrlandalılar, 3., 4. ve 5'nci dizeleri sansürlemişler gerçi. Umarım düzeltirler!)

"Sevgili Yoldaş Kurbağalar" adlı son şiir kitabımın (1998 yılında ilk basımı yapılmıştı) ilk şiiri İTİRAZIN İKİ ŞARTI. Şiir okurları elbette farkındaydı bu şiirin. Ama ben sol duyarlık taşıyan pek çok insanın ezberleyeceğini ve hatta kimi sol yapılanmaların deklarasyon şiiri olacağını sanmıştım. Bu pek gerçekleşmedi. Ne yazık ki sol yapılanmalar, ya ulusalcı bir çizgiye savruldular ya da cemaat yapılanmalarına dönüştüler. O yüzden şiirle işleri pek kalmadı! Herkesin yazdığım şiiri bilmesi gerekmez elbette. Türk ve Kürt halkının birbirine düşman edilerek sokağa indirilmeye çalışıldığı, kavramların birbirine girdiği ve kafaların çok karıştığı şu dönemde okunmasının elzem olduğunu söylemeliyim!

İTİRAZIN İKİ ŞARTI

çok olmadığımız kesin
çok olan tarafta değiliz
çok olan tarafta olmayacağız
türkiye' de kürt olacağız
kürtlerde ermeni
ermenilerde süryani
gidip almanya' da türk olacağız
hollanda' da surinamlı
fransa' da cezayirli
iran' da azeri
amerika' da zifiri zenci olacağız
çoğalan zencide mutlaka kızılderili
İsrail' de Filistinli
köpeğin karşısında kedi
kedinin karşısında kuş olacağız
kuşun karşısında börtüböcek
hakemler hep karşı takımı tutacak
ve biz hep yedi kişiyle tamamlayacağız maçı
çiçeklerden kamelya olacağız
az kolumuzun tarafında
solda olacağız
bu itirazın ilk şartı
solda da az olacağız
devrimi çoğaltırken çünkü
bir başka devrime hızla azalacağız

bu da itirazın ikinci şartı

1997 (Sevgili Yoldaş Kurbağalar)

19.10.06 - Nevzat Çelik

Akşamsefası

Metin Yeğin

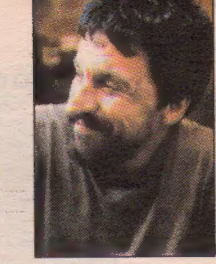

NOBEL ÖDÜLÜ BOLİVYA'LI MADENCİLERE

Alfred Nobel, insanlığın yararı için icat ettiği dinamitin savaşlarda kullanılarak insanların ölümüne neden olmasına çok üzülmüştü. –*Resimli Bilgi Ansiklopedisi*'nde böyle yazıyordu.- Bu nedenle esas olarak savaşlarda kullanılmasından elde ettiği çok büyük servetini bilim ve insanlık adına kullanılması için bıraktı. Bunun için dünyanın en önemli ödülü sayılan Nobel Ödülleri dağıtılmaya başladı. Nobel Ödülleri içinde en önemlisi barış ödülünün ise, mutlaka Bolivyalı madencilere verilmesi gerekiyordu. Çünkü Bolivyalı madenciler ellerinde şenlikli dinamit lokumlarıyla yaptıkları yürüyüşlerle, insanlık düşmanı neoliberal uygulamaları durdurdular. Bu uygulamayı gerçekleştirmek isteyen iki parlamentoyu kafalarına yıktılar. Bolivyalı madencilerin kullandıkları dinamit, insanlık tarihinde ilk defa doğrudan insanlık için hizmet etti.

Madenciler; köylüler, sağlık emekçileri, öğretmenler yani herkes, 'Ya Basta!- Artık Yeter!' dedi. Daha önce altınlarını çalmışlardı. Gümüşlerini, kalaylarını çalmışlardı. Hatta güherçilelerini yani guana boklarını bile çalmışlardı. Bolivya'nın denizini bile çalmışlardı. Bu sefer de doğalgazı çalmak istiyorlardı. Bizden büyük bir ülkedir Bolivya. Buna karşın sadece 8-9 milyon nüfuslu bir ülke. İçinde yağmur ormanları, volkanları, çölleri, Amazon ve dünyanın en güzel hayvanları lamaları vardır. Hâlâ gümüşü, altını, kalayı ve yüzde doksanı yoksulluk sınırının altında yaşayan insanları vardır. Organik gıdalar üretirler çok verimli topraklarında. Henüz bu organik gıdalar, yani yamru yumru patatesler, ince, küçük biberler ve yüzlerce çeşit meyve ve gerçek mısır, yoksulların sofralarındadır. Naylonlarla kaplanıp, egemenlerin uzmanlarınca itina ile sertifikalanıp, üstüne kendi yarattıkları kanser korkusunu ekleyip beş kat pahalı etiketlenmemişlerdi. Yani patates patatesti. Domatesin çekirdeği kırmızı kırmızıydı. 'Yüzde on, yirmi, elli değil bir bile sattırmayacağız.' diye slogan atıyorlardı, şenlikli dinamit lokumları sokaklarda küçüklü büyüklü delikler açarken. Yerliler; Aymara, Kecua ve Guarine'ler renkli bayraklar ve boynuzdan yapılmış uzun borularıyla yürüyüşün önündeydiler. 32 yerli halkla birlikte nüfusun % 70'ini teşkil ediyorlardı. İlk defa bir yerli başkan geldi sonra. **Evo Morales.** Sabahın beşinde onun evinde konuşurken, uykudan kendisini alamıyordu. Kameranın karşısında konuşurken içinden gelen esnemeleri durduramıyordu. Kendi konuşmasını bölen küçük çığlıklarla esniyordu. 'Siz eski bir Koka işçisisiniz diye ABD sizi sevmiyor değil mi? Yok ben eski bir Koka işçisi değilim. Hâlâ bir Koka işçisiyim.' Ahh dedim ne güzel

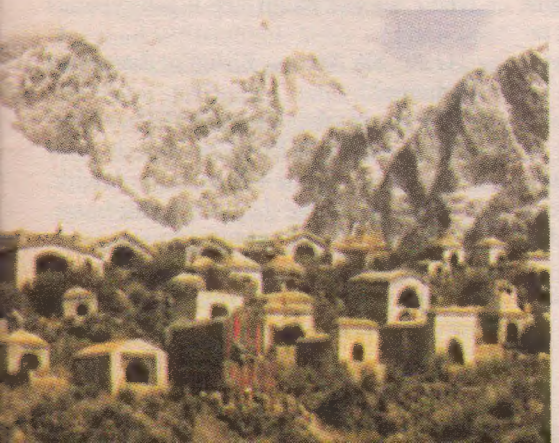

bunu hemen BBC'ye, İtalyan *İl Manifesto*'ya gönderdim, ABD'nin desteklemesi varsa bile destekleyemesin. Onun yörüngesine girmesin. Seçim öncesiydi. Zaten desteklemedi. Koka sadece bir çaydır zaten ve Bolivya da bir laf vardır 'Kokadan iki kötü şey yapılır, Coca Cola ve Kokain. İkisini de biz yapmıyoruz.' Sonra Evo Moroles de başkan olduğunda cebinde Koka yaprağı ile Birleşmiş Milletler toplantısına gitti. Çıkarıp millet başkanlarına tanıttı. ABD Koka köylülerini de yok etmek istiyordu. Potosi'de madencilerle vardiya değişimi sırasında sırtımızı dağa vermiş oturuyorduk. 4.100 metre yüksekliğindeydi Potosi. Çıplak toprak, kalay ve gümüş tozları ve yanaklarının kenarında koka yapraklarıyla madencilerle kaplıydı. Yeşil, sert koka yaprakları çiğnendiğinde kabuğuyla yenmiş kabak çekirdeği tadı veriyordu. Biriktikçe yanaklar şişiyordu. Bu dinlenme sırasında peş peşe ağza atılıyordu. Koyu yeşil sıvısı emiliyordu. Sonra mesai saati yani 10-12 ya da 14-18 ya da daha fazla saat çalışırken madenciye eşlik ediyordu. 4.100 metrede yüksekliğin hızlı kalp atışlarını normalleştiriyordu. Orada kaç madenci oturuyordu bilmiyordum. Zaten onlar da bilmiyorlardı. Bu yüzden içerde öldüklerinde; gazdan, madenin çökmesinden, dinamitleri patlatırlarken ve mesela 300-400 metre aşağı indikten sonra bir tahta çıkrıkla bir elli metrelik kuyuya inerken tahtanın kırılmasında, ipin kopmasında bir an dalgınlığa düşüp kuyunun kenarlarına bacaklarıyla ve kollarıyla yapışıp havada kalma becerisini gösteremediklerinden ölüyorlardı. Bu tahta çıkrıklarla aşağı beni sarkıtmadan önce bana da anlatmışlardı. Kopma ve kırılma sesi duyarsam, zaten hızla aşağı doğru düşmeye başlayacaktım o sırada, bacaklarımı ve kollarımı iki yana açmam gerekiyordu. Dinlemiyordum. Kadere, tahta çıkrığa ve ipe güveniyordum. Yanağımın kenarındaki koka yapraklarına iki tane daha ekliyordum.- Bu yüzden maden kazası istatistiklerinde ülkemle yarışır değillerdi. Belki Çin kadar da ileri değillerdi. Çin de bu kazalardaki sayılara aldırmıyordu zaten. Ülkede çok insan vardı ve madenciler de her ülkede olduğu gibi pek matah sayılmazlardı.

Metin Yeğin ve Evo Morales

Madenciler, doğalgazın ulusötesi şirketlere satılmasını durdurdular. Daha önce Cochabamba'da yani bir başka Bolivya kentinde, özelleştirilerek yine böyle ulusötesi tekellere satılmış olan suyu halk geri almıştı. Neoliberalizm bütün bir travmadır. İşçiyi işsiz bırakır, endüstriyel çiftliklerle köylüyü toprağından kovar. Bugün bizde olduğu gibi yüzyıllık tohumları gasp eder. Aynı zamanda sağlığı, eğitimi paralı hale getirir.

"Brezilya da fabrikaları işgal eden işçilerin lideri Serge 'Neoliberalizm kolonyal sömürgecilerden beterdir. Onlar hiç değilse ülkeden çaldıklarını taşımak için limanlar, demiryolları yapıyordu. Neoliberalizm ise bizim yapılmış limanlarımızı bile elimizden alıyor,' diyordu. Arjantinli işçilere 'Benim ülkemde hızla özelleştirmeler yapılıyor. Bu konuda ne diyorsunuz?' diye soruyordum. Şaşırıyorlardı. Özelleştirme mi! Bizim başımıza gelenlerden sonra bunu hâlâ yapan var mı dünyada? Burada olanları kimse bilmiyor mu?'Bolivya da o görkemli şirketlerin, görkemli bürolarından satılan suyun fiyatı 10 kat artınca yine 'Ya Basta' sloganıyla yürüyen halk sularını geri aldı. Onların taktıkları su saatlerini başlarına geçirdi. Aylarca sonra bu kez La Paz da doğal gazın ulusötesi tekellere satılması kararı almak üzere toplanan parlamentonun etrafını sardılar. Bolivya maden sendikası başkanı Miguel Zubieta ile konuşuyordum. 'Gösteriler sırasında dinamit kullanmayı sürdürecek misiniz?' 'Evet evet tabiiki. Bu çünkü bizim mücadelemizin biçimlerinden biri. Biz daha önce de kullandık ve biliyoruz ki özelleştirmeleri ancak işçi kardeşlerimizin kullandığı dinamitler durdurabiliyor. Öbür hükümetler özelleştirmeyi durdurmazsa biz tabii ki kullanmaya devam edeceğiz.'

Köylüler, öğretmenler, sağlık emekçileri, yerliler, kadınlar ve bilumum örgütlenmiş halk, madencilerin şenlikli dinamit lokumlarıyla neoliberalizmi, bugüne kadar insanlık tarihinin, en beter, en iğrenç, en yaygın iktidarını durdurdu. Özelleştirmelere, suyun ve doğal gazın satışına, tarımdaki hegomonyalarına çomak soktular. Neoliberalizmin dünyadaki koca iktidarının ortasına şenlikli dinamit lokumlarıyla insanlığın soluk alabileceği büyük delikler açtılar. Bu nedenle dinamit, tarihinde ilk defa doğrudan insanlık için kullanıldı.

İnsanlık için bu büyük hizmetlerinden dolayı Nobel Barış Ödülü Bolivya'lı madencilere. Alkışlar ve şenlikli dinamit lokumlarının eşliğinde...

Özgül Apaçe - Aslan Özdemi

Sümerolog MUAZZEZ İLMİYE ÇIĞ:

"Başbakanın karısının başı irtica"

Türkiye'nin ilk Sümeroloğu **Muazzez İlmiye Çığ** son günlerin en popüler isimlerinden biri. 92 yaşındaki dünyaca ünlü Sümeroloğumuz, son kitabında **"türbanın ilk kez Sümerlerde genel kadınlar tarafından kullanıldığını'** yazınca hem davalık, hem de ünlü oldu. Muazzez İlmiye Çığ ile türbandan Sümerlere, siyasetten Orhan Pamuk'a kadar farklı pek çok konuda sohbet ettik. 90'lı yaşlarını süren Muazzez Hanım'ın enerjisine, tutkuyla bağlı olduğu işine, memleket sevgisine ve azmine hayran kaldık... Ama galiba sorularımızla onu biraz da sinirlendirdik ve yorduk...

Özgül Apaçe: Özellikle son kitabınızda türbana dair yazdığınız satırlar dolayısıyla hem yargılanıyorsunuz hem de çok gündemdesiniz? Popüler oldunuz demek doğru mu bilmiyorum...

Ben popüler olmayı hiç düşünmemiştim. Beni popüler yapın diye ne reklam yaptım, ne para verdim. Benim için önemli olan şu: Birisi bana dedi ki, "Sizin yazdığınız kitaplar heyecan verici değil, ama okunuyor." Bizim yayınevi de reklam falan bilmiyor. Ben de yapmadım, demek ki kitaplar işe yaradı, okuyanlar değer verdiler... Bundan memnunum tabi...

Ö.A.: Sizce Türkiye muhafazakârlaşıyor mu?

Muhafazakârlık değil, Türkiye irticaya doğru gidiyor... Ama gidemez, kalacak bir yerde. Yapamazlar. Bir kere Başbakanın karısının başı irtica.

Ö.A.: Türbana çok sert karşı çıkıyorsunuz?

Türban değil onlarınki, bohça. Saç bohçası. Biz türban yapardık, saçlarımızı çıkarırdık örtünün kenarlarından, ona türban denirdi. Bizim de başörtülü hanımlarımız vardı. Ama genç kızlar, okula gidenler asla ve asla, başımızı örtelim demediler. Bunu istemediler. Bence, şimdi de büyük bir kısmı istemiyor. Zoraki yapıyorlar. Stockholm Sendromu diye bir şey var, biliyorsunuzdur. Kendisini baskı altında tutan kişiye karşı, uzun zaman sonra iyi hisler besleme durumuna deniyor... Yani kendi rızanmış gibi hissetmeye başlıyorsun, baskı altında tutulduğun durumu... Bu kızlar da baskı altında türban takıyorlar, sonra kendim istiyorum, kendim yapıyorum diyorlar... O hale geldi durum. Ayrıca bunu bir din kıyafeti olarak taşıdıklarına göre, laik devletin kurumlarına dini kıyafetle girilemez. Bizim bir kıyafet kanunumuz var. Madem takacaksın türbanı, dışarıda ne yaparsan yap, ama okuyacağım diyorsan, o başka. Fakat hiçbirinde kabahat yok.

Türban değil onlarınki, Saç bohçası

Ö.A.: Muazzez Hanım, herkes de Stockholm Sendromuna yakalanmış olabilir mi? Çünkü benim tanıdığım pek çok tesettürlü insan var ve onlar tesettürü inançlarının, seçtikleri hayatın bir parçası olarak taşıyorlar?

Öyleleri de var evet. Onlar da tatmin olmamış insanlar...

Ö.A.: Nasıl yani, anlayamıyorum, tatmin olmamışlıktan kastettiğiniz ne?

Sizin gibi anlayamayanlar yüzünden Türkiye bu hale geldi.

Ö.A.: Muazzez Hanım, ben gazeteciyim, anlamaya çalışıyorum ve sizin düşündüğünüzü öğrenmek için soruruyorum. Tesettürlü bir biçimde versitede okumak istemek tatminsi göstergesi mi?

Bu bir din kıyafeti değil mi? Din kfeti ile laik devletin kurumlarına gimez. Bak Avrupa bir haç bile taktıyor mekteplerde.

Ö.A.: Ama bazı Avrupa ülkeler izin veriyor, hatta tesettürlü öğren okumak için o ülkelere gidiyorlar.

Ben Avrupalı değilim. Ben Türkü bizim memlekette bu yasağın konusı şarttı, biraz tarihi hatırlayacak sanız. Biz Avrupa ile kendimizi kıymamalıyız, bütün gün Avrupa, Avr Nedir bu ya? Bizim kendi şahsiyet yok mu?

Ö.A.: Siz Avrupa Birliği'ne karşı herhalde?

Karşıyım tabi. Eğer biz Halkevl yok etmeseydik, Köy Enstitülerini etmeseydik, şimdi 100 sene ilerdey Avrupa Birliği'ne de girebilirdik h Avrupa Birliği bana sen şunu y caksın diyor, asabım bozuluyor cuklar. Atatürk ne diyor, başkala

Akşamsefası

tavsiyeleri ile ülke idare edilmez diyor. Ayrıca Avrupa Birliği bize karşı çok ileri gidiyor, hem kendilerinde insan hakları yok, hem de bize insan hakları diye pek çok şey dayatıyorlar. Olmayacak şeyler insan hakkı kapsamına sokuluyor. Memleketini kötüleyenler, insan hakkı mağduru diye karşımıza çıkartılıyor.

Ö.A.: Ulusalcılar da böyle söylüyor...

Tabii, ben de ulusalcıyım. Ben Türküm. Benim memleketim burası ve ben ulusalcıyım hakikaten.

Aslan Özdemir: Milliyetçilikle ulusalcılık karıştırılıyor sanki... Ayrı kavramlar değil mi?

Ulusalcılık kötü bir şey mi? Ben bu memleketin nasıl kazandığını gördüm, duydum, okudum. Savaşların içinde bulundum. Savaştan çıktıktan sonra, kurtuluşun bütün sevincini yaşadım. Devrimin sevincini yaşadım, o heyecanı yaşadım. Biz millet olduk diye savaştan çıkınca büyük gurur içindeydik...

A.Ö.: Orhan Pamuk Nobel aldı biliyorsunuz, kimi ulusalcı veya milliyetçi çevreler bu ödüle pek de sevinmediklerini dile getirdiler. Biliyorsunuz Orhan Pamuk bu ülkede "otuz bin Kürt, bir milyon Ermeni öldürüldü" demişti... Sanırım bu durumda Nobel'i almasına siz de sevinemediniz? Yoksa sevindiniz mi?

Keşke dilini tutabilseydi ve yine alsaydı Nobel'i. Tabi ki sevindim, sevinmem mi? Kendi memleketimden birinin bu kadar büyük bir ödülü alması beni çok mutlu etti. Ama memleketini kötüleyerek olmaz ki. Bir de hakikati yazmadan. Hakikat olsa sesimi çıkaramam ama. Biz otuz bin Kürt'ü, bir milyon Ermeni'yi öldürmedik. Bizden de otuz bin kişi öldü.

A.Ö.: Orhan Pamuk'un yazarlığı için ne diyorsunuz peki? Türkiye'de yazarlık yönü epey tartışılıyor...

Ben Orhan Pamuk'u bilmiyordum. Amerika'daydım. Orada Turkish Time diye bir gazete var. Gazeteyi açtım baktım, Orhan Pamuk Nobel Ödülü'ne aday gösterilmiş. Çok hoşuma gitti. Bu kim, ne güzel bir gelişme dedim. Memlekete döndüm, bir baktım hangi gazeteydi hatırlamıyorum, Orhan Pamuk'un Nobel'e aday olmasını kötü karşılıyorlardı. Allah Allah dedim, şaşırdım tabi. Bir kitabını okuyayım dedim, Beyaz Kale'yi aldım, okudum. Sürükleyici bir kitap. Hatta kitap, hayali bir belgeden yola çıkıyor, ben de onu okuyunca şöyle düşündüm, bende bu kadar belge var, ben de onun gibi yazarım dedim. Hatta bir kitabımı ondan sonra kaleme almaya başladım. Yani Orhan Pamuk bana böyle bir ilham verdi. Sonra Yeni Hayat'ı aldım, olmadı, okuyamadım, sıkıldım. Onun üzerine benim edebiyatçı bir arkadaşım var. Ona "edebiyatçı olmadığım için belki ben anlamadım, sen bir oku da bana bilgi ver," dedim. Aldı, sonra bana "Muazzez, otuz sayfa kadar okuyabildim, sonra kaldırıp attım," dedi. Sonra ben de bir daha üzerinde durmadım. Fakat yazılanlardan okuyorum, e-mailler gelmeye başladı şimdi bana. Orhan Pamuk'un Beyaz Kale'sini hangi kitaptan satır satır intihal ettiğini yazıyorlar. Şaşırıp kalıyorum. Mesela bir mailde "İstanbul, Şehir ve Hatıralar" diye bir kitap yazmış, o kitapta bir tek satır bizim devrimden bahsedilmiyor deniyor. Sanki Orhan Pamuk, bu memlekette yaşamamış gibi... Bir başkasında Atatürk'ü nasıl hicvettiği anlatılıyor... Ama ben bilhassa "Otuz bin Kürt, bir milyon Ermeni öldürüldü" demesine kızdım. Öbürleri beni ilgilendirmez. Ama bunları söylemesi bana çok ağır geldi. Ben memleketimi de, ulusumu da çok seviyorum. Her memleket ve insanları gibi kötülüğümüz de var, iyiliğimiz de...

Ben Ahmet Altan'a da çok kızdım, bir keresinde... Türk Uygarlığı ile ilgili bir yazı yazmış, bu yazıda gazetelerde ne kadar kötü havadis varsa, hepsini alt alta yazmış ve işte Türk uygarlığı diyor. Aynı kötü haberleri Amerikan gazetesinde de bulursun, Avrupa gazetelerinde de... O kadar gücüme gitti, sanki kendisi Türk değilmiş gibi. İnsan kendi memleketini bu kadar kötüleyemez... Ben bu kadar zorla kazanılan, uğruna bu kadar kan dökülen bir memleket için böyle söyleyenleri lanetliyorum. (Ne derseniz deyin, ağlayacağım, yani o kadar hassasım bu konuda.)

Bakın şimdi Atatürk'ün Nutku'nu okuyorum, Kaynak Yayınları yolladı, tashih ediyorum, tabi daha önce de okumuştum. Ama şimdi bir kez daha okurken, öyle heyecanlanıyorum ki, bir adam bu memleketi adam etmek için ne zorluklar çekiyor. Yoksa ayaklar altında kalacak. Bir millet olduk, şimdi bakıyorum da başlangıca nazaran çok büyük ilerlememiz var, Batı müziğinden anlamıyorduk. Şimdi Batı müziğini çalanlar dinleyenler var. Dışarıda tanınan kompozitörlerimiz var. Ödüller alıyoruz.

A.Ö.: Peki Atatürk yaşıyor olsaydı ve bir Türk yazarının Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldığını görseydi sevinmez miydi?

Atatürk bu günü görse çok sevinirdi ama memleketi hakkında yalan söylenmesini asla kabul edemezdi. Atatürk asla yalan söylemedi, halkına her şeyi açıkça söyledi.

Ö.A: Sizin davanız ne aşamada?

Ben memleketi ikiye ayırmaktan yargılanıyorum, halkımızı küçültüyormuşum. Başörtüsü, Sümer mabed genel kadınlarından gelmedir dediğim için yargılanıyorum. Bu suçun dokuz ayla bir buçuk sene hapis cezası var.

Bana ne Doğu Perinçek'ten falan. Ben Doğu Perinçek'i çok seviyorum haddi zatında. Çünkü bakıyorum memleket için en çok o koşuyor, ama ben onun bir hatasını gördüğüm zaman, telefon eder ona söylerim. Ben o partiye de girmiş değilim hiçbir zaman.

Ö.A: AK Parti'yi nasıl buluyorsunuz?

Niçin bana siyaset soruyorsunuz?

Ö.A: Ama söyleşinin başından itibaren siyasetten konuşuyoruz...

AK Parti demeyin AKP o. Niye AKP demiyorsunuz? AK mı o parti? Ayrıca CHP diyoruz, DSP diyoruz, AKP o da... Bunları başa getiren de siyasetçiler. 1950'lerden başladı... Bir kere İmam Hatip okulları, Kuran kursları açtılar... Siz biliyor musunuz, İstanbul'da 3.000 kızı, üç sene yatılı olarak tutan Kuran kurslarından haberiniz var mı? Oralarda eğitiyorlar kızları, başlarını oralarda örtüyorlar. Siz orada neler okutulduğunu biliyor musunuz? En büyük hata da imam hatiplileri üniversitelere almak oldu. O gerici okulda yetişen çocuklar üniversitelere girdiler, bugün hukukçu oluyorlar, doktor oluyorlar. O çocukların da suçu yok aslında... Suç biraz da birleşemeyen sol

Ben Ahmet Altan'a da çok kızdım, bir keresinde... Türk Uygarlığı ile ilgili bir yazı yazmış, bu yazıda gazetelerde ne kadar kötü havadis varsa, hepsini alt alta yazmış ve işte Türk uygarlığı diyor. Aynı kötü haberleri Amerikan gazetesinde de bulursun, Avrupa gazetelerinde de... O kadar gücüme gitti, sanki kendisi Türk değilmiş gibi. İnsan kendi memleketini bu kadar kötüleyemez...

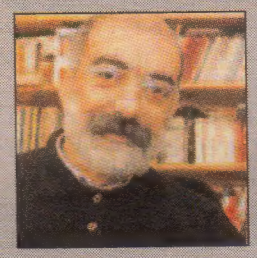

da. Ecevit o hasta haliyle koltuğu bırakmadı yahu...

Ö.A.: Solun da suçu var diyorsunuz yani?

Herkes suçlu, gazeteciler de suçlu, aydın geçinenler de suçlu, eğitimciler de suçlu. "Vatandaşlık Tepkilerim" kitabımı okursanız görürsünüz... 1981'de Kurucu Meclis'te Mahmut Yamak diye bir adam, "İmam Hatibe giden kızların başı örtülsün" dedi. Ondan evvel yoktu böyle bir şey. Ben de bunun üzerine hemen mektup yazdım, "Bizde bir rahibe sınıfı yok, aynı zamanda laik bir devletin kurumlarına din kıyafeti ile girilemez, bu büyük hata olur," dedim. 1971'de de yine bir Kurucu Meclis vardı. O zaman da bir adam çıktı, "din elden gidiyor," dedi. Senin dinini kim tuttu, cami açık, kimse sana namaz kılma demiyor, din elden gidiyor diye tutturdu. Derken Ecevit "Biz Türbana karşı değiliz" dedi. Hepsine mektup yazdım. Onlardan cesaret alan Erbakan ve adamları parayla başları örttürdüler. Ben böyle bir kız da tanıyorum, gayet çalışkan ama fakir bir kızı aylığa bağladılar, 50 liraydı galiba aylığı. Ailesi örtünmesini istemiyordu, dayıları da çok üzüldüler. Ama türbandan çıkamadı bir daha, doktor oldu. O kızın başını örttürdükleri zaman ne lise müdürü, ne üniversite rektörü, "Buraya böyle gelemezsin," demedi, daha ilk anda tepki vermediler. Bıraktılar. Niçin? Demokrasi dediler. O çocukları yalnız bıraktılar. Ben kaç defa yazdım bunu. Sonra birden akılları başlarına geldi, laik devlet diye başladılar. Bundan evvel kimse düşünmedi bunu. Bakın İmam Hatipli birisi, Başbakan'ın yakınlarından birisi bu aynı zamanda, bana telefon etti. "Hocam biliyor musunuz, 80'lerde bize ne söylediler, Amerikalılar Ay'a asla gitmedi, tamamiyle kurgu film, ay Allah'ın bir uydusudur, oraya gidilmez dediler." Bana telefonda bunları anlattılar...

A.Ö.: Siz Doğu Perinçek'in Kaynak Yayınları ile çalışıyorsunuz değil mi? ABD ajanı yakıştırılması yapılıyor onun için.

Bana ne Doğu Perinçek'ten falan. Ben Doğu Perinçek'i çok seviyorum haddi zatında. Çünkü bakıyorum memleket için en çok o koşuyor, ama ben onun bir hatasını gördüğüm zaman, telefon eder ona söylerim. Ben o partiye de girmiş değilim hiçbir zaman. Doğu Perinçek, Lozan çıkarması yaptı, kimse buna teşebbüs edemedi, ama bu büyük olayı o gerçekleştirdi. Ondan sonra Almanya'ya gittiler, Ermenilere karşı, bunu başka hiçbir parti yapmadı. Memleketime kim hizmet eder-

Akşamsefası

se ben onu seviyorum. Yani ben Atatürk'ün açtığı yolda gidenleri önemsiyorum. Nedir bu açtığı yol, kendi kendini idare edeceksin, dışarıdaki adamların oyuncağı olmayacaksın. Bunu olmamak için iktisadiyatını kuvvetli tutacaksın, paranı dengeli tutacaksın. Atatürk ve İnönü zamanında onca fabrika açıldı ama onlar ipleri sıkı tuttular, borçlanmadık. 3.000 km tren yolu yapıldı. Bu yolları Orhan Pamuk'un babası yaptı... Herhalde Orhan Pamuk'un babası bir çok şeyler yapmaya kalktı ve ona mani oldular. Onun için bu kadar düşman olabilirler Atatürk zamanına.

Ö.A.: Yani Orhan Pamuk'un, babasının veya dedesinin işlerine engel olunduğu için, onun ülkesine kin duyduğunu mu iddia ediyorsunuz?

Muhakkak diyorum, o zaman yapılan işlerde usulsüzlükler vardı, usulsüzlükler kafasına vuruldu veya ortaya çıkarıldı. Bundan dolayı kızgınlar, aile kızdı ve ona da intikal etti. Başbakanın ailesinden de birilerinin idam edildiğini de söylüyorlar. Yani ailede böyle bir durum varsa, çocuklarda iz kalabiliyor. Benim ailem son derece normal bir aile. Annem okumamış, ama son derece modern bir kadındı. Atatürk'ü çok severdi. Çünkü o dönemde ne olduğunu gördü. Şimdiki gençler hazıra kondu. Hiçbir şeyden haberleri yok.

A.Ö.: Size göre, laik Türkiye'de İslam nasıl yaşanmalı?

Biz yaşadık. Herkes serbestti. 1923'te, 1924'te, 1925'te kız erkek karışık okuduk, hiç kimse başımı örteceğim demedi. 1981'den sonra başladı bu... Ondan önce hiçbir kız kendiliğinden başımı örteceğim demedi. İkincisi laiklik kanunu çıktı, ama laikliği kimse anlamadı. Kimse kimsenin dinine karışmayacak ama kimse de dinini devlet işlerine karıştırmayacak. Birisi "Ben çalışıyorum namaz kılacağım şimdi" diye kalkıp gidecek veya "oruç tutuyorum, çalışamam" böyle şeyler yok. Sen namazını kıl ama işine karıştırma. Benim arkadaşım vardı, namazını kılardı ve kimse de bilmezdi bunu. Orucunu tutardı, kimseye de söylemezdi. Benim annem çok dindar bir kadındı. Üç ayları tutardı, namazını hiç bırakmazdı. Laiklik ilan edildikten sonra annem bana şöyle dedi: "Ah kızım, millet dinini bırakmaya ne de hevesliymiş, laiklik ilan edilince herkes bıra-

kıverdi, sanki Atatürk onlara dininizi bırakın dedi." Annemin bu sözleri hiç kulağımdan gitmez. Benim evimin ilerisinde bir cami var, geçen gün yolda yürüyorum, arkamdan gelen iki adam konuşuyor. Bir tanesi "Valla azizim, camiye gelmeyeceğim ama cuma namazı, etraftakiler ne der?" dedi. Şimdi etraftakiler başladı. Kızlar başını örtmeyince, komşular devreye giriyor. Bakın bana bir e-mail geldi beş altı yıl önce. Gönderen hanımın kızı bir üniversitede okuyormuş. Kız bir arkadaşı ile beraber üniversitenin kafeteryasında otururken, sakallı bir adam geliyor ve arkadaşının bacaklarına jilet atıyor ve gidiyor. Mini etek giymiş diye. Bana mail yazan hanım "bu olaya kimse sesini çıkarmadı," diyor. Ne kadar üzüldüm. İşte bunlar irtica.

Ö.A.: Başka bir soru sorabilir miyim? Ben tesettürlü bir gazeteci olsaydım, benimle röportaj yapar mıydınız?

Herkes mayo da giyiyor, bikini de... Pek çok erkeğe bir şey olmuyor, bu dinci erkeklere her şey oluyor. Sinir oluyorum. Kendisi çıplak, karısı giyiniyor. Başbakan da öyle, kendisi güzel giyiniyor, çok güzel kravatlar takıyor, modern yani. Karısı ise kapalı.

Hayır yapmazdım, gazete için bir şey söylemiyorum, o bir resmi kurum değil, tesettürlüler orada çalışabilirler. Ama üzüldüğüm için yapmazdım.

Ö.A.: Neden üzülüyorsunuz ki, belki de o mutlu?

Üzülüyorum, çünkü ben kadınların daha serbest olmasını istiyorum. Erkeklerin sözüyle hareket etmelerine tahammül edemiyorum. Bu tesettür bence din değil, tamamiyle erkeklerin isteği... Bakın eğer Başvekil karısına dese ki "hanım çıkart başörtünü, hemen çıkartır." İsmet İnönü karısını çarşaftan çıkardı, başına şapka giydirdi, öyle götürdü Lozan'a. Niçin? Avrupalılara, biz de sizin gibiyiz, bizi küçük görmeyin mesajını vermek için.

A.Ö.: Erkeklerin kendilerine güvenleri mi yok?

Bilmiyorum. Bütün namus kadında, erkekte namus derdi yok. Kadın açılırsa erkeğe zarar. Bakma ona. Resimleri kapattırıyorlar, sen kendi nefsine hâkim olamıyorsan ben ne yapayım. İnsanların alışması ile ilgili bir durum bu. Biliyorsunuz pek çok kabilede hâlâ insanlar çırılçıplak geziyorlar. Herkes mayo da giyiyor, bikini de... Pek çok erkeğe bir şey olmuyor, bu dinci erkeklere her şey oluyor. Sinir oluyorum. Kendisi çıplak, karısı giyiniyor. Başbakan da öyle, kendisi güzel giyiniyor, çok güzel kravatlar takıyor, modern yani. Karısı ise kapalı.

A.Ö.: Sümerler'in din üzerinde bir etkisi olmuş mu?

Hayır. Sümerlerin o kadar tanrıları olduğu halde din onlara hükmetmemiş. Okullarında mesela din kuralları yok, tabletlerinde yok.

Ö.A.: Muazzez Hanım Sümerolog olmak gibi bir hayaliniz yokken, dünyaca ünlü bir Sümerolog oldunuz. Nasıl oldu bu? Çok çalışmak mı çok sevmek mi? İşin sırrı ne?

Dünyaca ünlü diyorlar ama benim durumum dünyada tanınmak değil aslında. Ben daha çok bizim meslektaşlar arasında tanınıyorum. Orhan Pamuk gibi öyle dünya çapında üne sahip falan değilim. Ama meslektaşlar arasında tabi biliyorlar yayınlarımı. Mesela iki sene evvel bir yazım İsrail'de, ondan biraz evvel başka bir yazım İtalya'da yayınlandı. Ben aslında Sümeroloji'ye bilmeden girdim. Biz aslında Hititoloji bölümüne girdik üniversitede. Ne zaman ki müzeye tayin olduk, ondan sonra yönüm değişti. Ayrıca o dönemde hocalarımız üniversitede kalmamızı istiyordu, imkân da vardı buna ama biz iki arkadaş, ikimizde müzeye gelmeyi seçtik. Bu yüzden babam bana çok kızdı.

Ö.A.: Neden müzeye gelmek istediniz? Sümeroloji'ye sonradan çok ısındınız ve meslek aşkı dolayısıyla mı müzeyi tercih ettiniz, yoksa Ankara'yı mı sevemediniz?

Bunlardan hiçbiri sebep değil. O zaman ben nişanlıydım. Ben üniversitede kalırsam ve nişanlım kalmazsa aramızda bir problem olur diye düşündüm. O yüzden kalmadım üniversitede, ama babam çok kızdı. "Kariyer yapmak varken, nasıl sen müzede çalışmaya gidersin," dedi. Ama müzede çalıştığım dönem, hayatımın en keyifli yıllarıydı. Orada ikinci üniversite okuduk diyebilirim. Üniversitede okuduklarımız neydi ki nihayetinde, kitap... Müzede ise doğrudan doğruya malzemeyle baş başaydık. Sonra biz gelen yabancılarla beraber çalıştık. Oradaki tabletler kazıdan çıktığı gibi duruyordu. Hiçbirisi pişirilmemiş, halbuki konserve edilmesi lazımdır tabletlerin. Yabancılar tabletlerin bir kısmının üzerinde, konserve yapılmadan çalışmış. Kazıyı yapanlar çıkan tabletleri müzeye göndermişler, yıllardır tabletler müzede öylece duruyorlardı. Bizden evvel bir Alman gelmiş. Nazi rejiminden kaçıp gelenlerden biri. Müzede çalışmaya başlamış. O Alman "burada bir laboratuvar olması lazım, çünkü bu tabletler pişmeden üzerlerinde çalışılmaz" demiş. Bunun üzerine 1937'nin sonlarında derhal bir kimyager gönderiliyor Avrupa'ya. O gelinceye kadar da laboratuvar hazırlanıyor müzede. Sonra yavaş yavaş laboratuvar çalışmaya başlıyor. İşte tam o sırada biz geldik. Tabletleri pişirmeye başladık. Pişmek şöyle: Önce tabletler suya konuyor, üzerlerindeki pis tabaka gidiyor, ondan sonra fırınlara konuyor kurusun diye, tabi bunların hepsinin dereceli olması gerekiyor. Onun için Avrupa'ya kimyager gönderildi.

Ö.A.: Arkeoloji müzesinin durumunun da çok iyi olmadığına dair haberler çıkıyor. Kastedilen, müzenin başka bölümleri mi acaba?

Valla bilmiyorum, ben okumuyorum o haberleri... Müzeyi gidip gördüm, depo dahil her şey aynıyla duruyor. Fakat oralara sokmuyorlar. Beni

de sokmadılar. Ankara'dan izin almak lazımmış dediler.

Ö.A.: Ne zaman girmek istediniz de girmediniz? Emekli olduktan sonra gidip görmek mi istediniz?

Bir iki sene evvel bir belgesel yapılıyordu. Dediler ki sizi arşive götürelim ve orayı da görelim. Biz de gittik. Ama hayır cevabı, aldık. Ben ısrar edince depoyu, kapıdan biraz gösterdiler. İkinci defa gittim denemek için. Orada bir hanım kızcağız vardı ona "görebilir miyim?" dedim. "Görmezsiniz" dedi. Benim ellerimle yaptığım yeri bana "hayır göremezsiniz" dedi. Bunlar bürokrasiden değil, şahsiyetsizlikten. Evvelsi gün bir başka dergiden bir gazeteci geldi, bu olay nasılsa onların kulaklarına gitmiş, "depoları göstermiyorlar" diye Ankara'ya sormuşlar. Ankara'dan aldıkları cevap böyle bir yasağın olmadığını söylüyor. Memurun nezaretinde, kim varsa orada yetkili, onun nezaretinde girebileceğimi söylemiş Ankara. Tabi ki bu çok doğru, gelen herhangi birini içeri sokamasın ama, memur nezaretinde sokarsın. Anlamadılar, herhalde. Ayrıca ben böyle bir yasak dahi olsa, götürür gösterirdim inadına, bence manasız bir yasak. Bana selahiyet veriyorlar orayı muhafaza edeyim diye ben herhangi bir kimseyi oraya götürüp gösteremiyorum. Manasız.

A.Ö.: Türkiye'nin Sümerlere olan ilgisizinle mi başlıyor?

Bizimle beraber oğlum. Ondan evvel Sümer mi vardı? Atatürk getirdi bu Sümeroloji'yi, Dil Tarih Coğrafya Fakültesi'ni koydu, adını da koydu, Sümeroloji Şubesi olacak dedi. Neden? Bunu kimse bilmiyor. Herkese bunu anlatmak istiyorum; Dil Tarih Coğrafya Fakültesi'nin neden kurulduğunu biliyor musunuz? Bence bugün bile yazık ki bu kurumun içindekiler dahi bunu bilmiyor. Oradaki bir doçent, "Dil Tarih Coğrafya Fakültesi, sosyoloji bilimi için kuruldu" gibi bir cümle sarf etti. Hayır. O fakülte yalnız Türk tarihini, Türk dilini, Türk kültürünü araştırmak maksadıyla uzman yetiştirmek için kuruldu. Nereden araştıracak? Araştırmak için kaynak lazım, kaynağı nereden bulacak? Kaynak bulmak için Türklerin yakın olduğu bütün milletlerin kaynaklarından istifade etmeleri lazım. Onun için Çince kondu oraya Hititçe, Farsça, Latince, Arapça, Rusça Yunanca kondu. Bakın bütün bu kaynaklar araştırılsın istendi... Atatürk biliyor öğreniyor. Hititlere ait memleketin içinde muazzam bir arşiv var. Bu arşivin dilini öğrenmek lazım. Acaba Türklere ait bir şey var mı bu arşivde, bunu bilmek lazım. Bunlar 3.500 yıl önceye ait belgeler, koca koca bir imparatorluk kurulmuş, kimdi bu imparatorluğu kuranlar? Bunların araştırılması Hititoloji'yi gerektiriyor. Atatürk bir yerde okumuş, "Sümerler Orta Asya'dan gelmiş olabilirler, dilleri Ural-Altay dillerine benziyor," diye... Ve hemen Hititoloji'yi kurdurtuyor.

Ö.A.: Yani sonuçta şimdi siz, 'Dil Tarih Coğrafya Fakültesi, işlevini kaybetti mi diyorsunuz?

Evet biraz kaybetti. İçindekiler ne olduğunu anlamıyorlar. Oraya başka dallar ekliediler. Ama oranın asıl gayesi Türk kültürünü araştırmaktı. İşte onun için Sümeroloji konuldu, arkeoloji yanına konuldu antropoloji kondu, genel tarih kondu. Yani büyük bir paketti o. Dili araştırmak için, tarihini araştırmak için destek lazımdı, para lazımdı. Mesela araştırma yapmak için Çin'e gitmek isteniyor, bunun için de para lazım. Para kaynağı için de İl ve Tarih kurumlarını kurdu Atatürk. Ama bunları devlete bağlamadı, kendi parası yatırdı, onları nemalandırdı.

Teşekkür ederiz Muazzez Hanım...

Akşamsefası

KİM BİR KÖPEK GİBİ ÖLMEK İSTER?

Adnan Özer

Bir tiyatro oyunu İspanya'yı unutmak istediği bir cinayete götürdü

Aşırı sağcı göstericiler, Paseo Prado'da yürüyüş halinde

'İspanya'nın birliğine hakaret!' Hep bizim başımıza gelmiyor, AB ülkelerinden birinde **'aydın ihaneti'. 'İspanya içerden vuruldu'.**

Yine o tatsız "ifade özgürlüğü, tarzı ve sınırları" meselesi. Fakat endişeye mahal yok, olay bu kez bizim çok ötemizde **Akdeniz**'in batı ucunda geçiyor. **Lorca eran todos-Hepsi Lorca**'ydılar adlı tiyatro oyunu **Madrit**'te Teatro de Espana'da daha ilk sahnelendiği akşam sert protestoların hedefi oldu.

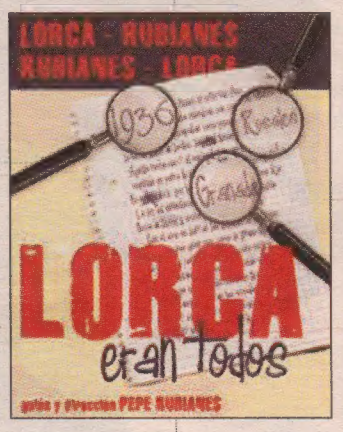

Pepe Rubianes'in yazıp **Cristina Dilla** ile birlikte sahneye koyduğu oyun başlamadan bir iki saat önce **Paseo del Prado** bulvarında toplanan bir grup, **Rubianes** ve söz konusu oyunu lanetleyen -protesto hafif kaçar- ifadelerle dolu pankartlar açarak yürüyüşe geçti. Pankartların yanısıra, kimilerinin bedenlerine sardıkları, İspanya bayrakları bulunuyordu. Gösteri her ne kadar İspanya'nın ulusal birliğini savunmak niyetine yapılıyorsa da göstericiler sembollerde aşırıya kaçmışlar, İspanyol faşist hareketi olan falanj'ın bayraklarını da eksik etmemişlerdi.

Pankartlardaki sloganlar **AB**'nin adabı muaşeretini zorlamış, **'burası İspanya'** der gibi. Birinde, **"İspanya'nın içine etmek sana mı kaldı orospu çocuğu Pepe Rubianes!"** yazıyor. Oldukça yaratıcı. Bir başkası, bu kesin sofistike: **"Sen rezil bir aktörsün, ama kabahat İspanya'nın değil!"** Aşırı sağcıların kadın kolları çok daha nazik; **"Sizler Rubianes'seniz, bizler de İspanyayız!"** pankartını gere gere yürüyüşte.

Protestolar bununla da kalmadı, aşırısağcı **Alternativa Espanola (AE)** adlı partinin **Madrid** il yönetimi adına, yine o akşam **Teatro de Espana**'nın karşısında bir basın açıklaması yapıldı. Açıklamanın içeriği sır olmasa gerek.

Aktör, oyun yazarı ve tiyatro yönetmeni Pepe Rubianes küçük de olsa bir siyasi çalkantıya sebep olmuştu. Protestolar, İspanyol basınında yer aldığı şekliyle belirtelim, örgütlü de olsa, katılım azdı. Ama çalkantı çalkantıydı, özellikle sanat alanında İspanya'da böyle siyasi hareketlilik nicedir eksikti. Sağcı basında "gururlu İspanya" manşetleri için fırsat doğmuştu.

Federico Garcia Lorca

Pepe Rubianes

Olayların başlamasına sebep bir tiyatro oyununun sahnelenmeye kalkışılması mıydı? Ne anlatılıyordu bu oyunda? İspanya'nın hangi yüzü yer alacaktı sahnede? **"Lorca"** deniyor, kimdi Lorca? Bu sorulara açıklamalar getirmeden önce İspanya'nın yakın dönem tarihi ve siyasetinin bu yıldaki bazı izdüşümlerine bakmakta yarar var.

İspanya Avrupa **II. Dünya Savaşı**'nın hemen öncesinde tam üç yıl süren (1936-1939) kanlı bir iç savaş yaşadı. İspanyollar büyük bir **'ulusal anlaşmazlık'** sonucu birbirlerine giriştiler. Bu savaş monarşi ile cumhuriyet, sağ ile sol, kilise ile seküler cephe arasındaydı. Savaşın ilk sanatçı kurbanı Granadalı şair ve oyun yazarı **Federico Garcia Lorca** oldu; 17 Temmuz'da patlak verdi, **16 Ağustos**'da Lorca Granada'daki evinden alındı, **Viznar** tepelerinin birinde kurşuna dizildi. Lorca bu savaşa katılmamıştı, ama geniş anlamda bakılırsa cumhuriyetçilerden yanaydı. Özellikle tiyatro eserlerinde bu **'geniş anlamda'** tarafgirliğini işlemişti. Özgürlük, adalet; **Andalucia folkloru;** İspanyol kalarak evrensellik arayışı temalarıydı onun. Bir de eşcinseldi. Son oyunlarından birinde (El publico-Seyirci) bunu açığa vurmuş, son derece sanatsal -romantik- bir kimlik mücadelesi vermişti. Bunlar da katledilmesine yetti. Ne demişti faşist saldırganların başındaki Juan Trescastro ayyaşı: **"Gidelim o koca kafalı ibneyi evinden alalım."**

İspanya bu cinayetle yüzleşti, hesaplaştı sonradan.

Bu yıl İspanya **İç Savaşı** ve dolayısıyla Lorca'nın öldürülüşünün **70. yılı.** 27-28 ve 29 günleri arasında **"İspanya İç Savaşı Ulusal Kongresi"** düzenlenecek. Pepe Rubianes de bunu fırsat bilip öncesinde bir Lorca oyunu patlatayım demiş olmalı. Oyunda **'Lorca'nın katili İspanya'dır'** diyor, özeti bu. Bütün eleştirilerde bu var. Rubianes de kabul ediyor, bir yandan da kendini savunuyor; **"İspanya'ya hakaret ettiğimi söylediler. Ben Lorca'yı öldüren İspanya'ya hakaret ettim, faşist İspanya'ya. Kim bir köpek gibi öldürülmek ister?"**

Rubianes'in tarihte kalmış trajik bir olayı kaşıyarak kendisine çıkar sağlama peşinde olduğunu söyleyenler de var. Sanatçı bunlara cevap olarak oyunu sahneden çekti. Hadi bakalım...

Lorca eran todos, sadece bir temsil gördü. Bu temsili 450 kişi izledi. Ama küçük çapta bir kıyamet te koptu.

Şimdi, bunlar bize çok yabancı şeyler, ayıp şeyler, tuhaf şeyler diyor musunuz?! Ne diyorsunuz?

450 kişi ayakta alkışlıyor

Oyundan bir sahne

www.kucukiskender.com
thesouljam@gmail.com
küçük İskender

Short Story Board

televizyon yuvarlaktır

Televizyon seyretmesini seviyorum; kim bilir nedeni nedir; insanların, olayların yalnızca iki boyutlu bir görüntüye dönüşmesinden haz da alıyor olabilirim; hepimizin hayatı bir belgesel değil mi zaten: Temposu yüksek bir hüzün belgeseli. Cinselliğimiz, hayatta kalma mücadelemiz, beslenmemiz, barınmamız, dünyaya uyum sağlama salaklığımız dakika dakika kaydedilip başkalarınca seyredilmiyor mu? Birbirinin belgesellerini izleyerek keyif alan hayvanlar topluluğunun elit tabakasını oluşturan artezyen canlıları. Bunda ne epik bir açılım var ne de absürd'ün ahtapot uzantıları; elimizde uzaktan kumanda, yakından değerlendirme seanslarında ipuçlarımızı arıyoruz. Aynı kişinin ağzından dökülen 'hayatı paylaşmak için' sözleriyle bütünleşen sol duygularımızı aynı kişinin internete düşmüş vahşi porno görüntüleriyle bir parça sağa yanaştırıp park ediyoruz. Hepimizin çekilebilecek seks filmleri var bir yerlerde; mesele, buna oyuncu ve seyirci bulabilmekte.

savaş kayıtları

Düşman kuvvetlerinden bir komutan hırsla ayağa kalkmış bağırıyordu:

-"Dünya 29 harften oluşan tek bir kelime değil! Biri bunu Türklere anlatmalı!"

orospu

-"Bir ülke olsaydım, bir dolu başkentim olurdu" diyor. Ekliyor: "Bir bira daha söylesene!"

-"Şişe mi istersin, fıçı mı?"

-"Önden mi, arkadan mı gibi bir soru bu. Ne fark edecek?"

-"Tadı.." diyorum.

-"Her şey ekşi.. Her şey çürümeyle başlayan o asıl tatta artık. Yalnızca ekşi."

gay club

Alternatif mekânlarda genç delikanlılar para karşılığı seks için kendilerine zengin erkekler arar; bu çocukların çoğu varoşlardan gelmişlerdir buraya; yarım saati geçmeyen bir seks karşılığı yüklüce bir ücret alırlar. Riski yüksektir bu ilişkinin; kimle, nereye gideceğini, orada neyle karşılaşabileceklerini bilmeden dalarlar içine âlemin. Çoğu uyuşturucu kullanır; kazandıklarını yatırıma dönüştüren yoktur aralarında. Çarçur edilen bedenlere ödenen paralar ota boka dönüşür, uçar gider. Et uçar, duman uçar.

Bazılarıyla kısa süreli kaçamaklar sonrası kısa süreli arkadaşlıklar da kurarım: Ben onları merak ederim, onların da bana ihtiyacı vardır sanki; daha derine dalmanın zamanı geldiğinde şöyle bir teklifle yanaşırım ergenliğinin son virajını almış, attan düşecek ufak jigololara:

-"Düzgün birini bulduğunuzda yatmak için otele, evine gitmeyin; bana gelin. Bir şişe içkiyle birkaç paket de sigara getirin. Hem ben yolumu bulurum hem de siz daha güvenli, temiz bir yerde takılırsınız."

Getirdikleri adamların çoğu takım elbiseli, kırkını devirmiş, efendi adamlardır; bir on dakika konuşuruz salonda oturup. Çok eğlenceli ve komiktir bu sohbet. İçeriği değil, oluşum biçimidir onu tuhaflaştıran.

Karşılıklı kibarlık budalası muhabbetin teyel yerleri asla sökülmez! Dikişi sağlamdır bu anlamsızlığın. Ya bir şirkette muhasebecidirler ya bir bankada müdür yardımcısı ya da aynı arada kalmışlığın bilmem kaçıncı personel şefi. Hayatta da, yatakta da kuytuda kalmışlardır. İnsanı ağlatacak önemli bir zavallılıkları vardır.

iğrenme

İçinizden çıkan birçok şey tiksindirici gelir size; dışkı, tükürük, ter, idrar, balgam gibi. Mide bulandırıcı olabilirler. Bir anne için de aynı şey söz konusu mudur acaba çocuğunu doğururken?!

hisli çocuk

Aşka dair ne varsa bu gece, en güzel şarkıların en güzel iki notası arasında duruversin; örneğin bir gitarın iki titrek teli arasında kıpırdayan pena gibi.. Kanatlarını yalayarak vakit kaybeden kelebek gibi.. Suyun "beni iç, beni iç" diye bağırması gibi.. Çatlayan bir aynanın kabuk bağlaması gibi..

Ben geldim, barışmaya niyetli binlerce melek arasından.

Öpüşe öpüşe akan ırmakların altında, aslında kendi karamsarlıklarıyla uyum sağlamaya çalışanlar, o patoloji işçileri, o aşağılanmış ikonlar, ellerinde enstrümanları, polifonik kalpleri, ellerinde çağdışı kalmış bir evrenin çok işlevli anahtarı ve onun açacağı kilidin yağlı, ıslak, kirli tanımı - - eğildim, kendi gölgemle yüzleştim dedi tarumar iyiliklerin doktoru!

-Ayyuk! Ayyuk! diye bağırdı arkalardan bir mazlum, Ayyuk, sana nasıl çıkacağım ben şimdi bu kadar kesilmiş ve hırpalanmışken sarı / turuncu mesafelerden bir göz kırpma süresinde lekelenen iğdiş sehpası! Neyi temsil hakkını kaybetmiştir sessiz kelimelerin buruşturulmuş yangınlarında teselliyi hep diğeri'ndeki acınacak hikâyelerde arayan fuzuli trajedi?!

Aşka dair ne varsa bu gece, en güzel şiirlerin en güzel sahipleri arasında duruversin bizim için; örneğin yağmur mu / kar mı olduğunu anlayacak, öğrenecek, yorumlayacakken bunu beceremeden yere çakılan bir dolu tanesi gibi.

nasıl

Mail kutum dolu: Yüzlerce şiir yollanmış. Evdeki masanın, sehpaların üstü de dolu, bana postalanmış şiirlerle. MSN açınca da oluyor bu; telefonumdaki mesajların büyük çoğunluğunu da bunlar oluşturuyor: Gönderilmişler.

Mutfakta sırtımı duvara verip düşünüyorum: Neyim ben?! Bir editör mü?! Neden bana geliyor bu şiirler?! Ne yapabilirim onları?! Bir camii avlusu ya da karakol önü müyüm ki bırakıp bırakıp kaçıyorlar?!

Hayır, ortak istek belli ilk aşamada: Bir okuyup değerlendirseniz. Önemsediğim bir şairsiniz, sizin fikirleriniz benim için önemli.

Buraya kadar tamam, ancak sonrası nedir; yani beğendim diyelim, ne olacak?! Teşekkür edip gidecekler mi bu şiirler ve yazanları? Sanmıyorum. Kaptırmış olacaksınız kendinizi; ya nasıl bastıracaklarını soracaklar bu defa ya da bir dergiye gönderdiklerinde altına not düşecekler kim bilir İskender bu şiirleri beğendi, basabilirsiniz gibisinden.

Mutfakta yere yatıp düşünüyorum: Eksper miyim ben, poetik bir gurme mi?! Yanlış bir yöntem bu diyorum kendi kendime. Dergiler dururken, yayınevleri dururken neden benim kapımı çalıyorlar? Kötü şiir okutarak beynimi yıkamaya çalışan bir örgütün sıcak militanları mı yoksa bu insanlar?! Neden yazmayı bu kadar basit, neden yazmayı bu kadar önemli, neden yazmayı sıradan bir terapi alanı olarak görüyor ve beni muhatap etmeyi doğal bir davranış diye algılıyorlar?

Nâzım'ın cep telefonu, Edip'in mail adresi olsaydı.. Mutfakta afili bir bıçak ararken bunu düşünmek bile istemiyorum.

mektup

Ne ki hayat: Zarftım ben. Açtım kendimi; içimden çıkan, bana yazılmış eski bir mektubu okudum.

Akşamsefası

Türkçe'ye çeviren: Gamze Deniz
Fotoğraflar: Gamze Deniz

Kencho Wangmo Deniz

TİBET'TEN İSTANBUL'A BULUŞMALAR

Bhutan'ın kuzey sınırı uzun yıllardır kapalı. **Tibet**'in Çin tarafından işgal edilmesi Bhutan'ı da epeyce etkiledi. Bugün **Bhutan**'da yirmi binden fazla Tibetli göçmen bulunuyor. Tibetliler, 1950'lerde Bhutan'a gelmeye başladılar. Bhutan'daki Tibetlilerin büyük bir kısmı, Çin'in baskılarına dayanamayıp ülkelerinden gizlice kaçanmak zorunda kalanlar. Bu göçmenlerin çoğu 1990'larda vatandaşlık hakları kazandılar, ancak halen daha devlet kademisinde çalışmaktan ziyade serbest mesleği tercih ediyorlar ve genellikle de ticaretle uğraşıyorlar.

Şimdi Türkiye'de yaşarken daha iyi fark ediyorum ki, biz Güney Asyalıları travmatik bir biçimde etkileyen **"işgal"**, dünyanın geri kalan kısmı için **Hollywood** filmlerinde görülen acıklı sahnelerden ibaret. Türkiye'de okuldaki arkadaşlarımdan bir kısmı *Tibet'te Yedi Yıl* gibi filmleri izlemişler ve bana onları soruyorlar. Oysa ben *Tibet'te Yedi Yıl*'ı hiç izlemedim!

Ama Tibet hakkında şunu biliyorum: Orada insanlar çok acı çekti. Üstelik Tibet'in acıları halen devam ediyor. Ekim ayının başında **Nepal** sınırına doğru giden bir grup Tibetli, Çin askerlerinin açık ateşine maruz kaldı. **Bölgedeki dağcılar bu olayı saniyesi** saniyesine videoyla kaydettiler ve internette yayımladılar. Kayıtta, Nepal sınırında, içlerinde çocukların da bulunduğu Tibetli kafilenin Çin askerlerince açılan ateş sonrası nasıl korkunç bir duruma düştüğü görülüyor. Kafilede bulunan bir **Budist** rahibe kurşunlara hedef oluyor ve karın içine düşüp hayatını kaybediyor. Bir süre ateş ettikten sonra silahsız kafilenin yanına gelen Çin askerleri hayatta kalanları tutukluyorlar. Kafileden bir kişi kaçıp dağcıların yanına sığınıyor...

Bhutan'da benim yaşadığım **Bumthang**'da da pek çok Tibetli göçmen vardı. Bunlardan yaşlı olanlar, genellikle fazla konuşmaz, 1950'lerdeki işgalde olup bitenleri anlatmazlardı. Bunun da nedeni aslında öfkeyi oradan oraya taşımamak ve acıların bir biçimde üstesinden gelmeyi sağlamaktı. İşgal sırasında çocuk yaşta olan Tibetli **Ani Kunzang** (Rahibe Kunzang) bir gece bizim köy evimizde misafir kalmıştı. Gecenin ilerleyen saatlerinde sohbet koyulaştı. Ani Kunzang "Yaşadıklarımı anlatacak söz yok", dedi. İşgal sırasında ailesiyle birlikte bir barakada tutulmuş. Kırmızı rahibe giysisinin sırt kısmını sıyırdı, sırtında yarım asırlık işkence izleri hâlâ duruyordu. Ruhundaki izler ise elbette ki daha büyüktü...

Tibet'in sürgündeki kralı **Dalai Lama**, çoğu insanın sandığı gibi dünyadaki bütün Budistler'in lideri değildir. Annem kendisine Dalai Lama'yı soran Batılı araştırmacılara şu yanıtı vermişti:

"Dalai Lama Budist dünyasında da sıkça tartışmalara konu olan bir kişidir. İki kimliği bulunması herkesi düşündürür. Tibet'in sürgündeki kralı ve budizmin dini liderlerinden biri. Budistlerin hemen hepsi Dalai Lama'dan saygıyla, **"his holliness"** olarak söz ederler. Ancak, zaten gerçek bir Budist insanların bir çoğundan saygıyla söz eder.

Dalai Lama'nın Çin ile görüşürken izlediği tavır çoğu kez Tibetli aydınlarca da tartışılır. Çünkü Dalai Lama Çin ile görüşürken genellikle bir dini lider olarak konuşur. Bugüne kadar gerçek bir siyasetçi kimliğiyle konuşmadı.

2006'nın başında **BBC**'de bir programda bir Tibetli aydın, Tibet konusunda gerçek bir çözüm için artık şiddet gerektiğine inandığını söyledi. Bu sözler **Tibet, Bhutan ve Hindistan**'daki Budist çevrelerde büyük yankı uyandırdı. Çünkü bugüne dek Dalai Lama hiç şiddeti savunmadı. Dalai Lama, insan hayatını bir ülkenin bağımsızlığından daha önemli görüyor. ona yakın çevreler. "Savaşın emrini" asla vermeyeceğini söylüyorlar.

Peki, Dalai Lama "Savaşın emrini" verse ne olur? Dünya biliyor mu, bilmiyorum ama Tibet halkı halen krallarını dinliyor.

Geçen yıllarda Hindistan'da çevreci örgütler Dalai Lama'dan rica ettiler. Hindistan'daki bazı vahşi hayvan kürkü kaçakçılığı olaylarına Tibetliler de karışmıştı. Dalai Lama'dan bu konuda bir konuşma yapmasını istediler. O da bir konuşmasında, hayvan öldürmenin dinimizde günah olduğunu söyledi. Bu sözler Tibet'te büyük bir yankı uyandırdı. Tibetliler bunu duyunca, avcılık faaliyetlerini durdurdukları gibi, evlerindeki hayvan postlarını bile yakmaya başladılar. Çinliler ilkten bunun ne olduğunu anlamadılar. Sonra anladılar ki Tibet halkı krallarına itaat ediyor. Bunun üzerine meydanlarda post yakılmasını yasakladılar, yakanları da hapse atmaya başladılar. Saygın bir Tibetli profesör şöyle sordu: "Peki Dalai Lama şiddete başvurulabilir, derse ne olacak, düşünebiliyor musunuz?"

Dalai Lama, bunu deseydi Tibet'te pek çok şey farklı olurdu: Büyük bir halk ayaklanması... Sevsek de, sevmesek de, şunu çok iyi biliyoruz: Dalai Lama, tahtını geri almak için tek yol bu görünse de bunu demeyen ve demeyecek adamdır."

Türkiye'ye geldiğimde ilk kez bir Çinli ile arkadaş oldum. Hatta yakın arkadaş oldum. Komşu ülkelerin çocuklarıyız ama ortak dilimiz Türkçe. Bir Çinli ve bir Bhutanlı kız, Türkiye'de **Türkçe** konuşuyor! Çinli arkadaşım ve ben Tibet konusunu hiç açmıyoruz. Ama o bizim evimize geldiğinde sunağımızın önünde çok saygılı davranıyor. Bir Çin restoranına gittiğimizde de ben onun ülkesinin yemeklerini tanımak için çaba sarf ediyorum. Yani **İstanbul** sadece iki kıtayı değil, farklı görüşleri temsil edenleri de aynı masalarda, evlerde buluşturuyor. Bu da İstanbul'u çok sevmemin onlarca nedeninden biri.

Alman yazar Sandra Hoffmann Cadde Yayınları'ndan yeni çıkan kitabı Sarışına Karşı Yüzmek'te şiirsel ve mizahi bir dille kahramanının bir yıl içinde yaşadıklarını anlatıyor.

Tübingen

İlk kitabınız *Sarışına Karşı Yüzmek*, bana kent topografisiyle ilintiliymiş gibi geliyor. T.'deki belli mekânlar açık bir şekilde anılıyor, mesela Zatopek Club, eski Mezarlık, Hölderlin Kulesi vs. Ayrıca Sarışına Karşı Yüzmek'in satırlarında bir parça aşk-nefret ilişkisini okur gibi oldum. Tübingen sizin için ne ifade ediyor?

Ah, bunu aşk-nefret ilişkisi olarak nitelemezdim. Bazen bu kenti oldukça belirleyen "evrensel büyük zekâ"ya bakış belki biraz ironiktir. Ama kentin bu "baş"ını aslında seviyorum da. Buna karşın hoşuma gitmeyen şey de, buradaki insanların kendilerini kibarlaştırmaya, güzelleştirmeye pek istekli olmamaları. Kendilerini çevreci gösterip rahat olmayı tercih ediyorlar. Yine de Tübingen okuldan sonra, 22 yaşındayken takılıp kaldığım ve bütün aktivitelerimi yürüttüğüm yer oldu; bunlardan en ön planda olanı da Buch&Bühne[11] BUch&Bühne: (Kitao&Sahne) Yazarın Tübingen'de düzenli olarak yürüttüğü kitap okuma geceleri. Çeşitli yazarlar belli bir ücret karşılığı davet ediliyor, izleyiciler de belli bir ücret karşılığı içeri giriyor ve yazar eserlerinden parçalar okuyor ve sohbet ediliyor.

. Ama bu şehirden uzaklaşmayı da çok seviyorum: hem de çok!

Buch&Bühne

Bildiğim kadarıyla Buch&Bühne adını verdiğiniz bu okuma gecelerinin organizatörlerinden birisiniz ve aynı zamanda itici gücüsünüz. Okumalar ne tür bir okur kitlesini hedefliyor? Öğrencileri mi? Ya da 1993 yılından bu yana bu konuda değişiklikler oldu mu?

Buch&Bühne benim fikrimdi, ama 2003 yılında Björn Kern _ki o da yazardır_ ile birlikte başladık. Bu arada yeniden bütün planları, organizasyonları ve programın moderasyonunu tek başıma yapıyorum. Bu çok zamana mal oluyor, ama insanın kendi işinin efendisi olması fena bir şey değil. Bu konseptte benim için olan sadece özel konuk (ilk kitabını yayımlayan genç bir yazar) değil, tersine, iyi yazan tanınmamış yazarlar da gösterinin bir parçası. Atmosferi bilinçli olarak son derece rahat ve doğal bir hale getirmeye çalışıyorum, tabi yine de gecenin merkezi noktasını, edebiyatın ciddiyetini zedelemeden.

Almanların bu okuma kültürü dışardan bakıldığında biraz özel bir şey. Eğer yanılmıyorsam bu okumalar, yazarların adeta sahneye çıkmaları kurumsallaşmış durumda ve bunlar yazarlara hayatta kalmalarında, özellikle maddi açıdan büyük destek oluyor. Peki yazarlar bununla, yani bu tür okumalarla geçinebilirler mi? "Edebiyat evleri"nin rolü nedir?

Yok, okumalardan sadece bazı yazarlar geçinebilir, çok ünlü olanlar mesela, ama yazar yeni bir kitap yayımladığında uzun bir süre (birkaç ay) bu okuma
dan geçinebilir. Ama son yıllarda bu
değişti: kültür kurumlarının giderek da
az paraya sahip oldukları görülüyor,
ni devlet ve dolayısıyla devletin vatand
ları, ki bu da kitapevlerinin daha az pa
ya sahip olmaları demek ve bu da onla
yazarları bu tür okumalara davet etm
rinin güçleşmesi demek. Buch&Bühne
anlamda devamlılığı olan okuma diz
rinden biri ve bunun sürebilmesinin
nedeni de konseptinin çok iyi oturmuş
ması ve izleyenlere iyi gelmesi. Ayı
sponsorlar da öğrenciler tarafından d
durulan bir kültür akşamını desteklem
ten memnun oluyorlar, bunun kendil
ne bir şekilde döneceğini hesaplıyorlar
bu bazen yerel bir etkinliği destekleye
bir çok yerde konuşulmalarını sağlan
şeklinde bile olabilir.

**Peki sizi bu Buch&Bühne'yi kurm
iten şey neydi?**

Tübingen'de sadece belli bir elit kes

hitap eden yüksek bir kültürün olması: ama edebiyat şık kıyafetlerle gidilen birtakım kokteyllerden çok daha fazla insan yönelik bir şeydir.

Bir yazar olarak bunun belli bir motivasyon kaynağı olduğunu düşünüyor musunuz? Ve Tübingen'deki okur kitlesiyle temas halinde olmak sizin için önemli mi?

Elbette, Tübingen okuru önemlidir, çünkü etkinlikleri sever ve anlaşılan benim yaptığım şekliyle de seviyor. Buch&Bühne artık kurumsallaştı. İnsanlar oraya sadece ünlü yazarlar için gitmiyor, bilakis oraya gitmenin her zaman bir şekilde hoş olduğunu, yazarların her birinin kendilerince ilginç insanlar olduklarını ve çok farklı yapılarda olduklarını fark ettikleri için gidiyorlar.

Peki Tübingen'deki genç yazarlar kendi aralarında bir bağlantı kuruyorlar mı? Mesela bir Buch&Bühne yazarları grubu gibi bir şey var mı?

Evet, bazıları birbirleriyle ilişki içinde. Bunlar benim arkadaşlarım. Onlar da Buch&Bühne'de okuyorlar, ama ben başka yazarların da gelmesini tercih ediyorum.

Buch&Bühne size yayınevine giden yolda yardımcı oldu mu? Ve Buch&Bühne sayesinde önü açılan genç yazar var mı?

Hayır, 2003 kışında Buch&Bühne'yi başlattığında çoktan bir yayınevim vardı. Buch&Bühne'de bir takım insanlarla tanışabilirsiniz, evet. Ayrıca genç yazarlar buraya gelen diğer yazarlara, bu işlerin nasıl olduğunu sorabilirler, şu kimseyi tanıyor musunuz, ne önerirsiniz gibi sorularına yanıt da buluyorlar. Ki bu da önemli bir şey.

Kültür poltikası, burslar, Almanya'daki genç yazarların desteklenmesi

Genç yazarlar nereden ve nasıl destek buluyorlar? Burs ve ödül sistemi nasıl işliyor? Devletten çok şey geliyor mu, yoksa genç yazarlar daha çok özel kurumlara mı yöneliyor? Devletin kültür politikası nasıl? Ağırlık noktaları neler?

Son derece zor bir soru: Sanatçı köylerinde kalma bursları var, ya da başvurabileceğiniz bazı evler ve de başvuramayacağınız bazı evler, buralara sadece belli bir jürinin önerdiği kişiler alınıyor. Ödüllerde de durum buna benzer. Ama temel ilke şu, ne kadar tanınmışsan işin o kadar kolay demektir. Birçok burs eyaletlere ait, yani federal devletle ilgili değil. Kültüre ayrılan para her zaman olduğu gibi az. Radyolar, gazeteler, dergiler belli konulara program ayırmak için giderek daha az paraya sahip oluyorlar, genç yazarlar da sadece yazarak yaşamak konusunda giderek daha fazla zorlanıyorlar. Genç müzisyenler ya da genç ressamlar için de durum farklı değil. Sonuçta gazete ve dergilerdeki eleştiri sayfalarına bağlı her şey, ancak bunlar bir yazara dikkat çekebilir ya da çekmezler. Ancak o zaman bir şeyler olabilir.

Sarışına Karşı Yüzmek/ Himmel zu Füssen

***Sarışına Karşı Yüzmek* kitabının ilk baskısında disiplinsiz bir cümle yapısı, sentaks, büyük küçük harf sadakatsizliği vardı. Neden ikinci baskıda değişti?**

Hayır! Oldukça disiplinli bir cümle yapısı vardır, sadece virgül yoktur ve hiç büyük harf kullanılmamıştır: ama bu da ona ritim kazandırmıştır: çünkü şiirsel bir düzyazıdır, daha çok düzyazısal bir şiire yakındır.

Cep kitabı baskısında bu değiştirildi, çünkü cep kitabı olarak yayımlayan yayınevi böyle yaparsak satış şansının çok daha artacağını düşünmüştü! (He he, ama olmadı. Ben zaten bunun sadece parlak bir fikir olduğunu biliyordum.)

Sizin yazım tarzınızı sevmemin tek nedeni onun kendine has temposu değil, cümleleriniz ya oldukça uzun ve kendi dinamiği içinde oluşturulmuş ya da tersine çok kısa, hayır, benim ilgimi çeken başka bir şey, cümlelerin genellikle beklenmedik, hatta bazen absürd bir noktaya varması. Buradan çıkarak, cümlelerin ters bir mantıkla kurulduğu söylenebilir. "İrrasyonel" olan yeni bir mantık olarak sunuluyor, bu ikinci kitabınız *Himmel zu Füssen*'de daha belirgin bir hal almış.

Teşekkürler, bu tür şeyler duymak beni her zaman sevindiriyor. Tabu dedikleriniz kendiliğinden olmuyor. Absürd olanı severim ben, dünyanın biraz baş aşağı durmasını!

Çeviren: Nafer Ermiş - *Fotoğraflar: Copyright Tobias M. Baur*

İkinci kitabınız özel bir temaya yönelmiş. Onu hem bir oluşum romanı gibi hem de değil gibi okumak mümkün. Büyümeyi, yetişkin olmayı işliyor. Dünyadaki kendi yerini aramayı, kendi kendine yetebilmeyi vs. Ve bütün bunlar klasik oluşum romanındakinden farklı bir biçimde ele alınmış.

Eh, umarım! Sonuçta farklı bir zamanda yaşıyoruz. Ve tabii, ben de kendimi oluşum romanı türüne yakın görüyorum bu kitapta.

Ben şahsen "kadınsal yazın" "feminine ecrtriture", "kadın yazar" arayışlarını son derece sorunlu görüyorum. Bununla beraber, sorularımı şimdi yeniden formüle edersem, sizin dünyayı sunma biçiminizde cinsiyetin ciddi ve önemli bir boyut olduğunu görüyorum. Eğer "kadınsal yazın"ı "kadınların" dildeki ve yazım biçimindeki "temel farklılık" olarak düşünmezsek, ve daha çok, konu seçiminde (bilinçli) bir strateji, betimleme stratejisi vs. olarak görürsek, metinlerinizde "cinse özgü şeyler" var mı?

Eh ne de olsa ben bir kadınım. Ve bundan memnunum. Ve dünyaya da biri olarak bakıyorum doğal olarak. Ama yazarken böyle bir şey düşünmüyorum. Yani bilinçli bir şey yok. Şu sıralar yazdığım metinlerde, ki bunlar toplamda bir roman meydana getirecek olan bir tür hikâyelerdir, ya da bir "dizi" diyelim, hepsi de aşkla ilgili, zaman zaman bir erkeğin perspektifinden de anlatılıyor. Umarım başarıyorumdur. Bu şu anki günce ve üçüncü kitap projem.

***Himmel zu Füssen* sadece kadın olma sürecindeki bir genç kıza yoğunlaşmıyor, bilakis edebiyatta, kadın imajlarını ve "kadınlık"ta pek izin verilmeyen bir temayı da dile getiriyor: Anorexia. Benim en ilginç bulduğum yönü, kadın kahraman Enni'nin "hastalığının", akıl almaz çılgınlığının pasif bir kurbanı olarak, göstermek (istememiş) olmanız. Tam tersine Enni belli bir "akılla" hareket ediyor ve belli bir mantığı takip ediyor. Kendi kendini yok edecek bir dünyayı kendi elleriyle oluşturuyor ve kendini onun içine kapatıyor...**

Bunu çok iyi anlamışsınız ve çok iyi özetlediniz, benim buna ekleyecek bir sözüm yok.

Salyangozlar. Salyangozlarla ilişkiniz ne? Sarışına Karşı Yüzmek'i yeniden okuduğumda bir yerde (Pazartesi 17.7 bölümünde) şöyle bir cümleye rastladım. **"Bir zamanlar salyangoz toplayan bir çocuk vardı... Kimse üstlerine basmasın diye..."**

Güzel hayvanlar, estetik hayvanlar, ama sadece kabuklu olanları. Ve onların her zaman yanlarında bir ev bulunur. Bu harika bir şey! Metinlerimde bundan sonra da sık sık görüneceklerdir. Ve gerçekten parklarda üzerine basılan salyangozlar gördüğüm zaman üzülüyorum... Ve bazen onları karşıdan karşıya geçerken ya da insanların basabileceği yerlerde ilerlemeye çalışırken gördüğümde alıp bir kenara koyuyorum. Kimse üzerine basmasın diye!

Yeni kitabınızda ne tür temalar var, ne tür temalar ilginizi çekiyor şu sıralar?

Dediğim gibi, bu aralar aşk. İlişkiler de tabii, ama aslında bu her zaman böyle olmuştur: Ölüm ve aşk, bunlar büyük temalar. Edebiyat için de her zaman önemli olmuştur. Ve olmaya da devam edecektir. Benim için de... Sizin için değil mi?

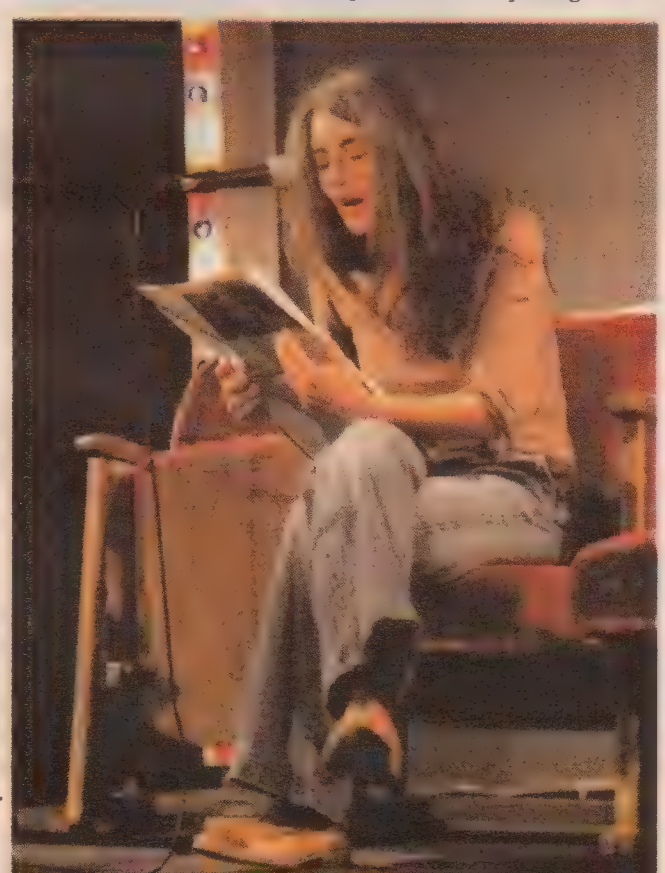

Teoman

Lady Lazarus'un Striptizi

ERKEK: On yıl oluyor sen öleli.
Yalnızca bir hikâye bu.
Senin hikâyen.
Benim hikâyem.
KADIN: Ölmek
Bir sanattır her şey gibi .
Eşsiz bir ustalıkla yapıyorum bu işi.
Öyle ustaca ki insana korkunç geliyor.
Öyle ustaca ki insana gerçeklik duygusu veriyor.
Bu konuda iddialıyım sanırım.
ERKEK: Kendini bulurdun kırmızıda.
Bense acısını duyardım-kabuk bağlamaya başlayan.
Bir yaranın üzerinde sargı bezinin keskin kenarı gibi içindeki damara dokunabilirdim, o kabuklu pırıltıya.
KADIN: Yaralarıma bakmanın bir ücreti var.
Nabzımı yoklamanın...
Gerçekten atıyor kalbim.
Kararlıydım ikincisinde sonunu getirmeye ve geri dönmemeye.
Bir deniz kabuğu gibi
Bu üçüncü şimdilik.
Ne aşağılık iş yok etmek her on yılı.
ERKEK: Birdenbire okuyorum bütün bunları.
Senin kendi sözcüklerini, yükselip
Boğazınla dilinden sayfalara geçen.
Tıpkı yıllar önce kızının
Sessiz evde
Yalnız başıma çalıştığım odaya
Havada yürürcesine girip yüzüme bakarak
Şaşkınlık içinde
"Baba, annem nerede?" diye sorması gibi.
KADIN: Kapar açık kalmışsa gözlerin
Ve eriyip gider kederinden
Yeni bir parti çıkarmak üzereyiz tuzdan
Bakıyorum çırılçıplaksın
Bu elbiseye ne dersin?
ERKEK: Beyninin haritasında hâlâ kara lekeler.
Geri çekilirken düşmana bırakmamak için yaktığın yerleri gösteren.
Ve sözcüklerin yüzlerini ışıktan kaçıran parmaklarıyla bastırarak fırlamış barsaklarını.
KADIN: Bak gene yaptım işte
Her on yılda bir
Nasılsa buluyorum bir yolunu.
Ve ben gülümseyen KADIN
Daha otuzunun baharında
Kedi gibi dokuz canlı.
TED: Gemi azıya alıp bir engelin üstünden atladığımda sıktın boğazımı.
Baş döndürücü bir biçimde bir an, sonra düştün.
Ayaklarıma fırlattın kendini beni düşürmek için.
SYLVIA: İşte büyük striptiz. Baylar, bayanlar.

2006 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ ORHAN PAMUK'UN

CEZA DEĞİL... ÖDÜL!

Öyle bir hale geldi ki, neredeyse sokaklara dökülecegiz ve Nobel Komitesi'ni, bize neden ödül verdiniz diye protesto edeceğiz; böylece de Nobel'i protesto eden ilk millet olarak tarihe geçeceğiz.

Bu Türk edebiyatı tarihinin en büyük olayıdır, belki kültür tarihimizin de en büyük olayıdır. Eurovizyonu kazanınca bayram ettik, Galatasaray UEFA kupasını kazanınca sokaklara döküldük, Naim Süleymanoğlu ile beraber biz de o ağırlıkları kaldırdık, Hatta Semih Saygıner bilardoda dünya şampiyonu oldu diye havalara girdik, ama Orhan Pamuk Nobel'i kazanınca yaptığımız tek şey, onu tartışmak, kötülemek, ödülü küçümsemek, Batı'yı suçlamak, ona değil de buna vermeliydiler demekten başka pek bir şey yapmadık. Toplumda böyle bir şeye sevinecek insan sayısının çok olmadığını biliyoruz, ama onlara da bu şansı tanımadık pek. Sadece yazara yakın olan insanların biraz sevinir gibi olduklarını, yazarı savunmaya çalıştıklarını gördük. İçinden, "aslında ben hak ediyordum, ben daha iyi yazıyorum" diye geçirenlerin de olduğunu kimilerinin yüzlerinden okuduk, ses tonlarından, araya sıkışan küçük cümleciklerden, vurgulardan hissettik. Ama hiç kimse olimpiyat şampiyonluğu benim hakkımdı, madalyayı ben almalıydım demedi. Teknik açıdan bakıldığında arada bir fark olduğunu sanmıyorum. Fark, belki aydınların da aynı işi yapıyor olmasında, olaya politikanın çok fazla girmiş olmasında ve her şeyin bir parça ödülü verenlerin inisiyatifinde olmasında.

Ama ne olursa olsun, Orhan Pamuk'un Nobel Edebiyat Ödülü'nü alması topu kaleye atmaktan, yüz bilmem kaç kiloyu havaya kaldırmaktan, bilardo toplarını masalarda yuvarlamaktan çok daha önemlidir, hatta önemli olan budur, yirmi yıl sonra Galatasaray'ın UEFA Kupası'nı alması sadece bir istatistik olarak kalır, ancak biri merak edip de kupa tarihini açarsa, oradaki listede bunu görür, ama elli yıl sonra bile Orhan Pamuk'un kitapları dünyanın bir çok ülkesinde hâlâ raflarda olacak, okunacak... Bunu nasıl göremeyiz. Anlamak mümkün değil. Nasıl biz yazarla kitabı birbirinden ayıramıyorsak, kitapta yazara, yazarda kitaba dair gerçekler arıyorsak, burada da yazarla yazarın yaptıklarını birbirine karıştırıyoruz, onun söylediği bir cümleyi diğer bütün yaptıklarının karşısına koyamayız, hele Nobel'in karşısına asla koyamayız, söylediği o ünlü cümleye, en azından ona atfedilen anlama katılmak mümkün değil, ancak nasıl bir ortamda söylediğini, tam olarak ne söylediğini bilmiyoruz, muhtemelen İngilizce söyledi, sonra Almancaya çevrildi ve bir İsviçre gazetesinde yayınlandı, sonra da Türkçe'ye çevrilip tartışıldıkça tartışıldı, bir çevirmen olarak çeviride ne tür hatalar, kayıplar, yanlış göndermeler yapılabileceğini çok iyi bildiğimden bu tür çevirilere hep kuşkuyla bakarım, ki Orhan Pamuk o cümleyi bizim en hoşumuza gitmeyecek biçimde söylediyse bile, ve bu cümleye hiçbirimiz katılmasak bile, onun edebiyatını, kitaplarının kırka yakın dile çevrilip yüze yakın ülkede yayımlanmış olmasını, son yıllarda dünya platformunda en çok konuşulan yazarlardan biri olmasını, Türkiye'de gerçek anlamda romancılık yapan, Batı'nın bir icadı olan romanı Batı ölçülerinde gerçekleştiren tek yazar oluşunu, ve bütün bunların arasında, daha düne kadar hayal bile edemediğimiz Nobel Edebiyat Ödülü'nü almış olmasını, üstelik de bunu bazıları gibi İngilizce yazmaya çalışarak değil, kendi diliyle, düşündüğü, hissettiği, içinde yaşadığı toplumun diliyle, yani Türkçeyle almış olmasını görmezden gelemeyiz, hele küçümsemeyi asla yapamayız, Nobel'i o cümleyi söyledi diye verdiler diyenler var, dünyanın hiçbir yerinde hiçbir ödülü siz gazeteye bir demeç verdiniz ve onların hoşuna giden bir cümle söylediniz diye vermezler, Türkiye'de de vermezler, hele Nobel gibi dünyanın en saygın, en prestijli ve maddi olarak aklımızın bile almadığı bir ödülü asla vermezler, en kötü ihtimalle kitaplarının da bu ödülü kaldıracak düzeyde olması gerekir, o cümlenin komite üyelerini etkileyip etkilemediğini, etkilediyse bile ne kadar etkilediğini bilmiyoruz, sonuçta ödülü Avrupa kamuoyu ya da Ermeni lobisi vermiyor, birtakım akademik ya da edebiyat çevreleri öneriyor ve komite veriyor , yaptığı inceleme ve araştırmalardan sonra ve bunu yüzyıldır yapıyorlar, eğer komite Orhan Pamuk'un politik söyleminden etkilemişse bile bu sadece bir etkidir, olayın tamamı değildir, olamaz. Kaldı ki, gazetelerde çıkan bazı haberlere göre en güçlü adaylardan biri de İsveçli şair Tomas Tranströmer'di. Komitenin bu kadar yanlı bir karar verdiğini düşünüyorsak, isteseydi ödülü kendi vatandaşları olan bir şaire de verebilirlerdi, diye düşünebiliriz. Neden kendi vatandaşlarını sevindirmek varken Ermenileri sevindirsinler? Ya da hatta Türkleri?

Türkçe yazan ve Türkçeye inan bir yazar olarak ben Orhan Pamuk Nobel'i aldıktan sonra, masaya oturduğumda kendime daha çok güvendiğimi hissettim, güçlü bir edebiyattan geldiğimi daha iyi hissettim, zaman zaman küçümsenen dilimin tıpkı benim inandığım gibi her şeye kadir olduğunu bir kez daha gördüm, bunu başarabilmiş dil sayısı o kadar çok değil dünyada ve Türkçeyi o dillerin arasında görmek bana gurur verdi. Artık İngilizce roman yazmasına gerek yok yazarlarımızın, acaba ben de mi İngilizce yazsam, ya da Almanca mı, diye düşünmelerine gerek yok. Orhan Pamuk Türkçeyle de bunun yapılabileceğini gösterdi. Türkçeyle zirveye ulaştı. Zirvedir, çünkü bu tür hedeflerin en büyüğü Nobel'dir, daha ötesi yoktur çünkü. Nobel almışsanız artık bu türden bir hedefiniz kalmaz. Artık ondan sonra size ödül de pek veremezler.

Tabii, Yaşar Kemal alsaydı, Dağlarca'ya verselerdi vs vs. cümleleri de dolaşıyor etrafta... Neden olmasın, hatta belki daha güzel olurdu, içimiz daha rahat ederdi, ama bir şeyi unutuyoruz, hatta iki şeyi, yıllar önce yine Nobel adaylığının konuşulduğu dönemde Yaşar Kemal'in bir Alman dergisine, Der Spiegel'e yaptığı açıklamalar da çok tartışıldı Türkiye'de, Nobel'i almak için yaptı, denildi, şimdi bu insanlar Orhan'a niye verildi, Yaşar Kemal'e verilmeliydi diyorlar... Politik mesele bir yana, edebi açıdan ben buna katılmıyorum. Ben olsaydım Yaşar Kemal'e vermezdim, sorsalardı ben de Orhan Pamuk derdim, çünkü Yaşar Kemal, çok usta bir anlatıcı olmasına rağmen modern bir romancı değil, yüzyıl öncesinin üslubuyla yazıyormuş gibi geliyor bana, o bitip tükenmez tasvirleri Balzac'ı hatırlatıyor, bu kötü demek değil, sevenler olur sevmeyenler olur ve Yaşar Kemal Türkiye'nin en iyi edebiyatçılarında biridir, hiç kuşku yok, ama modern değil, yeni değil... ve maalesef Nobel komitesi, yeniliği de kriterlerden biri olarak görüyor.. Yenilik, muhalif kimlik, bir ideal peşinde gitmek vs vs.. Bu kriterlerin ne olduğunu, kaç tane olduğunu tam olarak bilemiyoruz, ama birden fazla kriteri olduğu kesin...Diyelim yirmi tane.. Adamlar bakıyorlar, en çok kriteri karşılayan yazara veriyorlar, belki her şey böyle yürüyor. İyi edebiyat yapmak sadece bu kriterlerden biri. Bazen, dil de kriterdir, ülke de kriterdir, din de kriterdir, cinsiyet de... (Yüz ödül verildiğinde Nobel'i alanların tam % 10'u kadındı. Doksan erkek, on kadın... Belki böyle bir oran da gözetiyorlardır, kim bilir.) Belki Hıristiyan Yahudi, Müslüman, Ateist gibi bir sıralama bile yapmışlardır ve her birinin bir kotası vardır, bu yıl bir Müslümana verelim, çünkü bu "kültür çatışması" kavramı etrafında dönen tartışmaları biraz hafifletebiliriz belki ve İslam dünyasına olumlu bir mesaj verebiliriz vs. vs. Sonuç-

ta kriterlerden en çoğunu hangi yazar karşılıyorsa ödül ona veriliyor olmalı. Unutmayalım ki iyi edebiyat yapıyor olmak sadece bu kriterlerden biridir. Elfriede Jelinek ödülü aldığında da ondan daha iyi edebiyatçılar vardı, hatta Almancada ve hatta Avusturya'da. Ama Jelinek'e verdiler, çünkü belki o yıl bir kadına vermek istediler...

Orhan Pamuk yeni mi?

Belki bizim için değil... Bizim açımızdan biçemi yeni olabilir, bizim romancılığımız açısından. Ancak dünya edebiyatı açısından edebi biçim anlamında pek bir yenilik göremiyorum ben Orhan Pamuk'ta ... Ama içeriği dünya için yenidir, Amerika ve Avrupa için yenidir, Doğudur, egzotiktir, üstelik bütün bunları Batı'nın anlayabileceği dille yazmıştır, bize sıradan gelen şeyler onlar için büyüleyicidir, bizim bıktığımız, duymak bile istemediğimiz türban gibi meseleler onlar için yenidir, mistik bir imgedir, Doğu'da bir yerlerde, karanlık ve kar altında bir kent, (Bir Avrupalı olarak) bizim pek bilmediğimiz bir dine inanan, başlarına neden olduğunu tam anlayamadığımız örtüler örten, gizemli insanlar, üstelik bunlardan bazıları belli aralıklarla intihar ediyor, ezan sesleri var... Bir Avrupalı için bunlar bir romanda müthiş şeyler, onların bunu sevmesine şaşmamalı.. Bir Avrupalının İstanbul'da sarhoş gibi dolaşmasına benzer bu... Minareler, ezan sesleri, bağıran satıcılar, tuhaf şekerlemeler, baharatlar... Onlar için yeni ve müthiş şeylerdir, heyecan vericidir... Ama bizim için değil... Biz oturup ezanı dinlemeyiz, ama o ilk duyduğunda şaşırır, sonra bunu dinler... Bir şarkı gibi dinler... Heyecanlanır, biz heyecanlanmayız, çünkü bunlar her gün duyduğumuz, gördüğümüz şeylerdir, bizim için yeni değil, ama onlar için yenidir... Çünkü zaten bunlar biz sevelim diye anlatılmamıştır, Orhan Pamuk'un kitaplarının Türkiye'de satılması sadece beklenmedik bir sürprizdir bence, hedeflenenin bu olduğunu sanmıyorum, özellikle, bana nedense Kafka'nın Şato'sunu hatırlatan Kar, çok aşikâr ki, Batı için yazılmıştır, ama bu bir tercihtir, onun kötü olduğunu göstermez; yazarın hedefini gösterir ve her yazarın bir hedefi vardır ve biz bunu yargılayamayız. O onun tercihidir, kendisini kimlerin okumasını istiyorsa onlara göre yazar. Türkiye'de bir çok kişinin "ben onun kitaplarını anlamıyorum" demesinin nedeni belki de budur. "Çok denedim, ama sonuna kadar okuyamadım" denmesinin nedeni de budur belki.

Orhan Pamuk disiplini, çalışkanlığı ve azmiyle bu ödülü hak etmiştir. Türkiye'de çok yetenekli yazarlar vardır belki, ama bu azimle, bu disiplinle otuz yıl çalışan bir başka yazar daha yoktur. Eğer yetenekli ve tembelseniz ara sıra parlayan bir yıldız olursunuz. Yetenekli ve çalışkansanız çok parlak bir yıldız olursunuz. Yeteneğiniz yok ve çalışkansanız, insanların her baktıklarında gördükleri bir yıldız olursunuz.

Brecht'in ressam Hans Marées hakkında, 1921 yılında günlüğüne yazdığı şu sözler, nerdeyse birebir ve hiçbir kaygı duymadan Orhan Pamuk için de söylenebilir:

"O edebiyatçılar gibi olanlardan biri. Temiz bir işçi, uslu, yetenekli, saf. Ama resimlerinde metafizik yok. Perspektifler tablonun hemen arkasında son buluyor. Orada ne duruyorsa o görülüyor, o ne biliyorsa orada o duruyor. Bu onun en dış yüzeyi. Hiçbir resim tamamlanmıyor. Mutlak olanın, eksiksizin arkasında yatmadığı hiçbir yaratım yoktur ki, asla tümüyle tüketilemeyecek olsun. O, dört beş elementle tabloyu oluşturuyor. Bu onun buluşu, vizyonu değil. Mühendislere saygı duyarım, onları sevmem."

Orhan Pamuk'la Alfred Nobel arasında ortak bir yan mı arıyorsunuz? İşte: "Alfred Nobel'in vasiyetinin son kısmında yazdığı şeyler; "İskandinav olsun ya da olmasın," ödülün milliyet gözetilmeksizin "sadece en layık olana" verilmesi yolundaki sözler, İsveç sarayının hoşuna gitmedi. Ve bu yüzden Alfred Nobel, ölümünden sonra, İsveç'teki milliyetçi çevreler tarafından "vatan haini" ilan edildi.

Sonuç olarak Orhan Pamuk, öyle ya da böyle, uzun yıllardır varmak istediği hedefe vardı ve bunun bize en azından bir zararı yok. Bu yüzden onu kutluyoruz ve olası faydaları, Türkçeye yaptığı ve yapacağı, doğrudan ya da dolaylı katkılar yüzünden de, içinde yaşadığımız kültür ve içinde düşündüğümüz dil adına şimdiden kendisine teşekkür ediyoruz.

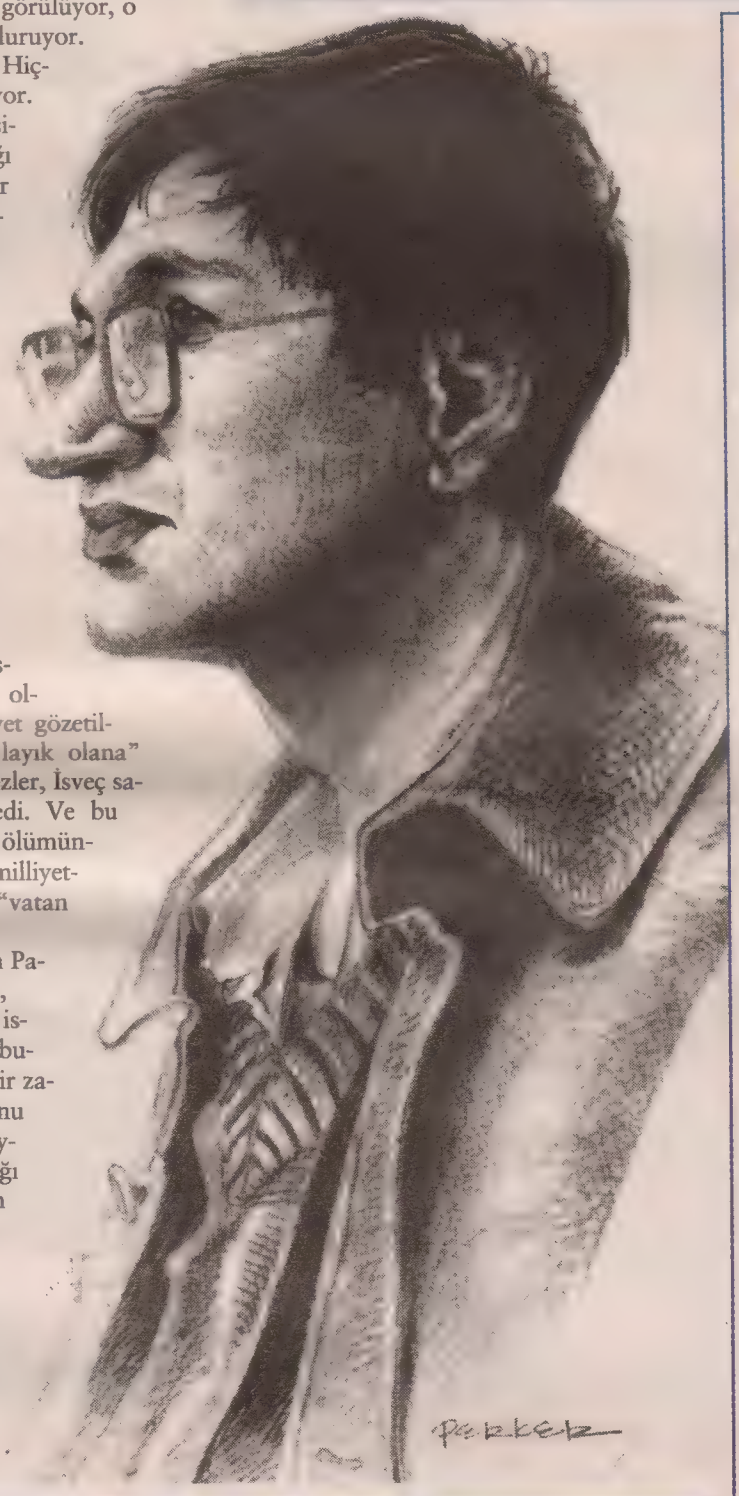

Nobel Edebiyat ödülünü 1982'den bu yana kazananların listesi şöyle:

2006: Orhan Pamuk (Türkiye).
2005: Harold Pinter (İngiltere).
2004: Elfriede Jelinek (Avusturya).
2003: John Maxwell Coetzee (Güney Afrika).
2002: İmre Kertesz (Macaristan).
2001: V.S. Naipaul (İngiltere).
2000: Gao Şingcian (Çin).
1999: Günter Grass (Almanya).
1998: Jose Saramago (Portekiz).
1997: Dario Fo (İtalya).
1996: Wislawa Szymborska (Polonya).
1995: Seamus Heaney (İrlanda).
1994: Kenzaburo Oe (Japonya).
1993: Toni Morrison (ABD).
1992: Derek Walcott (St. Lucia).
1991: Nadine Gordimer (Güney Afrika).
1990: Octavio Paz (Meksika).
1989: Camilo Jose Cela (İspanya).
1988: Necib Mahfuz (Mısır).
1987: Joseph Brodsky (ABD).
1986: Wole Soyinka (Nijerya).
1985: Claude Simon (Fransa).
1984: Jaroslav Seifert (Çekoslovakya).
1983: William Golding (İngiltere).
1982: Gabriel Garcia Marquez (Kolombiya).

Nobel'e aday gösterme yetkisi, her kategoriye göre bazı kurum ya da kişilere verilmiştir. Edebiyat kategorisinde durum şudur:

"Nobel edebiyat ödülü için şu kişi ya da kurumlar aday gösterebilir: Edebiyat ve linguistik profesörleri, İsveç Bilimler Akademisi'nin ve benzeri kurumların üyeleri ve saygın yazar birliklerinin başkanları."

"Vakfın statüsü gereği adaylar ve aday gösterenler ve komitenin bunlarla ilgili düşünceleri ve araştırmaları 50 yıl boyunca gizli tutulur."

"Pamuk, Barış Ödülü'nün gerekçesinde söylendiği gibi, Batı'nın Doğu'daki ve Doğu'nun Batı'daki tarihi izlerinin peşinden, günümüzde hiçbir yazarın gidemediği kadar gitmiştir."

(Wikipedia, Almanya)

"Herhalde dünya edebiyatında Pamuk kadar büyüleyici şehir betimlemeleri yapabilen bir başka yazar yoktur."

(Horace Engdahl, İsveç Kraliyet Akademisi Daimi Sekreteri)

Alfred Nobel'in Vasiyetinin ilgili bölümü:

27 Kasım 1885'de Alfred Nobel Paris'te, Nobel Ödülünü mümkün kılan o ünlü vasiyetini imzaladı:

"... Geriye kalan, realize edilebilir servetimin tamamı şu şekilde yönetilecektir: Vasiyeti uygulayanlar tarafından sağlam değerli kâğıtlara verilecek olan kapital bir fon oluşturacak ve elde edilecek olan faiz, bir önceki insanlığa en büyük faydayı sağlayan kişiler arasında paylaştırılacaktır. Toplam faiz beş eşit parçaya bölünecek, bunlardan: biri Fizik alanından en önemli keşfi ya da icadı yapana; biri en önemli kimyasal keşfi ya da iyileştirmeyi yapana, biri psikoloji ya da tıp alanında en önemli keşfi yapana, biri edebiyatta en iyi idealist yönelimi başarmış olana, biri halkların kardeşliğine en çok ya da en iyi katkıyı yapmış olana... [...] Ödülün verilmesinde kesinlikle milliyet gözetilmemesi, İskandinav ya da değil, en layık olanın ödülü alması en kati isteğimdir."

Paris, 27 Kasım 1895
Alfred Bernhard Nobel

5 Şubat 2005 tarihinde yayınlanan, Züricher-Tagesanzeiger gazetesinin Das Magazin ekinde yayınlanan o röportajın ilgili bölümü:

Magazin: Ama ben henüz bitirmedim. Peki Türkler nasıl tekrar uzlaşabilir?

Pamuk: Mesele sadece şu: Bugün bir Türk yılda ortalama 4.000 Euro kazanıyor, ama bir Avrupalı bunun dokuz katını. Bu küçük düşürülmenin ortadan kaldırılmazı lazım, o zaman milliyetçilik ve fanatizm gibi bir takım sonuçlar kendiliğinden çözülür. Bu yüzden bizim katılmamız lazım. Bakın, bugünümüzle birlikte geçmişimiz değişir. Bugün olan bir şey dünü değiştirir. İnsanın ülkesiyle olan ilişkisini ailesiyle olan ilişkisine benzetebilirsiniz. Onunla birlikte yaşayabilmek zorundadır. İki taraf da şöyle söylüyor: Kötü şeyler oldu, bunu başka kimse bilmesin.

Magazin: Ama siz yine de bundan söz ediyorsunuz. İlle de güçlüklerle mi karşılaşmak istiyorsunuz?

Pamuk: Evet, bunu herkes yapmalı. Burada 30.000 Kürt öldürüldü. Ve bir milyon Ermeni. Ve hemen hemen hiç kimse bunu söylemeye cesaret edemiyor. O zaman ben yapıyorum. Ve bunun için de benden nefret ediyorlar.

Magazin: Aber ich bin noch nicht ganz fertig. Wie können sich die Türken denn wieder versöhnen?

Pamuk: Es geht nur um eins: Heute verdient ein Türke durchschnittlich 4.000 Euro im Jahr, ein Europäer aber neunmal mehr. Diese Erniedrigung muss behoben werden, dann lösen sich die Folgeerscheinungen wie Nationalismus und Fanatismus von alleine. Deshalb brauchen wir den Beitritt. Sehen Sie, unsere Vergangenheit verändert sich mit unserer Gegenwart. Was jetzt passiert, verändert das Gestern. Das eigene Verhältnis zum Land kann mit demjenigen zur eigenen Familie verglichen werden. Man muss damit leben können. Beide sagen: Es sind Gräueltaten geschehen, aber das soll niemand anders wissen.

Magazin: Und Sie reden trotzdem davon. Wollen Sie unbedingt Schwierigkeiten bekommen?

Pamuk: Ja, jeder sollte das tun. Man hat hier 30.000 Kurden umgebracht. Und eine Million Armenier. Und fast niemand traut sich, das zu erwähnen. Also mache ich es. Und dafür hassen sie mich.

Prof. Dr. Muhsin Macit
Van 100'üncü Yıl Üniversitesi...

Doğrusu ben sevindim. Ödülün verildiği kişinin kimliğinden çok eserlerinin dili, yani Türkçe açısından bu odulu Orhan Pamuk'un almış olmasını onemsiyorum. Ayrıca Orhan Pamuk, romanlarını severek okuduğum bir yazar. Özellikle Kara Kıtap ve Benim Adım Kırmızı adlı romanlarını beğenmiştim. Zamanlaması zihinlerde birtakım soru işaretlerinin oluşmasına neden olsa da Orhan Pamuk'un Nobel Ödulu'nu almış olması bence onemli.

Dunyada Orhan Pamuk ve dolayısıyla Turk edebiyatına dair bir ilginin oluşacağını duşuyorum. Sozgelimi Meksikalı yazar Octavio Paz ve eserlerinden 1990 yılında haberdar olmuştum. Çunku o yıl Nobel Edebiyat Odulunu Paz almıştı.

Ulkemizde bu odulun içinde doğup buyudukleri kulture dışarıdan bakanlara verildiğine dair yaygın bir kanı var. Bu kanı, Orhan Pamuk için de geçerli. Fakat, Orhan Pamuk orneğinden hareketle edebi ve estetik değerin busbutun goz ardı edilmediği kanısındayım.

Ömer Faruk Huyugüzel
Ege Üniversitesi - Ed. Bölüm Başkanı

"Batılı aydının Oryantalist fikirlerini değiştirebilir."

Orhan Pamuk'un Nobel Odulu'nu almasından memnuniyet duydum. Bunun, Turk dili ve edebiyatı açısından onemli bir olay olduğunu duşunuyorum. Orhan Pamuk'un, bazı siyasi goruşleri eleştirilebilir ama bunların, aldığı Nobel odulu ile ilişkisini kurmayı çok da dogru bulmuyorum. Evet, odulun siyasi bir yonu de olabilir ama odul almasını sadece siyasete baglamak yanlış olur. Pamuk'un romanlarındaki tarz, uslubu, ele aldığı konular onemlidir. Siyasi goruşleri de kişiliğinin bir parçasıdır ama edebi yanıyla siyasi yanını ayırmak gerekir. Bu nedenle, Nobel Odulu kazanmasını son derece onemli buluyorum. Bir yazarın siyasi duşuncelerini tartışabilir, ona katılmayabiliriz, ancak başarısını da kabul etmeliyiz.

Bu odul, Turk edebiyatına, Turk kulturune uluslararası planda dikkat çekilmesine ivme kazandırabilir. Turk yazarların kitaplarının Batı dillerine çevrilmesini hızlandırabilir. Turk kulturune dikkat edilmesini sağlayabilir. Avrupa entelektuelleri Ortadoğu'yu, Balkan ulkelerini kuçumserler. Bu gibi odullerin, Batı aydınlarının sahip olduğu Oryantalist bakış açılarını değiştirmelerinde de etkisi olabilir kanısındayım.

Geçen hafta ogrencilerimiz, bu konuyu kendileri gundeme getirip tartıştılar. Bu tartışmalardan edindiğim izlenim, ogrencilerin buyuk çoğunluğunun da bu durumu olumlu değerlendirdiği yonunde. Odulun ve yazarın aleyhinde olanlar, ona hain gibi bakanlar da çıktı ama azınlıkta kaldı. Bu da gosteriyor ki, toplumun geniş çoğunluğu da boyle duşunuyor: Bu odul, edebiyatımız için iyi olaydır.

Prof. Dr. İbrahim ORTAŞ
Çukurova Üniversitesi

Nobel'in Kendisi Değil, Yarattığı Etki Önemli

Tarih bilincinin onemi her gun artmaktadır, ozellikle de araştırancılar için çalıştığı konunun tarihini bilmek oncelikldir. Her yurttaşın da içinde bulunduğu coğrafyanın tarihi geçmişini bilmesi çok onemli. Bir Amerikalı için ulkesinin tarihi geçmişi çok geniş olmayabilir, ancak Anadolu coğrafyası gibi insanlığın on binlerce yıl once iklim ve doğal bitki ve hayvan zenginliğinin sunduğu olanaklar nedeniyle hızla çoğaldığı ve değişik medeniyetlerin geliştiği bir coğrafyada tarih bilincine tam hakim olmak o kadar da kolay olmasa gerek. Okuyabildiğim kadarı ile dunyanın en çok insan trafiğinin geçtiği değişik hukumdarlıklar altında onlarca devletin kurulduğu kan ve gozyaşının yakın geçmişe kadar dinmediği Anadolu coğrafyasının tarihi gerçekten geniş ve ogrenmeye deger niteliktedir. Sanırım biz değil diğer ulusların yurttaşlarının da ilgilendirdiği için sıkça tartışma konusu olmaktadır.

Bu coğrafyada Anadolu'nun değişik bolgelerinde yaşamış Ermenilerin kurtuluş savaşı surecinde yaşananların yeniden batılıların suni talebi ile tartışıldığı bugunlerde Orhan Pamuk'un bana gore anlamsız rakam açıklaması sonrası gelen Nobel odulunu Turkiye'de tartışma yarattı.

Tam da bu gelişmeler olurken Orhan Pamuk Nobel odulunu aldı. Bir çok kişi bu surece de temkinli yaklaştı. Nobel Orhan Pamuk'un şahsında Turkiye'ye verilmiş bir oduldur. Orhan Pamuk bu ulkenin romanını okuyarak romancı oldu. Ulkemizde yuz yıllık geçmişi olan roman hareketi berberinde bu topraklarda çok sayıda yazar yetiştirmiştir. Orhan Kemal, Kemal Tahir, Yaşar Kemal, Aziz Nesin, Adalet Agaoglu ve yeni kuşak romancılar bir birikimin urunudurler. Nobel komitesi siyasi etkinin altında kalabilir, dunya konjukturune gore hareket edebilir.

Turkiye gibi dışarıda imajı hep yanlış tanıtılmış bir ulke için bu yıl Nobel'in ermeni soykırımı tartışmalarının yapıldığı doneme denk gelmesi hepimizi uzdu. Ancak Turkiye'ye gelen Nobel'i ret etmeyelim. Orhan Pamuk'un soyledikleri ile aynı goruşte değilim ancak Fransız Voltaire'in "soylediklerinizi onaylamıyorum, ancak onları ifade edebilme hakkınızı olumum pahasına savunurum" ifadesi ile Orhan Pamuk bu ulkenin ekmeğini yiyerek, romanını okuyarak buyumuş ve Nobel almıştır. Pamuk bu ulkenin bir parçasıdır. Tam da Fransa'ya kızdığımız bir donemde Fransızların da bize benzer bir sureci yaşadıklarını biliyoruz. Fransa'nın Cezayir'i işgaline karşı çıkan ve Fransa'nın Cezayir'de kıyım yaptığını belirten Sartre donemin generali De Gaulle ile anlaşamaz. De Gaulle kendisini surekli eleştiren Jean-Paul Sartre Nobel alınca ona sahip çıkmıştır. Sartre'in yargılanmasına da karşı çıkan De Gaulle, Sartre Fransa demektir diyerek sahip çıkmıştır.

Orhan pamuk'un odulu her şeye rağmen anlamlıdır. Ulkemize itibar kazandırmıştır. Kendisini kıskanmadan kutlamamız gerekir. Biz de Orhan Pamuk'u benimseyelim, nice başarılara diyelim. Ancak bir yazar olarak belli olmayan bir rakamı konuşmasın. Soyledikleri gerçeği yansıtsın. Soyledikleri duşmanlığı ve ayrılığı değil, dostluğu geliştirsin. Yazar muhalifttir, farklı bakar, geçmişi eleştirir. Ancak kuçuk hesaplara duşmemeli. Hepimiz şunu biliyoruz, batıda Turkiye aleyhtarlığı yaygın, ancak bizim de Anadolu coğrafyasında yaşayan insanlar olarak kendimizi iyi anlatmamız gerekir. Aynı zamanda da guçlu olmamız gerekir. Bu konuda şanslı da sayılırız. Atatürk gibi çok yonlu, asker, siyaset ve sosyal bir deha uğruna dunya çapında nitelikli ödüller vererek dünya politikasına katkı yapabiliriz. Sanırım bu konuda bir girişim oldu. Ancak tahlilsiz bir iki yanlış odul sonrası sureç surdurulemedi gibime geldi. Bilim, sanat, tarih alanında bu odulu surdurebiliriz.

Orhan Pamuk'un Nobel odulu alması ile birlikte sayın Pamuk'un kitapları yok satmaya başladı. Bundan boyle ulkemizi merak eden, daha çok bilgi edinmek isteyen kişilerin sayısı daha da artacaktır. Eger geçmişimizde korkacak bir sorunumuz yok ise çekinmemize gerek yok.

Sanırım Anadolu ateşini harekete geçirerek dunyaya kendimizi, kulturel zenginliğimizi, edebiyatımızı ve dogamızı tanıtabiliriz. Once oz guvenli, kulturel birikimi olan, tarih bilinci gelişmiş donanımlı bir nesil yetiştirelim.

Yrd.Doç.Dr. Özden Sözalan
İstanbul Üniversitesi - Edebiyat Fakültesi

Edebi değer kavramı, gokten zembille inmediği için ne evrenseldir ne de tarihsel sureçlerden bağımsızdır. Ne tür metinlerin edebi sayıldığından tutun da, hangi edebi metinlerin, dolayısıyla yazarların, diğerlerinden daha iyi olduğunun saptanmasında, her zaman içinde bulunulan donemin egemen kulturel politikaları belirleyici olmuştur. Bu açıdan bakıldığında Orhan Pamuk, gerek ele aldığı konular, gerek o konuları işleyiş biçimi açısından, gunumuzde geçerli edebiyat değerlerine gore iyi bir yazardır ve kendisine verilen Nobel edebiyat odulunu, aday olarak adı geçen diğer yazarlardan daha az hak etmemiştir.

Orhan Pamuk'un hak etmediği şey, kendisine, yazdıklarından bağımsız olarak atfedilen muhalif sıfatıdır. Muhalif olmak dunyanın mevcut duzenine karşı çıkmak anlamına geliyorsa, bugune kadar ulkesinde ve dunyada tanık olduğu adaletsizlikler karşısında sessiz kalmayı tercih etmiş olan Pamuk'un, gerçek muhalif olmak için, somurgeci / emperyalist / globalist kulturel geleneğin takipçisi batılı aydınları mutlu edecek birkaç çift cumle sart etmekten çok daha fazlasını yapması gerekebilir.

Björn Kern *Alman yazar*

Oncelikle şunu soylemek isterim ki, bu harika; bir Türk yazarı! %00. Avrupalı ya da Amerikalı gerçekten sıkıcı olurdu... Pamuk'un sadece bir kitabını okudum: Kar, Almanya'da oldukça buyuk bir başarı kazan kitap. Son derece enteresan bir kitaptı, ozellikle de, okuduktan sonra oncesine gore daha az biliyor hale geldiğim için. . Yani şunu soylemek istiyorum: Güçlü imgeler, otobus yolculuğu, varış, kar altındaki şiir – ama: içerik açısından, politik sorular da denebilir, Pamuk bunları havada bırakmış: çok iyi. Tek yanlı değil, onceden belirlenmiş bir ideolojiden uzak. Boyle şeyleri keyifle okunur. Bu arada, Almanya'da Pamuk'un Nobel Ödülünü politik nedenlerle aldığını soyleyenler oldu. Bence çok saçma! Birincisi, BÖYLE politik bir edebiyatla bir ödül kazanmak harika bir şey, denge için, anlayış için, ve ikincisi: Pamuk edebi yazmayı da biliyor. Orhan Pamuk'u içtenlikle kutlarım, Türkiye'yi de!

Sandra Hofmann
Alman yazar

"Orhan Pamuk'u pek tanıdığım soylenemez. Ondan sadece olağanustu guzel ve aynı zamanda son derece melankolik bir hikaye okudum, adını hatırlamıyorum: Pencerenin onundeki hayat televizyonun onundeki gibidir, futbol stadyumunun arkasında, boğazı boydan boya geçen bir gemi gorulur ve bir baba Paris'e gitmek için ailesini terk eder. Onun "Kar" romanını bile okumadım henuz, ama mumkun olduğunca kısa bir zamanda bunu telafi edeceğim. Yine de onun Nobel'i almasına çok sevindim. Boylesine seçkin bir ödulun verilmesinde edebi kalitenin yanında, ki Orhan Pamuk'ta bunu tartışmak bile gereksiz, politik bir boyutun da göz onunde bulundurulması gereklidir belki de. Bir yazarın gerçekten iyi ve ince goruşlu bir anlatıcı olmasının yanında, aydınlanma anlamında, kulturler arasında bir koprü de oluşturuyor olmasından daha fazla ne isteyebiliriz ki?"

Metin Aksoy

ÖDÜL AVCILARI

Ödül denince aklıma Amerikan western filmleri geliyor. Çocuk yaşta en çok izlediğim film türlerindendi. Bir katil ya da soyguncu kellesine verilen ödüle bir düzine avcı talip oluyordu. Arada suçsuz günahsız insanlar öldürülse de filmin sonunda bazı kurbanlar kurtulmayı başarırken bazıları avlanıyordu. O filmleri izlerken avcının ya da avın becerisi beni etkilerdi. Şayet avcı daha becerikliyse onun başarılı olmasını isterdim, ya da av başarılıysa o kurtulsun duygusu hâkimdi bende. Aslında o zamanlar ödül o kadar da umurumda değildi, başarı, insanın zekâsı, beceri beni daha çok ilgilendiriyordu. Hele bir de haksız yere cezalandırılmak istenen bir kurban olsaydı; onun bilemediği, göremediği tuzakları ona söylemek istercesine kendime hâkim olamıyordum.

Amerikan Western filmlerine benzer bir yaşam biçiminin içinde büyüdüm. Doğuda kan davaları bir nevi Western filmlerindeki gibiydi. Namus davası, toprak davası gibi yargının etkisi dışında kalan ya da yargının müdahale gücü yetersiz kalan kavgalarda amansız bir takip ve karşılığında ödül olurdu. Ödül diyorum; gerçekten de bu tür kavgalarda, avcı başarılı olduğu zaman ödüllendirilirdi. Her şey çok gizli yürütülürdü avcı avını çok sinsice takip eder sonunda bir yerde kıstırır vururdu. Olay duyulduğunda aşiretler ya da avcının ailesi avcıyı her türlü şekilde ödüllendirirdi. Bir kere avcı namus ya da kan davasında intikam almışsa çok saygın bir kişi konumuna getirilirdi. Ve ayrıca maddi olanak sağlanırdı. Bu doğuda bir tür ödüllendirme biçimiydi.

Şayet avcı, avı kaçırsaydı ya da biri avın hayatını kurtarsaydı, avcı en aşağılayıcı cezayla cezalandırılırdı. Dışlanırdı, toplum içinde beceriksiz muamelesi görürdü, kişiliksiz biri olarak lanse edilirdi. Bu da cezalandırıcı bir ödül türüydü. Tabii ki hayat kurtaran da bir şekilde ödüllendirilirdi, bu da bir tür diyete benzerdi. Hayatını kurtardığı insan kendi ailesinden biriyle evlendirir ona borcunu öderdi. Oldum olası bu tür ödüllerden nefret etmişimdir.

Elbette ki birçok ödül türü var. Para ödülleri, mevki ödülleri, cezalandırıcı ödüller, ölümcül ödüller, hayat kurtaran ödüller, bir de gerçekten hak edilen ödüller. Ban en cazip gelen ve en anlamlısı: gerçekten hak edilen ödül türüdür. Varsayalım ki siz bir kurbağaya ya da tavşana ya da kuşa dönüşmüşsünüz ve sizin yeniden insan olmanız için size tutkuyla aşık olan birinin sizi öpmesi gerekir ve günün birinde biri size âşık, olur sizi öper, insana dönüşürsünüz. Ama size âşık olan insan düşünemeyeceğiniz kadar çirkindir. Ne yaparsınız?

Bence en ağır olanı diyet karşılığında ödül almaktır ki; bu günümüzde pek yaygın olan bir şeydir. Yükselmek, bir yerlere gelmek ya da konumunu sağlamlaştırmak için diyet karşılığında ödül alanların sayısı bir hayli fazla.

Bir de dramatik ödüller var ki; en sevdiğim ödül türüdür. Tabi ki bu ödül türüne ancak hikâyelerde, masallarda rastlanır. Prens büyüyle kurbağaya dönüştürülür, genç bir kız kurbağayı çok sever ve öper. Büyü bozulur, prens eski hâline döner. Ya da pamuk prensese zehir verilir sonsuz bir uykuya dalar, âşık prens gelir öper prenses uyanır... Bana kalırsa en güzel ödüller bunlardır.

Dahası bir de cezalandırıcı ödüller var ki, hiç sevmediğim ödül türüdür. Kont Dracula'nın kurbanlarına verdiği ödül öpücüğü bir yana Yahuda'nın İsa'ya verdiği ödül öpücüğü en korkunç olan ödüller kategorisinde.

Dahası bir de ödül avcıları vardır. Günümüzde ödüllendirilmek insan kanı üzerine kurulu bir sistem gibi görünmezse de, bence eski özelliğini hiç yitirmemiştir ki; bazı insanlar özellikle ödül almak için büyük çabalar içine girerler. Nerede nasıl bir edebiyat, sanat, müzik vb. ödül dağıtılsa, birçoğu hemen aday olur. Aday olup ödülü hakkıyla kazanmak varken, her türlü kulis yapılır, yüksek mevkilerden yardım istenir, hatta gerektiğinde alınacak ödül birileriyle paylaşılır. Bu da yetmezmiş gibi çeşitli politik oyunlar oynanır, bu da yetmezse insanlar harcanır. Sonuç hüsran olsa da bu girişimler her defasında farklı pozisyonlarda sürüp gider.

Ödül avcıları avlarına devam ederken, gerçekten ödülü hak edip alanlar da oluyor. Başarısıyla, yaptığı işle, insani bir nedenden dolayı ödül alanlar her zaman takdir edilir. Orhan Pamuk Nobel Edebiyat Ödülünü kazandı kazanmasına da öyle eleştirilere maruz kaldı ki; belki de dünyada ilk kez bu ödülü alan biri bu kadar çok eleştirildi. Oysa Anadolu toprakları ilk kez bir edebiyat ödülü ve de en büyüğünü kazandı. Kimileri kabullenmezse de bana kalırsa hak ettiği bir ödüldü. Ve Türk edebiyatına bir isim kazandırdı.

Hayatımda hiç ödül almamış biri olarak, ödül sahibi olmak ve onu bütün herkesin bildiğini bilmek tuhaf bir duygu olmalı.

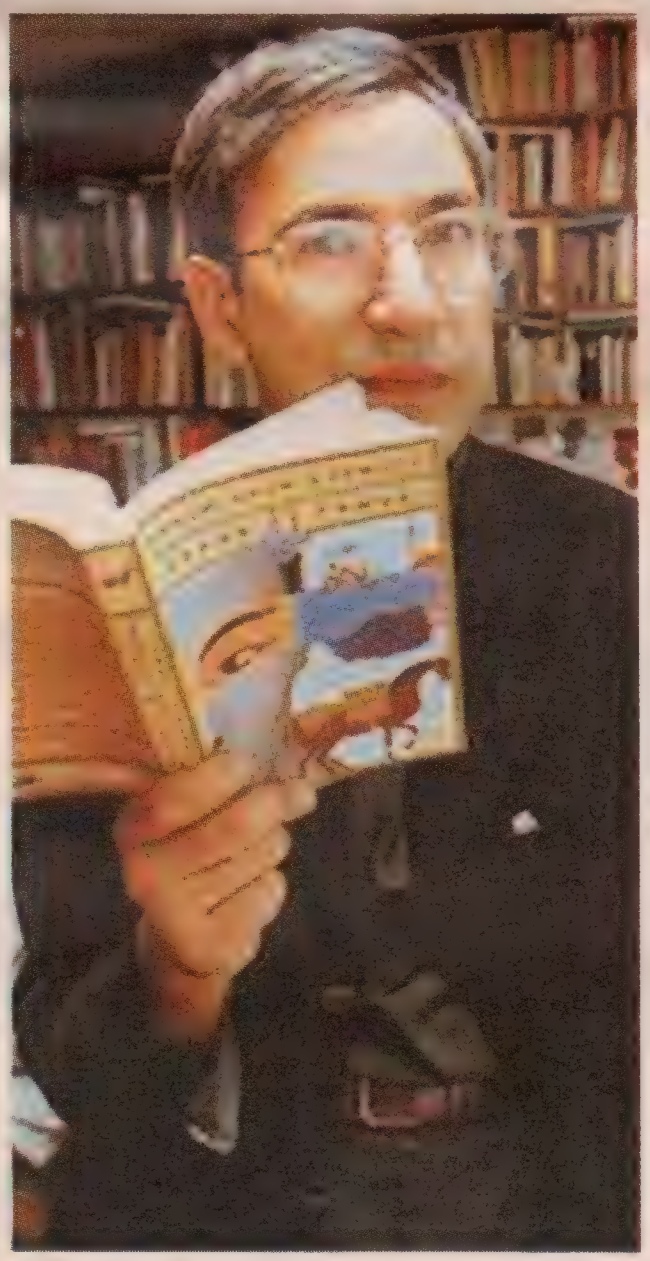

Aslan Özdemir

Cüneyt'e

Haikular

I
Bülbül sesli ki
bahçede geziniyor
düş kurmaya son!

II
Ayın ışığı
yakıyordu ağacı
tenin geceyi.

III
Uzaktaki kuş
şakıyor ilk yağmurla
camda anın var.

IV
Yaprak döktü
elledığimiz ağaç,
-fırtına içte!

V
Kış yaklaşmakta
uzakta yaz günleri
yaprak tutmaz dal!

VI
Bembeyazdı kış
elbisesi mor çiçek
iz/i kaldı tende.

VII
Akşamın rengi
mor ağaca misafir,
-görünmesin aşk!

VIII
Yel süpürüyor
kırdaki yaprak gibi
ayak izleri/ni...

IX
Ormanın yolu
güzün hazırlığında
veda mevsimi!

X
Hızla geçti yıl
ah bahçenin çiçeği
bahar da bitti.

Meraklısı için not: Haiku dünyanın en kısa edebiyat türüdür. Üç satır ve 5-7-5 hece ölçüsünde yazılan, mevsimsel söz içeren Japon lirik şiiridir. Haiku bir mevsim / doğa / zaman şiiridir. Bununla birlikte dini inançlar da bu kısa edebiyat türünde yer almakta. Başlıca ustaları; Matsuo Başo,Taniguçi Buson, Masaoka Şiki ve Kobayaşi İssa'dır.

Felsefe

www.oktaytaftali.com
otaftali@hotmail.com

Oktay Taftalı

KAĞIDIN İCADI

İçinde yaşadığımız yüzyılın bize dayattığı kod'lar, simgeler ve psikolojik şartlandırmalar, birçok konuya ilişkin algılamalarımızın hakikat dışında şekillenmesine yol açıyor.

Kâğıdın ilk kez Çinliler tarafından icat edildiğini hemen hepimiz daha ilkokul sıralarından beri biliyoruz. Ama o kadar... Sonrası hakkında bilgimiz yok. Kâğıdı Çinliler icat ettiler ve olay o noktada dondu kaldı. Sonra? Sonra birdenbire atlıyoruz günümüze: Okuma alışkanlığının yaygınlığı, Batı'da kâğıt tüketiminin zenginliği, yayın dünyasının sorunları, Batılı ödül kurumları Nobel, vs. Peki kâğıt ne oldu? O, Çin'de mä kaldı?.

Sömürge ve yarısömürge halkların tarih kavrayışı maalesef böyle oluyor. Bunu aşmak gerek.

Evet kâğıt, İ.Ö. II. yüzyılda Çin'de icat edilmiş. En eski kenevir elyaflı kâğıt kalıntısı Çin'de Han Hanedanlığı dönemine (İ.Ö 180-50 yy.) aitmiş. Kâğıt yapma sanatına ilişkin ilk yazılı bilgi ise, Ts'ai Lun (?.-121) adlı Çinli bir bakan tarafından İ.Ö 105 yılında kaleme alınmış. Buna göre: Dut ağacı liflerinden, keten artıklarından ve eski balık ağlarından oluşturulan bir karışım, önce dibeklerde dövülüyor, sonra suyla bulamaç haline getirilerek elekten geçiriliyormuş. Elekten geçen inceltilmiş hamur, ince bir tabaka halinde güneşe serilerek kurutuluyor ve taş silindirlerle basılarak düzeltiliyormuş. Kâğıt o zamanlarda da bir takım artıklardan üretilebilen, adeta bir geri dönüşüm ürünüymüş.

Çinliler için kâğıdın dini-mistik bir anlamı varmış, cenaze törenlerinde kâğıttan yapılma şekilleri yakarak ibadet ederlermiş.

Çinliler kâğıt yapma sanatını yüzyıllar boyu gizli tutmayı başarıyorlar. Ancak, İ.S. VI. yüzyıl dolaylarında kâğıt yapma sanatı Japonlar ve Koreliler tarafından öğreniliyor. Artık kenevirin yanı sıra bambu kamışı ve pirinç sapı gibi malzemeler de kâğıt imalatında kullanılıyor.

Kâğıt imalatı daha sonra merkezi Asya'ya, oradan da Hindistan ve İran'a yayılıyor. Kâğıt yapma sanatının İ.S. 751 yılından itibaren Semerkant'ta gerçekleştirilmesiyle, bu yeni buluş İslam dünyasına yayılmaya başlıyor. Yine İ.S. 794 yılında Bağdat önemli kâğıt üretim merkezlerinden birisiydi. Şam yüzyıllar boyu Bizans'a ve Avrupa'nın öteki yörelerine kâğıt ihraç eden bir merkezdi.

11. yüzyılda kâğıt üretimi Kahire üzerinden Fas'a oradan da İspanya'ya geçmiştir. Avrupa'da ilk kâğıt değirmenini 12. yüzyılda Araplar Sevilla'da kuruyorlar. Ayrıca Kordoba ve Sevilla, Endülüs Araplarının önemli kâğıt üretim merkezlerini oluşturuyor. Buradan güney Fransa ve İtalya'ya ihraç edilen kâğıdın, Orta Avrupa'ya yayılması neredeyse 14. hatta 15 yüzyılı bulmuştur. Gutenberg'in 1446 da matbaayı kurmasıyla kâğıt Avrupa için de artık vazgeçilmez bir malzeme haline geliyor.

Ancak bilinen o ki, Avrupalı için kâğıt yüzyıllar boyunca, Arap malı çok pahalı bir ithalat kalemiydi.

KÂĞIT ÖNCESİ İFADE İMKÂNLARI

İlk insanlar mağara duvarlarına şekiller, resimler çiziyorlardı. Bize böyle öğretiliyor. Peki ama niçin durduk yerde bu şekiller çiziliyordu. Bu şekillerle kim, kime ne anlatmak istiyordu. Mağara adamı duvara çizdiği sığır resmiyle, mağara kadınına "ben öküz avına gidiyorum, akşama yokum, beni merak etme" mi demek istiyordu? Mağara kadını o esnada neredeydi, yandaki mağaraya kabul gününe mi gitmişti?

Okullarda öğretilen palavralara son vermek, bizim imkânlarımızı aşıyor. Ama biz, insanı insan yapan bir özelliğinden yola çıkarak meseleyi anlamaya çalışalım. **İnsan dış dünyayı algıladığı andan itibaren, onu tasarlamaya başlar.** Bizler algılayan ve algıladığını, zihninde yeniden canlandıran, kurgulayan varlıklarız. Ancak algıladığımız dünya ile zihnimizde canlandırdığımız; tasarladığımız dünya, çoğunlukla birbirinden farklıdır. İşte bu iki dünya arasındaki fark, bizi yakıcı bir biçimde, anlatmaya, konuşmaya, soru sormaya, bildirmeye yani ifade etmeye zorlar.

Mağara adamı da dünyayı ve çevresini duyularıyla algılıyor, sonra bunları imgeleminde, zihninde yeniden canlandırıyordu. Bir şeyi zihninde yeniden canlandırabilmenin çekiciliği, çelişkisi ve büyüsü, onu doğrudan doğruya ifadeye dönüştürür. (Batılılar bu ifadeye "expression" diyorlar.) Biz de bu satırları aynı nedenle kaleme almıyor muyuz? Yıllar boyu yazıyla anlattıklarımız, zihnimizde, kafamızın içinde canlandırılmış düşünce ve imgeler olarak üst üste yığılsa, onları yazıp çizerek dışlaştırmasak, ifade etmesek, delirmek işten bile değildir.

Mağara adamı yalnızca mağarasının duvarlarına değil, kemik parçalarının ve taşların üzerine de irili ufaklı şekiller çizerek zihnini boşaltmak, algı ve tasarımlarını ifadeye dönüştürmek zorundaydı. Bu süreç binlerce yıl devam etti.

Bilindiği gibi, eski Mısır'da kâğıdın icadından çok öncelere İ.Ö. 3.000'lere uzanan bir yazı malzemesi de 'papirüs'tür. Papirüs bitkisinden elde edilen şeritler, yatay ve dikey şekillerde örülerek baskılanıyor ve bitkinin özsuyu ile yapışıp kaynayan şeritlerden, yazı için elverişli tabakalar elde ediliyordu. Bu tabakalar ancak kalın ve hacimli rulolar halinde kullanılabiliyordu. Bir kitaplık bir rulo, oldukça büyük hacimli (volume) bir malzeme oluşturuyordu. Papirüsün ıslaklık ve rutubete olan duyarlılığı yüzünden bu iri ruloların korunmaları da önemli bir sorun oluşturuyordu. Bugün bile Batı dillerinde kitap ve düzenli yayınlar için, cilt, sayı anlamına gelen **"volume"** yani "hacim" sözcüğü, Avrupa'da 11. yüzyıla kadar süregelen papirüs kullanımından kaynaklanıyor.

Papirüs, Antik Yunan'da da kullanılan bir malzemeydi. Ancak aynı dönemlerde Bergama (Pergamon) yöresinde hayvan derisinden pergament yapma tekniğinin geliştirilmesi, kalıcılığı istenen önemli metinlerin bu pahalı malzeme üzerine yazılması imkânını doğurmuştu. Fakat bu malzeme o denli pahalıydı ki, pergament bir el yazması kitap için, beş yüz koyun derisi gerekebilirdi.

Buradan başa dönersek: mağara adamından beri insanın, mutlaka bir yerlere bir şeyler karalama, çiziktirme ihtiyacı duyduğunu ve bu doğrultuda yüzyıllara yayılan amansız bir çaba harcadığını görüyoruz.

DEVLET VE KÂĞIT

Çinlilerin kâğıdı icat etmesi ve kâğıdın öteki yazı malzemelerine oranla daha kolay üretilen, taşınan ve az yer kaplayan bir malzeme olması, Çin devlet bürokrasisinin örgütlenme yeteneğini ve dolayısıyla devletin gücünü artırmıştır. VII. yüzyılda Avrupa toplumları henüz kabile sürecini yaşarken, İran'ın ve öteki Doğulu devletlerin, muazzam bürokrasiler kurabilmeleri, toplumun sivil ve asker kesimlerini kayıt ve örgüt içine alabilmeleri, kâğıt sayesinde mümkün olmuştur. Kâğıt kullanımı Selçuklu ve Osmanlı bürokrasileri için de, kuşkusuz aynı üstün imkânları sunuyordu.

Dolayısıyla Doğu'dan Batı'ya doğru devlet yapılarının gelişmesi ve güçlü bürokrasilerin oluşturulması süreci, kâğıdın icadından başlayarak üretim tekniğinin gelişimine paralel bir süreç izler.

Sömürgeci siyonist propaganda, bugün her fırsatta, sömürgeleştirilmiş Arap ülkelerinin, sömürge kültürüyle yozlaştırılmış halk kesimleri üzerinden çeşitli mesajlar veriyor. Burada kasıt Araplar'ın kabile, aşiret vb. düzeyde kaldıkları, medenileşemedikleri, vb. iddialara dayanak oluşturmak. Ama sömürgeci propaganda, aynı Araplar'ın kâğıt üretiminde gösterdikleri başarıyı ve o kâğıt sayesinde yüzyıllar boyu İspanya'yı da içeren devlet bürokrasileri kurdukları gerçeğini nereye kadar unutturabilir?

Semerkant'ta 751 yılından itibaren kâğıt üretimine geçilmesi, bize başka bir Doğu manzarası çiziyor. Bu tarihten itibaren İslam dünyasında genel yazılı kültürün yanı sıra, okul, eğitim-öğretim ve edebiyat alanlarında coğrafi olarak yaygın bir birikim oluşuyordu. Kâğıdın icadı VIII. yüzyıldan itibaren, bugün yok sayılan, görmezden gelinen "Doğu Rönesansı"nın alt yapısını oluşturmuştur. Tam bu noktada vurgulamak gerekirse, Avrupa'da daha sekiz yüzyıl sonra başgösterecek Rönesans ve Reform'un da alt yapısını yine kâğıt ve yazı oluşturuyordu.

Dünya coğrafyası üzerinde kâğıdın, Çin'den, İspanya'ya uzanan yolculuğu, merkezi devlet, bürokrasi ve Rönesanslar oluşturan bir yol izlemektedir. Fakat "kâğıdın" kısa serüveni kuşkusuz burada bitmiyor.

MÜLKİYET BELGESİ OLARAK KÂĞIT

Kâğıt, kendi üzerine yazılan, çizilen, basılan her ne olursa olsun, onu kendisiyle birlikte saklama, barındırma ve nakletme imkânına sahiptir. Kâğıt üzerine işlenmiş bir ifade, o kâğıt kaldığı, sürece kalır. O nedenle, çok bilinen "söz uçar yazı kalır" latince özdeyişi, hakiki etkisini kâğıt sayesinde yaygınlaştırabilmiştir.

Bir taşa, bir mağara duvarına yazılan yazının, yapılan resmin de kalıcılığı vardır ama mağara duvarını bir yerden başka bir yere nakletmenin imkânı yoktur. Taş veya kil kitabelerden bir arşiv, bir kütüphane kurulamaz. Papirüs rulolar bile bu bakımdan son derece elverişsizdirler. Fakat kâğıdı, başlangıcından beri küçük hacimlerde üretmek, katlayarak küçültmek, bir yerden bir yere kolayca taşımak mümkündür.

Öte yandan, yeryüzünde özel mülkiyetin ortaya çıkışıyla birlikte hangi mülkün hangi özel şahısa ait olduğunun veya olmadığının kaydı ve belgelenmesi çeşitli sorunlar doğurmuştur. Fakat devlet otoritesinin ve bürokratik gücünün bir gereği olarak, böylesi bir belgeleme sistemi kaçınılmazdır. Özellikle Avrupalı devletlerin mülkiyet düzenleyici bürokrasileri, kâğıt kullanımının yaygınlaştığı yüzyıllarda rahat bir nefes almış, böylece özel mülkiyette dağılım, el değiştirme ve yoğunlaşma hız kazanmıştır.

Kâğıt, taşınmaz bir mülkün taşınabilir belgesi olarak, mülkiyetin el değiştirme hızını artırmıştır. Belki de tarihte ilk "kapsamlı sanal dünya" mülkiyet ilişkilerinde ve kâğıt üzerinde kurulmuştur. Milyarlarca yıldır bu gezegenin dış kabuğunu oluşturan toprağın bir parçasını, kâğıt üzerine işaretleyerek **"burası benim" diyebilmek** nasıl bir şizofrenidir? Bu şizofreni kendisini kâğıda aktarabildiği ve o kâğıdı "belge" sıfatıyla kuşaklar boyu elden ele dolaştırabildiği ölçüde meşruiyetini tesis edebilmektedir. Taşınamaz mülkün, taşınabilir belgesi, yani tapu, o mülkten kilometrelerce uzakta bir dairede el değiştirdiğinde, o mülk de el değiştirmiş oluyor. Ne acayip bir şey!

Tarihte ilk kâğıt para biçimlerini de yine Çinlilerin VII. yüzyıldan itibaren üretmeye başladıkları biliniyor. Kâğıda belli bir şekil vererek, onun başka bir nesneyi, bir değeri temsil ettiğini varsaymak aynı şizofreninin ifadesidir.

Bu öyle inanılması güç bir şizofrenidir ki, söylenceye göre Marco Polo 20 yıllık Çin gezisi dönüşü, 1295 yılında tekrar Avrupa'ya ayak bastığında, Çin'de gördüğü kâğıt paralardan da söz eder, fakat ona kimse inanmaz. Çünkü insan aklı, altın ve gümüş gibi soy metallere, bu metallerin çekici özellikleri, az bulunurlukları, paslanmamaları, vb. nedenlerle kendiliğinden bir değer atfederek onları mübadele etmeyi anlayabilir. Ama aslında özgül değeri olmayan bir şeyi, değerliymiş gibi yaparak öyle varsayarak değiş tokuş yapmak deli işidir. Ve insanlar Marco Polo'ya inanmazlar.

Bugün bir başka deli işi: ABD'nin bastığı milyarlarca karşılıksız dolar, sanki, -miş gibi yapılarak el değiştirmekte ve meşruiyetini sadece bu değişim hareketi sayesinde ayakta tutabilmektedir. Bu sanal büyü bir yerde çözüldüğünde, arkasının nasıl geleceğini hesap etmenin şimdilik imkânı yoktur.

Tarihsel süreçte kâğıt paranın, gümüş altın gibi metaller yerine, daha kolay taşınarak, daha hızlı ve yaygın bir çimde el değiştirebilme özelliği, kapitalist büyümenin en önemli imkânlarından birisini oluşturmuştur. Bugün gelinen noktada kâğıt paranın da tasfiye edildiği, plastik paranın ve bilgisayar ekranlarının kâğıdın yerini aldığı bir başka sanal sıçrama yaşıyoruz.

Yakın gelecekte kâğıdın para işlevini üstlenmekten kurtulması olasılığı, onun onurunu kurtararak, insanlığa hizmet etmesi gereken asıl mecralara geri dönmesi anlamına gelecektir.

Cemal Dindar

ESRARKEŞ MEHE *canlar yanmasın diye*

Bu da Esrarkeş Mehe... dediklerine göre... ben tam o kadarını bilemiyorum... kaynanasını... karısını... çocuğunu ... hepsini...

Bu bir zaman Balıklı Göl'de garsonluk filan yaptı. Adana'ya gitti. Adana'da evlendi. Adana'da evlendikten sonra çocukları... işte hepsini...

Hapishaneye girdi... çıktı... bir daha... tekrar Urfa'ya geldi... Urfa'da işte... esrar içerdi (1)

Bir gün kendisiyle Balıklı Göl'de... ben Balıklı Göl'de kaldığım sıralarda... dedim "Mehmet karnın aç mı?" "Bilmeyem." Dedim ki "yemek söyleyeyim mi?" Dedi "Sen bilisen." "Yemek yiyecek misin?" "Sen bilisen."

Yani birisi kendisine yedirirse yerdi... kimseden ne bir şey ister ne de...

Parmaklarına rondele takardı. Mesela demir rondela (2)... lastik röndüla. Onlardan parmaklarına takardı. Sigaranın kâğıtlarını toplar, derdi bunlar da benim paramdır. Sigaranın, işte samsunun maltepenin beyaz kırmızı renkli şeylerinden alır, ona da derdi ki bu benim paramdır... onu da o şekilde cebine sokardı.. parayı da o şekilde.

Bu halkaları parmağına takardı, parmaklar da şişerdi... götürürsen bu sefer bu parmağı kesmeye zavallı bilmez... onu da o şekilde şey yapardı...

Fakat tabii bunun hassas şeyi... esrar delisiydi, esrar çok içerdi. Bir gün işte getirdiler, esrar elinde yakalandı... hapse attılar. sekiz ay filan içerde kaldı... bir daha dışarı çıktı... Balıklı Göl'de yine soruyorum: "Mehmet niye söyledin esrarın yerini?" "Yahu" dedi, "Hacı ağbi bilmiyorsun" dedi, "bu" dedi "esrar..... aynı plakası şeye... çiklete benziyor, ben de camiinin deliğine saklamıştım, duvarda bir yere saklamıştım..." "Eee..." dedim. Dedi "Zavallı...", dedi "bi tane bilmezin birisi gider de onu oradan alır da polisler de görürse, o esrar zannetmez, o bilmez... onun canı yanar... o canlar yanmasın diye (3)... ben kendilerine dedim ki ... polislere dedim ki benim camiinin duvarına sakladığım esrarım da var. Gittim onu da çıkarttım, çıkarttıktan sonra beni hapse attılar..."

Şimdi bunu düşün. Bu insan deli. Bu insanın aklı yok. Bu insanın evi yok. Diyor ki ben yanmışken... başkasının yanmamasını istiyor... o deli halinde... o deli halinde...

Bazen derdim; "yani şimdi bu mu deli ben mi deliyem." Kendi kendime düşünürdüm; "yani bu adam mı deli ben mi deliyem. Bu mu Allah yolunda ben mi Allah yolundayım." Kendi kendime böyle düşünüyordum.

O da Beykapısı'nda kış gecelerinin birisinde soğukta donarak öldü...

Onu da mezarına götürdük, Harran kapısı mezarlığına gömdük... o da öyle gitti.

Esrar İçerdi...

Bir arkadaş anlatmıştı: Gaziosmanpaşa Kahveler Mahallesi... On altı, on yedi yaşlarındayız. Sene seksen yedi... Bir garaj var... Biz baraka diyoruz, kendi aramızda. Önünde yeniyetmeler, sigara içiyoruz, mahallenin kızlarını çekiştiriyoruz, birbirimize sataşıyoruz. M. ağbimiz var... Herkes biliyor, esrar içiyor. Herkes bu yüzden ona Gogo M. diyor. Gogo M de bize takılıyor... Mahallenin bir geleneği var. Belli bir yaşa gelince barakaya girebiliyorsun, belli bir yaşta da artık selam verip geçiyorsun. Gogo, o yaşı çoktan geçmiş, bir türlü barakadan vazgeçemiyor. Ağbimizdir, bir şey de diyemiyoruz. Bir akşam, biz barakadayız, Gogo M göründü... Yaklaştı... Biz yine '*of..*' çekmeden, uzaktan "İyi akşamlar gençler" dedi... Biraz ilerledi, sonra, ekledi: "Yahuu, şu kedi var ya, minibüsten indiğimden beri beni izliyor, döndüm, niye izliyorsun demeden, şişşt, Gogo, yanlış yapma dedi..." Gogo, başını hayretler içinde salladı, sonra tekrar "İyi akşamlar, gençler" dedi ve bir daha barakaya uğramadı.

Parmaklarına Rondele Takardı...

Kayıpların psikopatolojideki yeri kuramsal olarak incelenmiş olsa da uygulamada bu kuramın karşılığı yeterince araştırılmamıştır. Her hastalık hali, yalnız ruhsal değil bedensel durumlarda da böyledir, bir kaybın ifadesidir de; sağlıklı bir organın kaybı, bir olanağın, örneğin; futbol oynamanın kaybı, sosyal bir statünün kaybı... bunun bir örneği de bazı mesleklerin, örneğin polisliğin, öğretmenliğin artık yapılamaması...

Hastalığın dışavurumlarından biri de burasıdır: kaybedilmiş olanının yerine konulması... Rondelanın yüzüğe, aileye, evliliğe yakınlığı, sigara kağıdının, o eve taşınan ekmeğe yakınlığı âşikardır...

O Canlar Yanmasın Diye...

Yakındoğu, yakın zamana değin kurban edilmenin ve halen kurban etmenin erdem bilindiği coğrafyadır. Tanrı Baal'in gövdesinde onlarca yüzlerce çocuk ateşe atılmaktaydı. M.S. altıncı yüzyılda bile kutsal bakireler Harran'da gezegenlere kurban edilmekteydi....

Bu uzun geçmişin insan ruhsallığında çözümünü yaratan, belki de insanoğlunun en büyük vicdan devriminin gerçekleştiği kişilik ise, Arapların ata olarak kabul ettikleri İsmail'in ve İsrailoğullarının ata kabul ettikleri İshak'ın babası İbrahim'dir. Özellikle, ilk doğan erkek çocuğun ilahlara adandığı Ortadoğu'da, İbrahim, oğlu yerine koç kurban ettiğinde, bu bin yılların geleneğine dur dediğinde halkının acısını kim bilir nasıl rahatlattı! Kendisi de Sami kökenli, bir dönem tüm bedevilerin anıldığı ad haline gelen Tay aşiretinden olduğunu söyleyen Urfalı doktor anlatıyor: "Bizim çocukluğumuzun en güzel anılarından biri, bayram sabahı babamızla kurbanlık koç almaya gidişimizdir." Sabah kalkmak, bayramlık elbiseleri giymek, *'oğlunu binlerce yıl ilahlara kurban etmiş'* babanın öncülüğünde gidip bir koç beğenmek, boğazlanacağını bile bile... sıradan bir *'pazar'* öyküsü değil, bu. İnsanlığın binlerce yıllık acıdan sonra, bu acıya bulduğu çözümün *'güzel'* anısı...

Bir de şu var: İbrahim'in torunlarından İsrailoğulları tanklarla Filistin halkının, İsmailoğullarının üzerine yüzyıllarca yaşadıkları ülkelerinin toprağını mezar toprağı olarak örtmek isterken, İsmailoğulları *'intihar eylemleri'* düzenliyorlar ve Yakındoğu'nun modern ilahları kurbanlarını hep buluyor...

Birde kendi psikiyatristlik deneyimimden öğrendiğimdir: hemen her ailede kendini ailenin bekasına adamış biri hep vardır. Aile tarifi ise çekirdek aileden aşirete, oradan etnisiteye, oradan insanlığa kadar değişebiliyor.

Bir de şu var: türkülerimizde *'kalem tutan ellere'*, yarin ince beline, kara kaşına, selvi boyuna kurban olunuyor...

Sonuç olarak: ruhbilimde *'özgecilik-diğerkâmlık'* olarak bir savunma düzeneğine indirgenen ve *'kurban karmaşası'* diye kavramlaştırılabilecek süreç, insanlarımızın ruhsallığını belirleyen ana dinamiklerden biri olmaya devam ediyor.

Çev.: **Yiğit Yavuz**

Jack London

"SINIF SAVAŞI"NA ÖNSÖZ*

Delikanlıyken, sosyalist olduğum için bana acayip bir yaratık gözüyle bakıyorlardı. Yerel gazete muhabirleri benimle söyleşiler yapmış ve bu söyleşiler basıldığında ortaya, tuhaf ve az rastlanan bir insan türüyle ilgili patolojik çalışmalar çıkmıştı. O zaman (dokuz ya da on yıl önce), doğduğum kentte kamu hizmetlerinin yerel yönetimce yürütülmesini savunduğumda, "kızıl", "dinamitçi" ve "anarşist" olarak damgalanmıştım. Beni çok seven gayet kibar arkadaşlarım bile, kız kardeşlerinin topluluk içinde benimle görünmesine yasak koymuşlardı.

Ama zaman değişti. Bir gün geldi, doğduğum kentte Cumhuriyetçi bir belediye başkanı, "kamu hizmetlerinin yerel yönetimlerce yerine getirilmesi Amerikan politikasının bir parçasıdır" şeklinde açıklama yaptı. O gün dünyadaki yerimin değiştiğini gördüm. Artık patologlar beni incelemiyor, kibar arkadaşlarım kız kardeşleriyle topluluk içinde yakınlaşmamdan hiç rahatsız olmuyorlardı. Siyasi ve toplumsal fikirlerim gençlik kaprisleri gibi kabul ediliyor, iyi huylu ihtiyarlar bana sahip çıkıyor, bir gün büyüyeceğimi ve toplumun az bulunur derecede zeki üyelerinden biri olacağımı söylüyorlardı. Ayrıca diyorlardı ki, ceplerim boş olduğu için bu şekilde düşünüyormuşum ve biraz para kazandığım zaman düşüncelerim tamamen değişecekmiş –kısacası, onlar gibi düşünmeye başlayacakmışım.

Sonra bir gün geldi, sosyalizmim saygınlık kazandı –hâlâ bir gençlik kaprisi olarak kabul edilse de, romantik bir saygınlığı vardı. Burjuva zihniyetine göre romantizm saygındı, çünkü tehlikeli değildi. Bütün ceplerinde bomba bulunan bir "kızıl" olarak, tehlikeliydim. Bazı Alman kökenli felsefi fikirlere sahip, başka tehditkâr bir şey bulundurmayan bir genç olarak, ilginç ve hoş bir kişiydim.

Bu deneyimlerim içinde dikkatimi çeken bir şey vardı. Değişen ben değildim, toplumdu. Aslında benim sosyalist görüşlerim daha sağlam ve belirgin hale gelmişti. Tekrar söyleyeyim, değişen toplumdu ve üzülerek, toplumun fikirlerimi kullanmak için değişmediğini fark ettim. Kamu hizmetlerinin yerelleştirilmesini savunduğum için toplum beni bir "kızıl" olarak damgalamıştı; kısa süre sonra belediye başkanı, hizmetleri yerelleştirmek Amerikan politikasının bir parçasıdır dediğinde, onu alkışlamışlardı. O benim fikirlerimi çalmış, toplum da bu hırsızı alkışlamıştı. Şimdiyse toplum, hizmetlerin yerelleştirilmesi konusunda benim fikirlerimi geride bırakacak noktaya geldi.

Bana olanlar, Birleşik Devletler'in her yerinde sosyalist harekete olanlardan farklı değil. Burjuva zihniyeti sosyalizmi dehşetli bir hastalıktan bir gençlik kaprisine çevirdi, sonra da iki eski parti onun fikirlerini çaldılar –sosyalizm, uysal ve kalender bir işçi gibi, sömürülerek saygınlık kazandı. Sadece tehlikeli şeylerden nefret edilir. Tehlikeli olmayan şeyler her zaman saygındır. Birleşik Devletler'deki sosyalizm için de aynı şey geçerlidir. O da birkaç yıl saygın olageldi –burjuva zihniyetinde tatlı ve güzel bir ütopya, bir düş; hepsi bu. Şimdilerde sona eren bu dönemde, sosyalizm imkânsız ve tehditkârlıktan uzak olduğu için hoş görüldü. Fikirlerinin çoğu çalındı ve dolu sefertaslarıyla işçilerin gönlü hoş edildi. Korkacak bir şey yoktu. Eski güzel dünya dönmeye devam etti, kuponlar kesildi ve çalışanlar sayesinde her zamankinden daha büyük kârlar elde edildi. Kupon kesip kâr elde etmek sonsuza dek sürecekti. Bunlar başlangıçtan beri kutsaldı ve kutsal bir hak gibi korunmalıydılar. Gazeteler, vaizler, üniversite yöneticileri böyle dediğine göre, demek ki doğru olan buydu –burjuva zihniyetine göre.

Sonra 1904 başkanlık seçimleri geldi. 435,000 sosyalist oy, açık gökyüzünde çakan bir şimşek gibiydi –dört yılda yaklaşık yüzde 400'lük artışla, bir istisnayı saymazsak, İç Savaş'tan bu yana üçüncü bir partinin aldığı en yüksek oydu. Sosyalizm çok canlı ve büyüyen bir devrimci güç olduğunu göstermiş, eski tehditkârlığı geri gelmişti. Korkarım ne ben, ne de o, artık saygın değildik. Ülkenin kapitalist basını bu fikrimi destekliyor. İşte kapitalist basının seçim sonrasındaki ifadelerinden bazıları:

"Demokrat partinin işi bitti. Kıta Avrupası'nın Sosyal Demokrat partisi, huzursuzluk ve nefret vazederek, hukuk, mülkiyet ve kişisel haklara saldırarak, el koyma ve yağma kışkırtıcılığı yaparak geliyor." –Chicago Chronicle.

"Eugene V. Debs gibi birini Birleşik Devletler başkanı yapmak üzere verilmiş kırk binden fazla oy, Chicago için düşünülebilecek en kötü reklamdır." –Chicago Inter-Ocean.

"Ülkemizde sosyalizmin, pek istemesek de, hızla büyümekte olduğunu görmezden gelemeyiz." –Brooklyn Daily Eagle.

"Geçen salı Cumhuriyetçi Parti'nin omuzlarına büyük bir yük bindi... Büyük ve etkili reformlar gerektiğini biliyorlar ve bunları yapacak güçleri var. Yoksa, Tanrı uygarlığımıza yardımcı olsun!.. Tröstleri engellemezlerse, dünyanın gözünde, hükümet sistemimizin bir sosyal cumhuriyete dönüşmesinden sorumlu olacaklar. Ücretlerdeki keyfi düşüşün önüne geçilmezse, sosyalizm, bu durumu iktidara gelmek için kaldıraç olarak kullanır." –The Chicago New World.

"Seçimin en ilginç safhalarından biri, sosyalist oylardaki uğursuz artış. Seçimden önce sosyalistlere herhangi bir yardım ve destek veremeyeceğimizi söylemiştik. Sosyalizmle, her safhasında ve ortaya çıktığı her yerde savaşılmalıdır." –San Francisco Argonaut.

Sosyalizmin bir tehdit olduğunu nasıl inkâr edeyim. Sosyalizm, bugünkü toplumun tüm kapitalist kurumlarının kökünü kurutmayı amaçlar. Devrimciliği ön plana çıkar ve bu devrim, alanı ve derinliği bakımından, dünya tarihinde gerçekleşmiş bütün devrimlerden çok daha muazzamdır. Dünyaya, şaşkınlık uyandırıcı yeni bir manzara sunar –bir ÖRGÜTLÜ, ULUSLARARASI, DEVRİMCİ HAREKET manzarası. Burjuva zihninde sınıf mücadelesi dehşet verici, korkunç bir şeydir; oysa sosyalizm tam da budur –mülksüz işçilerle mülk sahibi efendileri arasındaki, dünya çapında bir mücadele. İşçi sınıfı, toplumsal evrim süreci içinde, (eşyanın doğası gereği) sermaye sınıfının egemenliğine başkaldırmak ve onu devirmekle yükümlüdür. Sosyalizmin tehdidi budur ve sosyalizmi onaylayıp kendimi onun taraftarı saymakla, saygınlığımı kaybetmeyi göze almış oluyorum.

Kaldı ki, ortalama burjuvanın zihninde sosyalizm belirsiz ve şekilsiz bir tehdittir. Sermaye sınıfının ortalama üyesi, sosyalizmi tartışırken, kara cahilce sözler sarfeder. Sosyalizmin yazınını, felsefesini ya da siyasetini bilmez. Kafasını bilgiççe sallayıp, ölmüş ve gömülmüş fikirlerin kuru kemiklerini tıngırdatır. Dudaklarından küflenmiş cümleler dökülür; örneğin, "İnsanlar eşit doğmamıştır ve doğamazlar." "Sosyalizm ütopik ve olanaksızdır." "Azla yetinmeyi bilmek gerek." "İnsanlar yeni baştan dünyaya gelmedikçe bu işler değişmez." "Ortaklaşmacı topluluklar hep başarısız olmuştur." "Paylaşmanın yararı ne? On yıl sonra da bugünkü gibi zengin ve fakir insanlar bulunacak."

Kapitalistlerin, tehdidini hissettikleri sosyalizm hakkında bir şeyler öğrenmesinin zamanı geldi. Yazarın umudu, bu ciltteki sosyalist çalışmaların bazı kapitalist zihinleri azıcık aydınlatacağıdır. Kapitalistlerin önce ve her daim bilmesi gereken, sosyalizmin insanların eşitliği üzerine değil, eşitsizliği üzerine kurulu olduğudur. Sonra bilinmelidir ki, sosyalizm mümkün hale gelmeden hiçbir ruh temiz doğmayacaktır. Sosyalizmin olması gerekeni değil, varolanı sorun edindiği de bilinmelidir. Uğraştığı malzeme, bildiğimiz insan çamurudur; o ki hatalı ve zayıf, aşağılık ve küçük, gülünç ve çelişkili, hatta acayiptir; bununla beraber daha değerli ve tanrısal bir şeylerin parıltı ve ışıltısını taşır, kimi zaman faydalı ve cömert olmayı da bilir ve iyilik yapmak, özveride bulunmak ister. Vicdanı amansız bir kararlılıkla adil olanı talep eder –ne fazla ne eksik, sadece adil olanı

* *Preface to War of The Classes; Oakland, Kaliforniya, 12 Ocak 1905.*

haticeozbay@gmail.com Hatice Özbay

DELİKANLI USTA EFLATUN NURİ SEKSENİNE BASTI

Tarih, ondokuz Ekim, gün Perşembeydi. Koşuşturmalarım sırasında, cevaplayamadığım telefon kayıtlarıma göz atarken, Eflatun Nuri'nin beni bir çok kez aramış olduğunu gördüm. Üstelik beş sesli mesaj vardı ve hepsi Eflatun Nuri'den gelmişti. Neydi bu kadar önemli olan? Bilirdim Eflatun Nuri bir ya da iki kez arar, kendisini arayacağımı düşünerek tekrar aramazdı.

Altmış yıllık mizah kavgası süresince, yarattığı 'oya işi' karikatürlerde de insanı büyüleyen desen ve figürlerde yansıyan, inanılmaz bir sabrı vardır. Bunu bildiğim içinde kafamda şüpheler ve sorular oluştu. Ne de olsa büyük karikatür ustası delikanlı tavrı ve edasına rağmen, seksenine gelmişti.

İçimde büyüyen tedirginlik ve kuşkunun ses tonuma yansımasından çekinerek, ev telefonundan aradım. Eflatun Nuri'nin ahizenin ucundaki sesi oldukça heyecanlıydı. *"Yav nerdesin? Fırıl fırıl seni arıyorum..."* dediğinde, vücudumdan ani bir elektrik akımı ayak ucuma kadar yayıldı. Kısık bir sesle; *"Ne oldu ki hocam? Nedir bu kadar sizi telaşlandıran?"* diyebildim. Eflatun Nuri, bu kez de şaşırtan bir sükunetle *"Bu gün ondokuz ekim ve benim doğum günümmüş."* dedi. Hayretler içinde, *"Sizin doğum gününüz değil, bir yanlışlık olmalı!.."* cümlesi çıktı ağzımdan. Eflatun ise, oldukça sakin devam ediyordu konuşmasına; *"Bak dinle... Gazeteci Semih Poroy beni aradı. Akşam Sefası'nda küçük bir doğum günü kutlaması yapmak istediklerini söyledi."* Üzerimdeki ürküntü yerini şaşkınlığa bıraktı. Kulaklarıma inanamadım!.. *"Biz dört senedir dokuz Kasımda kutluyorduk! Bir yanlışlık olmasın, şimdi nerden çıktı bu doğumgünü?"* diyebildim. Eflatun büyük mizah ustası, sanırım bana şaka yapıyor yine, başka ne olabilir ki diye içimden geçirirken konuşmamız sürüyordu... *"Geçenlerde, Cumhuriyet Gazetesi'nde yayımlanmak üzere, Semih benimle söyleşi yaptığında yaşımı söyledim. O inanmadı. Benden hüviyetimi istedi. Verdim hüviyeti, meğer doğum tarihimi kaydetmiş. 'Bu akşam da Akşam Sefası'nda küçük bir kutlama yapmak istiyoruz' dedi. Ben de 'gelirim' dedim. Sonra baktım nüfus cüzdanıma aaa... gerçekten ben ondokuz Ekimde doğmuşum!"* demez mi? Pes dedim içimden, pes Eflatun Nuri... Başka ne diyeceğimi bilemeden, kutlamaya katılacağımı ve tam saatinde orada olacağımı söyleyerek telefonu kapattım.

Türk mizahının büyük ustası Eflatun Nuri' ye sekseninci doğum gününde sürpriz...

Beyoğlu'nda Afrika Han'ın merdivenlerinde buluştuğumuzda, her zamanki gibi kolunun altında dosyaları vardı. Sol kolunun altındaki dosyaları alıp koluna girdim. Gecenin düzenlendiği Akşam Sefa'sının işletmecisi **Saygı Yağmurdereli**, büyük ustayı karşılamak üzere aşağıya inmişti. Birlikte merdivenlerden çıkıp karanlık salona girdik.

Ondokuz Ekim akşamı, Saygı Yağmurdereli'nin işletmeciliğini yaptığı Akşam Sefası'nda Türk karikatür sanatının en büyük ustalarından Eflatun Nuri'nin sekseninci yaşına girmesi nedeniyle düzenlenen doğum gününde konuklar hem güldü, hem hüzünlendi, hem düşündü.

Nilgün Ilgaz, Aydın Ilgaz, Hatice Özbay, Eflatun Nuri, Bilal Kayabay

Eflatun Nuri kısık bir sesle kulağıma doğru *"Hatice, burası çok karanlık, yanlış yere mi geldik?"* dediğinde mekan birden aydınlandı ve bir alkış tufanı koptu. Birleştirilen masalarda oturan bir çok tanıdık konuk olduğunu gördük. Eflatun Nuri her zaman ki alçakgönüllü tavrıyla, en yakın sandalyeye çökmek istedi. Bunu fark eden gecenin düzenleyicisi gazeteci- çizer Semih Poroy, ustanın koluna girerek onu masanın başında önceden belirlenmiş yerine oturttu.

Oluşturulan büyük masanın etrafında Karikatürist **Tan Oral**, şair-şiir çevirmeni **Ahmet Necdet**, yazar **Rıfat Ilgaz'ın oğlu Aydın Ilgaz** ve eşi **Nilgün Ilgaz**, karikatüristler **Turgay Karadağ, Bülent Karaköse, Ergin Gülen**, gazeteci- çevirmen **Nurettin Hiçyılmaz**, şair **Bilal Kayabay**, yönetmen **Ahmet Bilge**, Gümüşsuyu muhtarı **Çiğdem Nalbantoğlu, Ahmet Beğen**, Gazeteci **Turhan Günay**, ses sanatçısı **Nurettin, Canol Karagöz** ve eşi ve ustanun tanımadığım dostları da orada buluşmuştu.

Bu coşkulu kalabalık, Eflatun Nuri'nin sekseninci doğumgünü kutlamak için bir aradaydı. Tanışma ve selamlaşma faslından sonra, mikrofonu eline alan **Ergin Gülen**: *"Yaş konusunda Necmi Rıza bize yasak koydu, ben de bu yasağa uyarak Eflatun Nuri'nin yaşını söylemiyorum"* diye başladığı konuşmasına Eflatun'la ilgili bir anısını anlatarak gecenin açılışını yaptı; *"Gülhane parkında karikatür çizmek üzere bir karikatürist aranıyordur. Eflatun Nuri bunu duyunca, o sıralarda işsiz olduğunu bildiği çizer arkadaşı Zeki Beyner'e 'gel burada bir iş var ve sen yapabilirsin'der. Birlikte Gülhane Parkı'na giderler. Zeki Beyner orada başlar karikatür çizmeye... Bir gün eşi ile birlikte karikatür çizdirmek için gelen bir hanım, yapılan karikatürü beğenmez. Kadın; 'Bu karikatür bana hiç benzemedi, çok çirkin oldu' diye bağırırken Eflatun Nuri devreye girmiş. 'Bir dakika hanımefendi size bir de ben çizeyim' demiş ve kadının bir karikatürünü çizivermiş. Hanım karikatürü görünce çok mutlu olur ve büyük bir sevinçle 'işte bu... Bu tam bana benzedi!' diyerek Eflatun'a teşekkür eder. Neşeyle oradan ayrılan kadının arkasından, Zeki Beyner Elatun'a döner ve 'Ya Eflatun, bu yaptığın karikatür hiç kadına benzemedi ki!' der. Eflatun, Zeki beye dönerek; 'Kadını genç ve güzel çiz gerisini boşver o kendini öyle görüyor' diyerek mizah ustalığını bir kez daha kanıtlar." Gülen, "İşte Eflatun Nuri"* diyerek konuşmasını tamamladı.

Eflatun anılarından pasajlar akatardığında hem düşündürdü, hem hüzünlendirdi, çokça da güldürdü. Sürpriz gecenin mizah ustasına yakışan inceliği, şekerlerin içine konmuş konuklara dağıtılan numaralarda gizliydi. Tepsiden çektiğimiz şekerlerin içerisindeki numaralarda boş yoktu. Bazı numaraların karşılığında, **Eflatun Nuri**'nin 2005 yılında **Cadde Yayınları**'ndan çıkan, anılarını öyküleştirdiği *'Benim Adım Eflatun'* isimli kitabı konmuştu. Bazı numaraların karşılığında, **Aziz Nesin**'in *Ustura* dergisinde yayınlanan bir yazısında, Eflatun Nuri'nin eserleri arasından seçtiği bir karikatürün altına yazdığı *"Türk Karikatür Galerisi açılır ya da resim heykel müzelerine karikatür de alınırsa, buralara muhakkak girecektir"* dediği bir Eflatun Nuri karikatürü konmuştu. Bazı numaraların karşılığında ise ustanın sabrını ve ayrıntıya gösterdiği özeni yansıtan karikatürlerin çoğaltılmış baskıları vardı. Çekilişin en çok güldüren hediyeleri ise eflatun renkli donlardı. Eflatun Nuri'yi tanıyanlar bilse de bu öyküyü bilmeyenler olabilir. Eflatun Nuri'nin ondokuz Ekim akşamı Akşam Sefası'nda anlattığı öyküyü olduğu gibi aktarıyorum

"Bir gün ortaokulda jimnastik jimnastik dersindeydik, öğretmenimiz. "Herkes soyunsun" dedi. Ben "hastayım hocam,ateşim var"dedim. Elini alnıma koydu. "Hayır, bir şeyin yok" dedi. "Ama... Hocam" filan dediysem de inanmadı. "Döverim, soyun" dedince pantalonumu indirdim. Bütün arkadaşlar "Eflatuuun!, Eflatuuun!" diye hep bir ağızdan bağırdılar. Çünkü afedersiniz, haminnemin eflatun renkli paçalı donunu giymiştim. O günden sonra herkes bana Eflatun dedi."

Eflatun renkli donların dağıtıldığı şekerli ikramiye çekilişinde boş yoktu. İkramiyelerini alan dostları, bunları imzalatmak için kuyruğa dizildiler.

Doğumgününü kutlamak için biraraya gelmiş dostlar, şekerler içindeki numaralar karşılığında verilen hediyeleri ustaya imzalatmak için bir kuyruk oluşturdular. Yaklaşık bir saat süren bu imza faslının Eflatun Nuri'yi terlettiğini gören dostları *"Usta'ya aklımız sıra doğum günü kutlaması düzenledik, bu imza merasimiyle iş işkenceye dönüştü"* diye hayıflandılar. Bunun üzerine ben kulağına eğilerek *"Hocam, biraz ara versek ne dersiniz?"* deyince usta, herzamnaki delikanlı tavrıyla *"Ah bir de gözüm yorulmasa, bu imza işi benim için zevktir"* karşılığını verdi. Bu geceyle ilgili yazacak çok şey var... Eflatun Nuri ve onun doğum günü kutlaması söz konusu olunca, geceden alıntılanacak sayısız espiri ve masalarda dile getirilen anılar var aslında. Usta imzalamaya devam ederken, Akşam Sefası'nda toplanmış olan meslektaşları, onun karikatürünü çizerek geceyi sonsuzlaştırdılar. Gece boyunca Eflatun Nuri'nin yanında oturan şair **Bilal Kayabay**, Eflatun'nun deyimi ile *"Şiirin bu çetin cevizi,"* gecenin coşkusuyla esinlenen dizelerini okurken, **Semih Poroy** bunları kaçırmamak için hızla kağıda döktü:

Bir dondan alır rengini Eflatun
Zillinin zigotonun anasının donunu
Geçirir başlarına...
Ondan öyle sığmaz hiç bir dona...

Bol dumanlı, hususi kokulu, f

yeniHarman

Mihri Belli / PARİS

Bol dumanlı yeniHarman'ı tüttüre tüttüre 100'üncü sayısına varmışız. Bu vesileyle "bir yazı yaz" dediler. Ne demeli? Nereden başlamalı? Dev-Lis'liliğinden tanıdığım Tuncay'ın artık orta yaşlılığa varmış olmasından mı? Yoksa Tuncay'dan çok daha genç olan ve aktif kadroda yer alarak sosyalizm doğrultusunda bağımsızlık ve demokrasi bayrağını başları üstünde taşıyanların, bayrağı yere düşürmediklerinden mi söz etsek?

Zihni Çetiner / BODRUM

Ezilen kesimin umutlarını yeşertmek için, bitti sanılan devrimciliğin sesi olarak ses vermek ancak yeniHarman sayfalarında mümkün olmaktadır.

Bülen

Bir tutar kaleminde dergi daha

Nihat Genç Kızılay / ANKARA

yeniHarman çok suskun Türk m en suskun döneminde, sessizli Soyulanların, kandırılanların kı

Tuncel Kurtiz Zeytinbağı / KAZDAĞI

İstanbul'da bir fil var, yalnız ama çok güçlü, adı yeniHarman. Üstelik bu fil, devinen, çalışan, direnen bir fil.

Ahmet Sümbül / DİYARBAKIR

Bir, bir buçuk yıl önce yeniHarman kentte anca bayii raflarında yer alırken, şimdi kentin ana bayi birçok semtindeki gazete ve dergi bayiilerinde de durumda. 100. sayısında yeniHarman'a ve emeği sevgiyle duyurulur.

Amberin Zaman Tünel / İSTANBUL

Dört yıl önce Tuncay Akgün bana yeniHarman'ı hayata geçireceğini söylediği zaman acayip gülmüştüm, bir yandan da üzülmüştüm. Bu kadar emek, yatırım, muhabirlere sunulan umutlar ve ardından geleceğine emin olduğum oldukça hızlı ölüm. Tuncay ve arkadaşları beni utandırdılar.

Banu Birtek Kreutzberg / BERLİN-Şişli / İSTANBUL hattı

Haftalık, Tempo ya da Aktüel gibi, manşetinin içeriğine bakılarak, ya da seyahate çıkarken, "ulan yolda okuyacak bir şeyler alayım" dendiğinde alınan dergiler kümesinin dışında kalan bir dergidir yeniHarman.

Esin Dalay Göztepe / KADIKÖY

yeniHarman bence içerik açısından hiç kimsenin el atmaya cesaret edemediği konulara, olaylara, kişilere el atan, kimsenin söyleyemediklerini söyleyen, ayrıksı duruşuyla belli bir kitle tarafından takip edilen bir yayın.

...lu, filtresiz gazeteniz

...100. sayıyı devirdi

bitti
ancak
dır.

Bülent Timurlenk / GALATASARAY
Bir tutam güzel insanın sabahlamalarından, bir demet ustanın kaleminden damıtılan; memlekette arşivi yapılmayı hak eden kaç dergi daha var ki?

Oktay Taftalı / VİYANA
Ödülsüz yazarların, ödünsüz ve bağımsız dergisi yeniHarman yüzüncü sayısına ulaşmış bulunuyor. "Taş yerinde ağırdır", "ağır ol molla desinler" gibi itibar, vekar ve etki bildiren ne kadar özdeyişimiz varsa, bu dergi bunların kağıtlı ve resimli şeklini oluşturmakta.

Kızılay / ANKARA
...man çok suskun Türk medya tarihinin
...kun döneminde, sessizliğin dili oldu.
...arın, kandırılanların kurbacı oldu.

Yusuf Yavuz / KAŞ
Mail Büyükerman, Selçuk Parsadan, Halil Bezmen, Hakan Albayrak, Mete Çubukçu, Banu Acun, Emin Şirin, Yalçın Küçük, Ceza, Bayhan, Melike... Yazıp çizenleri saymıyorum; Türkiye'nin özeti, Anadolu'nun kara kutusu yeniHarman!

Tuğba Benli Özenç / ADANA

100. sayıya gelmiş bir dergi artık pek çok sözü ardında bırakmış bir dergidir. Yarım değil bütündür. Yeni sözlere ve yeni sayılara... Umarım hep buralarda oluruz. Olursunuz. Nice sayılara yeniHarman!

...YARBAKIR
...niHarman kentte ancak iki üç ana
..., şimdi kentin ana bayiiler dışında
...e dergi bayiilerinde de yerini almış
...eniHarman'a ve emeği geçenlere

Gürkan Hacır Davutpaşa / TOPKAPI
100. sayısının nice 100'lere devrolmasını diliyorum; Sevgili usta Tuncay Akgün'e, nöbeti devraldığım ve yeniden devrettiğim Kutlu dostuma ve tüm yeniHarman ailesine nice acayip işler diliyorum.

...eutzberg /
...BUL hattı
...da Aktüel
...ine bakılarak,
...n,

Reni PARKER Gaziosmanpaşa / ANKARA
Harman skalası geniş, kimliği olan bir dergi. Kısaca adı üstünde Harman... Bilişimden, edebiyata, yaşamdan anarşizme uzanan geniş bir yelpazesi olan, kimi zaman ağır politik söyleşileri olan, nerede ise Zapatistler'le bile söyleşi yapacak yeteneği olan bir dergi.

Mesud ATA
Kongre Müzesi civarı / SİVAS
Sarsıcı dosyalarıyla, yeraltı kültürüne verdiği ehemmiyetle, "Lübnan Özel" sayısıyla, başka yerde okuyamayacağım lezzette röportajlarıyla, öfkesiyle, yumruğuyla, gönlümü fethetmiştir.

Oktay Güzeloğlu

Adı: Aytaç, D.Yeri: İstanbul Mesleği: Hayat Kadını

AYTAÇ

Aytaç kaç yaşındaydın bu fotoğrafta?

Doğurduğumda 27 yaşımdaydım. Zorla anne oldum ben.

Niye?

İlk çocuğumu aldırdım Oktay Abi. Ondan sonra 8-9 sene çocuğum olmadı. Sonra kaynanam bir tane daha doğur, dedi.Bir kere daha hamile kaldım, o karnımda öldü.

Evli miydin o zaman?

Pelin 2,5 yaşındaydı.

Aynı adam. Ama senin konuşman çok düzgün, nerelisin sen?

İstanbul.

Ne güzel ya, halin, tavrın, çok hoş.

Ben futbolcu yengesiyim.

Sen kocan ölünce mi hayatı bıraktın?

Şöyle oldu. Kocam Kasımpaşa'da dolandırıldı, 87'de falan. Aile bunu saklamış, ben ortada kaldım, nikâhlıyım. "Bulun kocamı, ben ne yapayım?" dedim. Bu Elisa Pavyon'un sahibi vardı. Bana bir avukat tuttu. Aldım gittim, ahlak müdürüne, **Doğan Karakaplan**'a. Dedi, "Bu yanındaki bey kim?" "O benim avukatım," dedim. "Sen ne istiyorsun kızım?" dedi. "Ben kocamı istiyorum," dedim, "nikâhım var, bulun kocamı." Kocamın imzası olmadan karnemi iptal etti. Tekrar başladım çalışmaya. Aradan seneler geçti, meğer ailesi saklamış "bunlar boşanırlar" demiş. "Ayrı kalırlarsa bırakırlar birbirlerini" demişler. Biz bırakmadık. Sonra ben Çınarcık'ta karşılaştım kocamla., kızı gönderdim ya zorla. Dedim, "Ben çok zor durumdayım, pavyonda çalışıyorum."

Nerede? Elize'de mi?

Tabi. Orada, Olimpiya'da çalıştım. Şarkı söyle diyorlardı, ben bilmiyorum, dansözüm. Bir gün kaynanamla oturuyoruz. Bana "Senin adın Asiye, niye herkes sana Aytaç diyor?" dedi.. "Anne," dedim, "Şencay beni pavyondan aldı," dedim. Saf ya, inandı o da.

Ne güzel kadınmışsın sen ya?

Bizi ayırmaya çalıştılar. Kocam, "Okumadan hiçbir yere imza atma," dedi.

Seviyormuş kocan seni.

Severdi tabi, benim için süründü. İyi adamdı. Bak fotoğrafına.

Yakışıklı adammış, hâlâ seviyorsun ki çantanda taşıyorsun? Ağlama Aytaç, anılar insanın gözünde gezer.

Oktay Bey, o öyle iyi bir insandı ki. O benimle acı çekti, çalıştım benimle geldi. Çünkü açtık, mecburduk.

Tabi, onu diyorum işte. Öldükten sonra çantanda hâlâ onu taşıyorsun. Arada büyük bir sevgi olması lazım. Nasıl tanıştınız peki?

Kasımpaşa'da 90'larda kafeteryaları vardı. Tanışmamı anlatayım. Beni başkası iğfal etti. Ciğerci Faruk var hani, şişman. Beni iğfal eden odur, sonra beni almadı. Yaptı, inkâr etti, şahit de Şencay'dı. Onun şahidi. Ben o zamanlar 14 yaşındaydım. "Hâkim Amca," dedim, "Ben artık mahkemeye gelmek istemiyorum. 10 sene geçsin, 10 çocuğu olsun, ondan intikamımı alıcam," dedim. Gittim onun şahidiyle nikâhlı evlendim. Yani Şencay'la evlendim.

Adama bak. Peh!

Şimdi de gidip çayını içiyorum. Bir gün, "Onun gençliği öyle güzeldi ki," dedi. Ben de, "Madem güzeldim, niye almadın beni?" dedim. İntikamcıyım ya, makara yapıyorum adama.

Mutlu muydun? Kaç sene sürdü?

10 sene nikâhsız. 81'de nikâhlandık, 87'de kaybettim.

Neden öldü kocan Aytaç?

Hani bunu sakladı ya ailesi. Seneler sonra karşılaştık, evlendik. "Ben ölücem Aytaç," dedi. Veremmiş. Oktay, sen beni hastayken görücektin, kimse almıyor beni arabaya. Kapıda yattım. Tarlabaşı'nda. Bir delikanlı gördüm, sigara istedim. Ne içtiğimi sordu. "İki bin bir," dedim, sonra "Ben senin bildiğin kadınlardan değilim," dedim. Ben futbolcu..... yengesiyim dedim. "Gel götürelim seni oraya," dedi. "Almazlar," dedim. "Biz götürelim de almasınlar," dedi. "Boş verin," dedim, gitmedim. Ne olur ne olmaz...

Nereden bileceksin? Maşallah çok iyi olmuşsun ama.

Evet, kalktım. Allah'a şükür kalktım. Kaymakamın sayesinde ama. Çok kötü bir hastalık.

Her şey insanlar için. Kaç ay yattın Aytaç?

Gidecek yerim yoktu, 10 gün fazla yattım.

24 gün falan yatmışsın.

Çıktım, gidecek yerim yok. Hastanenin oralarda kıvranıyorum. Üşüyorum, soğuk. Sonra bir adam geldi. "Gel seni yukarıya çıkarayım," dedi. Gitmem dedim, adamı tanımıyorum, meğer adamı başhekim göndermiş. Sonra beni bir kadın aldı, baktım temiz bir yatak, sıcacık. Bir ay yattım orada. Sonra baktım, gözlerim hiç görmemeye başladı. Beynim su toplamış. Beni taburcu ettiler. Gittim Şişli kaymakamını buldum. Beni görür görmez yeşil kart verdi. Şişli Etfal'e yolladı. 5 kapısında yattım, kâğıtlarım yapıldı. Ameliyat oldum. Şimdi çok memnunum. Allah razı olsun. Kör olmak çok kötü, Allah korusun. Arabalar almıyor, dışlanıyorsun Oktay Bey.

Aytaç hayatında mutlu olduğun günler az mı, çok mu?

Çok.

Nelerden mutlu oldun Aytaç?

Ben gezmeyi severim. Okeyi severim. Ben buradan çıkarım Antalya'ya giderim. Sırf otobüse binmek için. Uzağa gitmek için, orada bir hafta kalırım gelirim. Dedikodu falan sevmem. İki insan birbirini kötülesin, oradan kaçarım. Ya da kavga ederim.

Bu kadar mı mutlulukların?

Ben kızımın okumasını isterim. Ameliyattan önce gittim. Kapıyı açtı. "Aytaç ne bu halin?" dedi. Sokaklarda kaldım dedim. Aldı beni, yengeme götürdü. Doktor çağırdı, doktor muayene etti.

Peki kayın biraderinin durumu belli. Neden ilaç getirmedi?

Doktor herhalde buna, "Bu ilaçlık değil, ameliyatlık," dedi. Baktım kimse gelmedi, ben de ilkyardımın arka kapısına oturdum. O zaman da başhekim beni gördü, içeri aldı.

Şimdi görüşüyor musun?

Olcay, ben senden kafamı sokacak bir oda ve aydan aya geçinecek bir para istiyorum dedim. O zamanlar Bağ-Kur falan bilmiyorum, şimdi var. Ben yapamam falan dedi. Bak ben ameliyat oldum dedim, 22 milyar para, kaymakam yaptırdı dedim. Nasıl oldun dedi. Kızımı görmek istediğimi söyledim, Müjdatlar'da kaldım. Müjdat, Aytaç kötü durumda, dedi. Ben ona yapacağımı yaptım demiş. Ne yaptıysa.

Zenginler senin böyle sürünmene göz yumuyorlar. Allah allah!

Hah! İstemediler beni. Şimdi bak, ben ister miyim kızım bir katille evlensin? Onlarda, ilk oğullarının benim gibi bir kızla evlenmesini, hem de Kasımpaşa'dan ister mi?

Bak burada sen yanılıyorsun Aytaç. Çok iyi niyetli bakıyorsun olaya. Şimdi sen zorla mı yamadın kendini? Sevmedi mi seni? Tercih yapan o değil mi? İki insan birbirini sevmişse sevmiş. Hayat bu, sen de güzel bir kadınsın. Sevmişsiniz, evlenmişsiniz bununla ne ilgisi var şimdi?

Onlar kendileri kabul etmiyorlar. Kasımpaşa'nın yarısı onların. Bana bir oda bulamadılar mı?

Hiç mi ölünün sevgisine saygıları yok? Bir oda vermezler mi? İstersen pavyondan gel. İnsanlık öldü mü? Aytaç baban ne iş yapardı?

Babam ustabaşıydı, aşçı. Mercimek falan... Yahudilerin yanında. Benim konuşmam onlara benzer.

Kaç kardeştiniz?

İki.

Erkek mi?

Kız, evli o, boyu kadar çocukları var.

Annen ev kadınıydı değil mi? Peki kaça kadar okudun?

İlkokulu bitirdim. 81'de ehliyet aldım Maslak'tan. O zamanlar kurs falan yoktu. Babam sofuydu. Camide namaz kılarken öldü. Babam Tatar, annem Çerkez'di.

Tatarlar Müslüman olur. İlkokuldan sonra mı gezmeye verdin kendini? Kaç yaşında pavyona girdin?

17-18 yaşında. Annem öldü, 17 gün sonra babam öldü. 1 sene sonra evimiz yandı. Ablam beni Almanya'ya götürdü. Ablam çocuk yapacak, ben bakacaktım.Gittim ,olmadı 3 ay sonra döndüm. Bir sene geçmedi evimiz yandı sokakta kaldım. O arada Faruk iğfal etti. Kimin yanında kalsan yanlış anlıyor. Kimsenin yanına sığınamadım. En sonunda bir arkadaşımın yanına gittim, Galata Kulesi'nde fotoğrafçı oldum. Şip şak... Gece mecburi kalıyorum. Gündüz restoranı var. Şark kahvesi var. Derken otelde kalıyorum para yetiştiremiyorum. Bir kız vardı pavyonda çalışıyordu, kurtarayım dedim. "Abla burada kötülük yok," dedi. İyi, dedim ben de, geleyim. Böylece pavyona gitmiş oldum. Kendimi satmadan çalıştım ama.

Şencay'la arkadaş mıydın o zamanlar? Çocuk oldu mu?

Evet. Daha önce yapıyorduk. Aldırma dedi. Ben aldırdım, para yok nasıl bakıcam çocuğa. Şencay kızdı bana. Sonra Müjdat'la birlikte 3 ay sonra pavyona geldiler. "Ben artist oldum," dedim. "Ay çok iyi, artist olmuşsun," dedi. O zaman artist diyorlardı. 10 yıl nikâhsız birlikte olduk. Şencay pavyona götürüp kapıda bekliyordu beni. Öyle bir yaşantımız oldu.

Razı mıydı orda çalışmana?

Ne yapsın? Bir şey yapamıyor. Şoförlük yapıyor, yetiştiremiyor.

Pavyon hayatında neler geldi başına?

Kayseri'ye, Adana'ya, Bandırma'ya gittim, hiçbir yerde bir şey gelmedi başıma. Kayseri'de kaçırıldım. O kurtardığım kız da benimle beraberdi. O orada birini sevdi, ikide arkadaşı vardı yanında. Yemeğe gidecekler, müşterim de var, biz de gittik. Giderken adam silahı çekti, beni değirmene getirdi. Ben de ağladım bağırdım. Bana "Hiçbir şey görmedin," dedi ve bana Bünyan halısı verdi. Akşama dükkâna gittim, hiçbir şey belli etmedim tabi. Sabah oldu, Şencay'a söyledim, "ben kirlendim," dedim. "İntihar edicem," dedim. "Hayır," dedi, "Ben pezevengim, seni ben oraya yolladım."

Kaç yıl pavyon hayatı yaşadın?

20 sene oldu.

İstanbul'da hangi pavyonlarda çalıştın?

İlk düşüşüm, Asmalı Mescit, Kibar Pavyonu. Sonra Londra'ya çıktım, Galatasaray'a, ordan sonra Elize. Cengiz Hoca beni dansöz yaptı. Öğrendim. Erdinç Öz hocalık yaptı.

Kaç yılında bıraktın?

Nikâhlandım, bıraktım.

Nikâhsız çalıştım 20 yıl dedin.

Nikâhlı da çalıştım.

Can Can Meyhanesi'nde ne kadar çalıştın?

Bir sene falan. Orası kadar batak yer yok. Can Can'da Fatoş'un arkadaşı oldum. Çalışmak ayıp değil.

Kızın neden seni görmeye gelmiyor?

Anlamıyor. Gelmesin. Pavyona düşse ne olacak? Benim dostum onu da bozarsa?..

Doğru düşünmüşsün. Kendini koruyamayacaksan, onu nasıl koruyabilirsin?

İnsan olup arada bir gösterseler ne olur?

Göstermezler. Nerede kalıyorsun şimdi?

Tarlabaşı, Aytaç Market'in arkasında.

Kaç yıl oldu kızını görmedin?

8-9 sene oldu.

Tanırsın değil mi?

Bilmiyorum.

O bir gün seni bulur, anasısın. Sen hastanede ne kadar kaldın?

Ben 4 kere ameliyata indim. Birincide ameliyathaneyi beğenmedim, ikincide oksijen tüpü bitti. Üçüncüde lağım patladı, dördüncüde başkasını aldılar. En sonunda oldum. 20 gün yattım çok iyiydiler.

İlkyardım kötü müydü? Hastabakıcılar kötü müydü?

Evet. Zaten görmüyordum.

Hastanede tecavüz çok oluyormuş, sen yaşadın mı?

Evet.

Şikâyet etmedin mi?

Kim olduğunu görmüyordum ki, korktum. Sonra bana kötülük yaparlar diye. Zaten gözlerim görmüyordu. Onun için sustum.

Etrafındakilere bakıp acaba kızım mı diyorum? Dedin.

Ne yapayım Oktay bey? Hangi evde kalıyor, çok evleri var, bilemiyorum. Görmeyeli çok zaman oldu.

En son Olcay'la ne zaman görüştün?

Ameliyattan sonra şubatta. Üç ay önce. Ben çocuğumu görmek istiyorum, bu bana yeter dedim.

Doğru söylüyorsun. Çocuğunu özledin? Onu gönderirken neler söyledin?

Pelin onlara git. Onlar seni kurtarır dedim. Cihangir Namık Kemal'de okuyordu, orta üçteydi.

Çocuğunla birlikte otururken bir şey mi oldu da gönderdin?

Hayır, ben Hacı Ahmet'ten korktum, Çingenelerle uğraşamam.

Hayatta hep böyle neşeli miydin? Hiç mi yaşamında kötü şeyler olmadı?

Evim yandı, annem, babam öldü, fabrikalarda çalıştım.

Ama güzel anlatıyorsun.

Güzel olur mu? Ben intihar bile ettim. İğfal edildim diye. Yengem hastaneye getirmiş, kurtuldum. Sonra bir de pavyon hayatından bıkmıştım. Cama elimi vurdum, damarlarım kesildi.

Aytaç diyorsun ki, kızımı görmek istiyorum. Körlük zamanında neler yaptın?

Sokaklarda. Hatırlamak istemiyorum, çok kötüydü.

Ben hepinizi seviyorum. Hayat bu, düşmüşsünüz. Ben diyorum ki, iyi olun birbirinizle.

Bana hastalığımdan başka kötü bir şey olmadı. Bir gün saçım kirliydi, soğuk suyla yıkadım. Fatoş bana bağırdı, hasta olucan dedi. Ben umursamadım, sonra hasta oldum.

Peki Aytaç sen ne yapmayı düşünüyorsun?

Ben çocuğumu görmek istiyorum. Niye görmek istiyorum? Özledim.

Evet doğru söylüyorsun, hakkını istiyorsun senin çocuğun tabi ya. Hakkın yani.

Çocuğum beni istemese de uzak-

tan göreyim.

Söylesin görmek istemediğini.

Hayır söylemesin, şurdan geçecek desinler, ben de ordan seyredeyim ya.

Doğru söylüyorsun, konuşmasa bile göreyim diyorsun. Tabii canım, senin çocuğun.

Onlar öyle düşünmüyor, onlar diyor ki, kız mimar oldu diyor, onu düşünerek bu kadın şimdi paraya atlar, parayı istiyor diyorlardır..

Ya parada olsa ne olacak ki?

Hayır Pelin bunu çok iyi biliyor, Pelin hayatımın içini bilir. Ben mimar olmuş falan diye değil...

12 yaşında mıydı Sen Pelin'i gönderdiğinde.

Orta üçe gidiyordu.

Sen yanından gönderdin onu

Evet.

Peki gönderirken ne söyledin ona sen?

Çok bağırdım, dövdüm, hakaret ettim

Başka neler söyledin?

Sebebini söyledim tabi. "Pelin gideceksin," dedim. "Onlarla aranı bozma," dedim. "Beni istemiyorlar," dedim. "Ama sen aranı bozma," dedim."Ben kendimi kurtaracam, ordan seni kurtarırım," dedim.

Gitmek istemedi mi?

İstemedi, hiç istemedi. Zorla gönderdim.

İyi yaptın.

Sabah kalktım, kahvaltı hazırladım okula gönderiyorum, Kervan Pavyon'da çalışıyorum gece, sabah o sarhoş kafamla kalkıp kahvaltısını hazırladım, yemeğini verdim. Biraz da besinlerine dikkat ediyordum.

Hangi okuldaydı?

Bu Cihangir, Namık Kemal'de. Ondan sonra Hacı Ahmet'in oraya oturduk.

Okul, Hacı Ahmet'te miydi?

Hayır biz Hacı Ahmet'te oturuyorduk. Okul Cihangir'deydi.

Orta sonda mıydı çocuk?

Orta üçte.

Oraya gidiyordu, geliyordu.

Evet otobüsle geliyordu.

Anladım, peki çocuğunla birlikteyken, bekârken, yalnızken hani hiç böyle birtakım etraftan terbiyesizlik gördün de mi gönderdin, yahut da şüpheye mi düştün? Bir şeyler olur diye mi korktun?

Hayır hayır, Korkum şuydu, ben mahallemi beğenmiyordum. Hacı Ahmet'i. Allah korusun, orda ben Çingenelerle baş edemezdim. Hacı Ahmet'ten korktum.

Evet evet bir sürü iti kopuğu var. İyisi var.

Evde benim oturduğum birisi vardı, ondan sonra o adamın da kötülüğünü görmedim.

Beraber oturduğun adam neciydi?

Birahaneci, Pelin'e her zaman sorardım, gündüz, Pelin ortam nasıl? Ben arkadaşın gibiyimdir. En büyük sırdaşın benimdir. Okulda konuştuğun çocuk bile olsa gel bana anlat kızım. Arkadaşına anlatırsan dedikodu olur, ama bana anlatırsan bu dedikodu olmaz, çaresi bulunur. Evet ben Pelin'le hep böyle konuşurdum.

Çok güzel.

Mesela kızım okuldaki bir çocukla konuşuyor, Allah korusun iğfal ettiler, gelip benden gizlese başına bir sürü iş gelir. Ama bana söylese, ben kızımın kafasına laf ederim, kızlığını diktiririm, kızım yine kızdır, kimse bilmez, çünkü ben bir anneyim. Ama arkadaşına söylese dedikodu yapar. Ben kızıma hep bunu öğrettim.

Peki hayatını hep böyle dinliyorum da, şimdi sen işi biraz hayatın makarasına almışsın, hayatı biraz çok ciddiye almamışsın, hayatın hep keyifli taraflarını çıkartmaya çalışmışsın

Evet.

Hiç mi yaşamında böyle çok kötü şeyler başına gelmedi.

İşte evim yandı diyorum, annem öldü, babam öldü. Çok acılar çektim, fabrikada çalıştım.

Senin annen baban yanarak mı öldü

Hayır canım.

Hayır şimdi şey için sordum bunu, mesela çektiğin acılar nelerdir, keyifli anlatıyorsun bunları?

Hayır şimdi keyifli değilim o anda, üç büyük intiharım var.

İntihar da mı ettin sen?

Tabi

Niye ettin?

Birini iğfal oldum diye ettim. Ailem çok sofuydu, niye böyle oldu diye.

Ailen sofuydu, ve iğfal edildin diye mi intihar ettin?

Evet öyle.

Ailen öğrendi mi bunu?

Ailem yoktu ki.

Ailen öldükten sonra iğfal edildin?

Evet.

Yalnız kalıyordun, kimin yanında kalıyordun.

Kendi evimde, yanmamıştı o zaman.

Peki nasıl kurtuldun intihardan?

Sonra işte yengem götürdü hastaneye.

Ne içtin bir şey mi içtin?

Atılgan (Hap) içtim.

İkinci intihar nasıl oldu?

İlk intiharım iğfalden oldu, ikinci intiharım, bıkmıştım pavyon hayatından, sevmemiştim. Vurdu kırdı işleri falan...

Üçüncüsü?

Üçüncü böyle cama vurdum.

Niye vurdun cama, bakayım, damarları kesmişsin.

Evet kesmiştim, ölecektim.

Sen intihar ettin mi Fatma Abla hiç? (Fatma abla, Aytaç'ın meslektaşı)

Çoook.

Sende mi ettin, ne yaptın?

Birisi çok kötü bağlamıştı kendine beni.

Âşık oldun, evet...

Bağlandım. İyi bir delikanlı, yaşlı, bir doktor dedi ki bana, "Değer mi?" dedi, "Seneler önce böyle bir durum oldu, ben unuttum," dedi. Bana yapma etme dedi, beni teselli etti, içime bir ferahlık geldi. Ve ben ondan sonra...

Ne içtin de intihar ettin?

Vallahi bir sürü hap.

Sen nerde intihar ettin? Âşık mı oldun adama?

Antep'te ilk âşık oldum, benim kızın babası işte.

Hangi kızın?

Benim bir kızım var, otuz dört yaşında şu anda

Onun babasına âşık mı oldun?

Evet.. evet.

Bu senin ikinci kocan mı oldu yani, köyde bir kere evlendim dedin?

Hayır, köyde bir kere evlendim, o başka.

Orda çocuk var mı?

Yok, kızlık kocamdan, bu benim bu hayata düştükten sonraki kocam.

Antepli adamdan çocuğun var?

Tabi... tabi.

Annenin yanındaki o mu?

Annemin yanında değil Antep'te.

Antep'te öyle mi, hiç görmedin mi Fatma Abla?

Evet görüyorum, ben 9 yaşında verdim onun yanına ben sana anlatmadım onu.

Anlatmadın.

Anlatmadım tabi. Şimdi benim kızım var ya, evlendik onunla çok sevdim onu, ilk kocamdı.

Evlendin mi onunla, yoksa dost hayatı mı?

Dost hayatı, evlilik işte, çocuğa kaldım, çocuğu doğurduktan sonra aynen baktım çocuğu inkâr etti. İnkâr edince dedi ki, "Benden değil bu çocuk." "Senden değil çocuk," dedim. "Sen demedin mi bana," dedim, "bu çocuğu doğur da ben kabul ediyorum demiştin," dedim. Ondan sonra, Nizipli Polat'tı herifin ismi. "Ondan, benden değildir." Peki dedim. Neyse ben bunları sizler gibi dostlarla tanıştım manıştım. Dedim ki böyle bir bant al boş teybe koy onu konuştur. Şimdi neyse boş teybin içine boş bantı koydum. Dedi ki, Benden değil çocuk." Neyse ben biraz daha kafamız iyi oldu falan, sevişme mevişme girince, "Ne malum, o çocuk benden?" dedi. "Nasıl senden değil?" dedim "Ya sen demedin mi böyle böyle?" "Benden ama kabul etmiyorum," dedi. Bak orda tongaya düştü, o teyp onu aynen aldı şeye.

Şikâyet ettin mi?

Dur, ondan sonra aldı, aldıktan sonra, ben bunu mahkemeye verdim. Mahkemeye de aynı o teybi dinlettim. "Hani" dedim o çocuk benden değil dedin. Teybi dinleyince kabul etti. Kabul edince öyle, nüfus kâğıdını üstüne aldı.

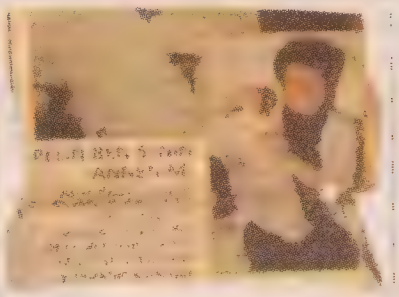

Kaç yaşında bıraktın Fatma Abla? Evet?

O çocuğumu... Çocuk 9 yaşındaydı.

Mahkemeye verdiğin zaman? Büyüttün mü?

Tabi tabi, 9 yaşındaydı. Ondan sonra hâkim bana dedi ki, hani baba bir adam: Sultanahmet'te oldu benim mahkemem. Dedi ki, "Kızım," dedi, "bak, senin yolların iyi değil." "Ben, dedi o, "O zaman," dedi, "madem ki üstüme aldım, bu çocuğu bana versin."

"Vermem," dedim, "Ver kızım," dedi o hâkim, böyle yaşlı başlı bir adam. Öyle baba, canım, yaşlı tonton. "Ver," dedi. "Senin düştüğün yollara düşer," dedi. Beni öyle bir kandırdı ki o hakim, peki dedim, verdim. Verdikten sonra, şimdi o kızın yaşı otuz üç buçuk, otuz dört şu anda. Üç tane çocuğu var. Antep'te.

Kaç yıldır görmüyorsun?

Yok yaa, bundan 2 sene önce gördüm. Telefonla görüşüyorum, yav ben gidemem oralara her dakka. Babası akrabasıyla evli, o kız benim, babasının akrabasıyla evli anasının ismi geçiyor, benim ismim geçmiyor. Üvey anasının ismi...

Kızın seni görmeye gelmiyor mu?

Nasıl gelsin ordan peki ya?

Niye?

Nasıl gelsin ya?

Annesi değil misin?

Ya Oktay Bey nasıl gelsin ordan buraya? Kocası var, çocukları var.

Neyse yani, görüşmüyorsun?

Gel diyor bana.

Seni Antep'e mi çağırıyor.

Ya Oktay Bey o işler derinden işler. Koskoca kız, üç tane çocuğu var. 13 yaşında bir kız çocuğu var. 10 yaşında bir kız çocuğu, 7-8 yaşlarında bir oğlan var. Ben oralara nasıl gideyim? Amaaan...

Neyse kalsınlar oralarda...

E kalsınlar da... Peki Aytaç mesela diyor ki kızımı görmek istiyorum, kızımı zorla döverek gönderdim.

Kurtulsun dedin di mi, ne gibi sıkıntılar? Nerde sıkıntılar çektin?

Çok kötüydü, çok kötüydü.

Nerde kaldın o zaman?

Sokaklarda

Hep sokaklarda mı yattın Aytaç?

Çok kötüydü. Çok kötüydü... Onu hiç hatırlamak istemiyorum. O devri hatırlamak istemiyorum. Çok kötüydü.

Niye? Niçin? Hatırlamak istemez mi insan? Ne yaşamışsa odur. Yani insanın unutmadığı yaşadığıdır.

Söylüyom ya, Allah yaratırken demiş ki, anam yandım, anam uyuyamıyom.

Fatma: Şimdi bunun yüzünden o Can Can'dan çıkarken bunun ayakları tutmuyor, götürüyorum, ya orda bana bağırıyorlar, patron kocakarı attı bunu dışarı. Attı bunu dışarı, bacakları tutmuyor bunun. Bana ne dedi kocakarı." O emmelik ibne, o kocakarı var ya Hatice. Bunu attı. Yahu beni ilgilendirmez dedi. Neyse bu dedi bana yardım et, yardım et. Ben seni nereye götüreyim. Dedim buna. Sonra sana geldik, sen bizi taksiyle eve yolladın. Hah, o gece.

Ha ha. O zaman niye kızdırıyorsun patron ablayı.? Çok neşelisin. Kaç yıllık arkadaşsınız siz Aytaç?

İşte Can Can'dan beri...

Kaç yıldır?

İki yıl falan oldu.Tam iki yılda beni hasta etti.Hep ben ordan hasta çıkmışımdır, inkâr etsin, Allah belamı versin.

Seni şey istemiyor muydu? Hatice, sahibi?

Fatma: Bunu bir gün bir dövdü Oktay Bey...

Nasıl dövdü?

Yalnız bir gün şundan haberim var, onu çok iyi hatırlıyorum beyin tümörü olmamışım daha, yani daha olmamıştım ve ondan da olmuş olabilirim. Bir gün soğuk suyla başımı yıkadım, orda. İyi bir başımı yıkadım. Çok kirliydi saçım, beni rahatsız etti. Eğdim başımı musluğun altına yıkadım. Sabun var orda. Ondan sonra o da bana çok bağırdı. Ay dedim ne bağırıyorsun kardeşim, ben yıkadım ben hasta oldum. Nezle olucam, grip olucam bi şey...

Fatma: Oldun, ondan sonra oldun zaten...

Ondan sonra, başımı yıkadım, hâlâ rahatsızım. Oldum kafamdan, yıkarım dedim, yıkadım çıktım. Ondan sonra hastalandım.

Evet evet...

Dövdü mü seni?

O gün değil, başka bir zaman, var ya, dört tane tokat, o gün değil...

Başka bir gün?

Fatma: Evet başka bir gün, buna bir tokat çekti Oktay Bey! O gün değil. Bu bilmiyor.

Aytaç: Allah Allah ben hastayken vurduysa hatırlamıyorum.

Fatma: Bir vurdu Oktay Bey buna, çat.. çat..çat...

Onun vuruşundan ne olacak?

Fatma: Sahi mi? Sinirlendiği zaman, gözüm çıksın, aha bak şu ekmeği kapınızda görmiim, Aytaç'a bir çaktı ki, ondan sonra ikinci gece pişman oldu, niye yaptım acaba diye.

Aytaç: O zamanda ben hastaydım, ne bilim.

Fatma: Tabi hastaydın, bu her zaman papağan gibi hastalığını anlatıyor, kocasını anlatıyor. çocuğunu anlatıyor. "Bıktım lan," dedi buna, dan, dan...

Aytaç: Bana bir kere öyle yapamaz.

Fatma: Yapmadıysa, beni Allah şu merdivenlerden aşağı indirmesin, gözüm çıksın.

Neden kızdı çok anlatıyor diye mi?

Fatma: Hah. "Başım çıktı lan," dedi. Bu inanmıyor şimdi.

Aytaç: Tamam ben kocamı seviyorum.

Fatma: O karıdan ben böyle sakınırdım kendimi ben böyle. Çünkü o karı vurur insanı. O orospu var ya, vurdu işte...

Aytaç: Allah Allah! Vuruyo ama hatırlamıyorum işte, düşman mı olayım ben şimdi?

Neydi kızının adı?

Pelin Başaran...

Tamam Aytaç, sana bu konuda gerekli yardımı yapıcam.

Sana inanıyorum Oktay...

NOT : *Ben ona hiçbir şey yapamadım. Kızıyla buluşturamadım. Çünkü fazla alkol, onu çok yaşatmadı. (O.G.)*

Aksam Sefasi

Necati Güngör

BUNCA BİLGİSİZLİK, ANCAK ÖĞRENİMLE SAĞLANIR!

Nitelikli edebiyatın adresini bilmeyen kuşaklar, iyi hikâyecileri teğet geçtiler. Ağustosun son haftasında yitirdiğimiz **Muzaffer Buyrukçu,** iyi hikâyenin adreslerinden biriydi. Ne yazık ki yeni kuşaklar, birçoğu gibi o adresten de habersizdi. Magazine dönük bir yayın politikası izleyen dergilerin gündemine girmeyi hiç başaramadı Buyrukçu. Hiçbir dergiye kapak olamadı. Edebiyatın aydınlık ama ıssız sokaklarında, çalışkanlığı ve yeteneğiyle, varlığını, ta yatağa bağlanıncaya dek sürdürdü...

Türkiye'de magazin dergiciliğinin atılım dönemi, seksenli yıllardır. Hiçbir dergide eli kalem tutan kimselere sayfa açıldığına tanık olmadım, dersem yalan olmaz! Nedense hep bilgisi kıt, gözlerinde at gözlüğü takılı, kendilerine has bakış açıları bulunmayan yeniyetmeleri koşuyorlardı bu işlere. Zaman zaman sanat insanlarıyla da röportajlar yapılır, ama konular ille de magazin alanına çekilmek istenirdi. Kaş yapayım derken göz çıkaran bir "muhabir" kuşağı yetiştirmekte gecikmedi sürecin mimarları... Bu muhabirlerin ellerine mini teypleri verip, sanat çevrelerinde "rûy-i ahsen" (güzel yüzlü) erkek avına çıkarırlardı ki, dergi kapaklarında hoş resimler yayımlansın, kadın okurlar da ayıla bayıla alsınlar bu dergileri!

Bu süreç, tam anlamıyla bir "cahiliye" döneminin başlangıcı oldu sanki...

"LÂEDRİ'NİN BESTESİ..."

İstanbul Radyosu'nun emektarlarından bir arkadaşım anlatmıştı: Bilgisiz bir spiker hanım, klasik Türk müziği konserlerinden birinde, sıradaki şarkıyı anons ederken, "*Lâedri'nin hicaz makamında bir şarkısıyla programımız devam ediyor*" deyince, orada bulunan TRT mensupları utanç duygusuyla sarsılmış! Çünkü "lâedri", bestecisi bilinmeyen şarkı ya da şairi bilinmeyen şiir için kullanılan bir söz. Ama, spikercik, elindeki metinde, "lâedri" sözcüğünü görünce, bunu bir besteci adı sanmış... Eski kuşak spikerlerin hepsi bu tür bilgilerle donanımlıydılar, öyle yetişmişlerdi. Bilgisizlik ayıp sayıldığı için, yeniler, eskilerin kültürüne yetişmek için bir çaba gösterirlerdi.

Yetmişli yıllarda **Aziz Nesin**'e, Kültür Bakanlığı'ndan bir mektup postalanmış; zarfın üzerine, "*Sayın Bayan Aziz Nesin*" diye yazılmış; bu olay günlerce kınama ve alay konusu olmuştu!

Seksenli yılların "mümbit" topraklarında yetişen muhabirlerin, asla kendilerini yetiştirmek gibi bir sorunları olmadı. Zaten kendilerine örnek alacakları insanlar da yoktu çalışma ortamlarında.

MEHMET RAUF'UN TELEFONU

Önemli bir gazetenin sanat sayfasını yöneten bir hatun kişi, bir gün evime telefon ederek, **Mehmet Rauf**'un telefon numarasını istemişti; kendisiyle röportaj yapmak istiyordu!

1875'te doğup 1931 yılında hayattan ayrılan Mehmet Rauf'un evine belki de hiç telefon bağlanmamıştı, kim bilir... Ama olsun, değerli sanat sayfası yönetmeni arkadaşımız bütün iyi niyeti ve cehaletiyle, ve dahi sanat aşkıyla Mehmet Rauf'u aramayı kafaya koymuştu!

Bir başka çok satışlı gazetenin sanat sayfası muhabirlerinden biri, "*Bir kadının dört elle çaldığı piyano konserinin*" haberini kaleme alıyor; öbürü, "**Fikret Mualla Hanım**'*ın açtığı resim sergisini*" yazmak üzere galeriye yollanıyordu!

HİKÂYELERLE DEPREM YARATMAK!

Bundan birkaç ay önceydi, cep telefonumdan arayan nazenin bir ses, beni Kanal-D'de yayımlanan bir kadın programına çağırıyor, araba gönderip aldırtmak için de ısrarla adresimi istiyordu. Telefonu kapatmadan, bir an şeytan dürttü, "ne münasebetle" çağrıldığımı sormayı akıl ettim. Karşımdaki incelikli sesin sahibesi, "*Efendim, deprem konusunu işliyoruz, sizin de değerli görüşlerinizden yararlanalım...*" demez mi! "*Hanımefendi bir yanlışlık olmalı, benim ne ilgim var bu konuyla?*" demelerim karşısında, sonunda o da kuşkuya düştü. "*Size yine döneceğim,*" diyerek yakamı bıraktı... Telefonu kapattıktan sonra düşündüm. Neden böyle bir konu için akıllarına gelmiştim acaba? Depremle olan tek ilgim, birkaç yılda bir, yakalandığım yerde yalnızca sarsıntıya tanıklık etmekti. Yoksa, yazdığım hikâyelerin sarsıcı bir sonla bitmesi deprem etkisi mi yaratıyordu okurlarımın üzerinde? Neden olmasındı?

HANGİ "TENEKE"?

Yazılı ve görsel basında bunca bilgisizlik hüküm sürerken yayın dünyamız sürecin dışında kalacak değildi elbet! *Varlık* dergisinin *Ekim '06* sayısında **Leyla Burcu Dündar,** ilginç bir saptamayı konu edinmiş. **Yaşar Kemal**'in *Teneke* adlı romanı 1955'teki ilk basımından bugüne, tam yirmi üçüncü basıma ulaşmış. Roman, elli yılda ulaştığı bunca basım sayısından sonra –yazarın saptamasına göre– değişikliklere uğratıla uğratıla neredeyse tanınmaz duruma gelmiş! "*En çarpıcı nokta ise,*" diyor Dündar, "*Yaşar Kemal'in, bu değişikliklerin hiçbirinden haberdar olmayışıdır.*" Şunu rahatlıkla ileri sürebiliriz ki, *Teneke* romanı geçirdiği "başkalaşma" açısından, bu alandaki tek örnek değil! Bundan bir iki yıl önce, ilgili yayınevinin isteği üzerine, *Çalıkuşu*'nun elli beşinci basımıyla, yeni harflerle yapılmış ilk basımını karşılaştırdım. Romanın konusu ve kişi adları dışında, hani nerdeyse bir benzerlikleri yoktu! İki ayrı dönemde, iki ayrı yazar aynı konuyu yazmış gibiydi! Bunun üzerine iyi niyetli yayınevi yetkilisi, elli beşinci basımı satıştan çekti. Birinin çıkıp da, kendini **Reşat Nuri**'nin yerine koyarak, 1922'nin koşullarında yayımlanmış bir romanı kendince yeniden kaleme alması için, hangi düzeyde bir "cehaleti" temsil ediyor olması lazım, bilemiyorum... Ancak şu da bir gerçek: Bizim yazar ve çevirmenlerimizin, hepsi değilse de bir bölümü, kitaplarını, yeni basımlarda yeniden gözden geçirmez. Üşenirler... Birilerinin çıkıp kendi adlarına bu işi üstlenmesini isterler. Onları ilgilendiren nokta, kitabın yeni basımıyla getireceği telif ücretidir, o kadar... Yaşar Kemal bir "istisna" değil.

"RUHLAR VE ÂŞIKLAR"

Okuduğum en yeni hikâye kitabı, **Serpil Gülgûn** imzasını taşıyan *Ruhlar ve Âşıklar*. (Everest Yayınları.) Gülgûn, son yılların gazeteci kuşağından bir yazar; ama hikâyelerinde, gazeteci yalınkatlığını gerilerde bırakma çabası içinde görünüyor. Eli yüzü düzgün, televizyoncu jargonuyla söylersek, hikâye "format"ına uygun ürünlerle okur karşısında... Serpil Gülgûn "korkutucu", "ürpertici" öğeler kullanıyor hikâyelerinde. Yine de amacının "korkutma" olduğunu söyleyemeyiz. Çünkü korkutma eyleminin değil, korkunçluğun; olayın değil, olgunun hikâyesini yazıyor. Bunu yaparken de, mitolojilerden, kutsal kitapların bazı öğelerinden, mezarlık imgesinden, kurban edilişten, Habil ile Kabil söylencesinden ve benzeri temalardan çokça yararlanıyor. Korku türünün yapıtları çoğu zaman edebi olma kaygısı gütmez. Gülgûn'un hikâyeleriyse öncelikle edebi olmayı hedefliyor. Bunu da başardığını belirtmek durumundayız. Şöyle de söylenebilir sanıyorum: Gerilimsiz, olaysız, gücünü korku imgelerinden, göndermelerden alan, bu arada da okurundan özel bir dikkat isteyen hikâyeler. Başka deyişle söylersek, dikkatsiz okurun tat alamayacağı bir kurgu geliştiriyor yazar.

"İki Bayram" adlı hikâyede mitolojik bir motif kullanılıyor. "*Ateş, Tanrıça uğruna bir kaya üzerinde erkekliğini kurban eder ve ölür.*" İlginçtir, aynı motif yirminci yüzyılın başlarında Rusya'da bir tarikat eğilimi olarak karşımıza çıkar: Hadımlar Tarikatı! (**James Meek,** *İnsanların Aşk Eylemi*, roman.) Cennete gitmeyi garantilemek isteyen tarikat mensubu erkekler, cinselliklerini yok ederek, yani organlarını bıçakla keserek, kendilerini meleklere benzetmeye çalışırlar. Melekler gibi cinsiyetsiz olunca cennetin kapılarının kendilerine açılacağına inanırlar... Mitolojiden yirminci yüzyıla uzanan bu motif, Gülgûn'un hikâyesiyle de edebiyatımıza mal oluyor.

Çocukluğu İstanbul'da geçen yazar (1958 doğumlu) bir anlamda da yarım yüzyıl önceki kentin dinsel, ırksal, sınıfsal yapısından çizgiler taşıyor günümüze. Yazar, değişik insanlar aracılığıyla, dinlerdeki korkutma olgusuna parmak basıyor denilse yeri.

Ruhlar ve Âşıklar bu alana ilgi duyanların tat alacakları bir kitap. Bilgisiz, içeriksiz, renksiz kokusuz ortamda ilgisiz kalınamayacak bir ilk yapıt.

YİTİK ÜLKENİN SIĞINMACILARI!

İnternet sitesi *www.yitikülke.com*, artık aynı zamanda bir yayınevi. Yayınevi, pek çok ilk kitabın kaynağı olacak.

Öykü, yazının damarı, ancak son birkaç yıldır by-pass var bu damarda. Kanlı canlı, cüretkâr, deneysel her türden öykü üreten yazarlara rağmen, bazı yayıncılar ve o da nam kazanmış yazarların kitapları hariç, öykü basmaya pek hevesli değil yayın piyasası. İşin profesyonelleri nazlansa da, öykünün gerçek sahipleri kendi çatılarını kuruyor. Bu çatılardan biri de, 1999 yılında şiir yayınlayarak işe başlayan www.yitikulke.com adresi oldu. İlk öykü kitabı *Cunda Öyküleri* vitrinlerde yerini aldı.

Yitik Ülke'ye internette istim verip, bugün küçük bir ofisi olan bir yayınevine dönüştüren **Kadir Aydemir,** "Ne olursa olsun, şiir ve öykü bir şekilde yaşayacak. Bir nevi Don Kişot'luk yaptığımız, farkındayım, ama genç yazarlara destek olmalı, yeni isimler kazandırmalı edebiyata," diyor.

Kitap, bir meta olarak rüştünü ispatlar, yıllarca üstüne yüklenen "kutsallık"tan uzaklaşırken yayıncıların "çok satan" peşine düşmelerinde garip bir durum yok elbette. Öykü, "çok satanlaştırma"nın pek mümkün olmadığı alan olarak kaldıkça da, yayıncının öyküyle mesafeli duruşu da anlaşılabilir. Ama bir gerçek var ki, kedi kediyi tanır, öykücü de öykücüyü... Öykü yazımının dergicilik kucağında gelişmesi de bu sıcak ilişkinin ürünü. Kadir Aydemir'in yayıncılığa başlamasının altında da benzer bir neden yatıyor. Öykücü ve şairlerin yaşadığı sıkıntıları bilmek. "Ben de şiir ve kısa hikâyeler yazıyorum. Kitap yayınlatamamak, yollanan dosyanın kaybolması, hiçbir yanıt alamamak ne demek, çok iyi bilirim; çevremdeki yazar arkadaşların da pek çok macerası var, anlatmakla bitmez, trajikomik olaylar neredeyse. Benim yayınevi projem 'ilk kitaplar', 'genç yazarlar', 'alternatif eserler' şeklinde kodlanabilir belki. Buradaki genç, tırnak içinde. Farklı bir yayıncılık anlayışı geliştirmeye çabalıyoruz kısaca," diyor.

CUNDA ÖYKÜLERİ

Yitik Ülke Yayınları, böyle bir ütopya ile doğmuş. İlk dört kitabının üçü günümüzde yayıncıların gözünden düşen şiir kitapları. Kitapların tasarımlarını **Savaş Çekiç** yapmış. **Onur Behramoğlu**'nun *Asit ya da İksir*'i, **Yaprak Öz**'ün *Fırtına Günlüğü*, **Göksel Bekmezci**'nin *Gri Hikâyeler*'i de "ilk" kitaplar arasında çıkmış. Kasım ayının ilk haftalarında üç kitap daha yayın planına eklenecek... **Jak Alguadiş**'in *Gitmenin Tam Vaktiydi* adlı romanı, **Emel İrtem**'in *Zehirli Rüya* adlı şiir kitabı ve **Elif T.D.**'nin *Haz Yaprakları* adını taşıyan erotik şiirleri dizini devamı niteliğinde... Şubat ayına kadar yedi kitap daha gelecek ardından. Yani Yitik Ülke Yayınları, bir çeşit yeni yazar ve şair membaı.

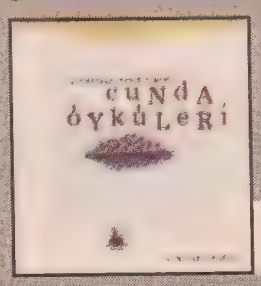

Cunda Öyküleri, ise her biri farklı tarz ve anlayışta ama Cunda'da, Cundalı bir ruhta ortaklaşan öykülerle toplanmış bir kitap. **Alper Akçam, Bedirhan Toprak, Bilge Akay, Deniz Günal, Ertuğrul Söyler, Esra Esma Kutengin, Ferhat Uludere, Kadir aydemir, Mehmet Ünver, Müge İplikçi, Özlem Sarakr Amet, Rana Işıker, Sabri Kuşkonmaz, Savaş Çekiç, Sedef Özkan, Sinem Karhan, Ulus Fatih, Yıldırım Boran** gibi isimlerin öyküleri kitapta yer alıyor.

Cunda ilginç coğrafyası, karakteristik yaşantısı, mitolojisi, denizi ve pastoral atmosferiyle giriyor öykülere... Öykülerin içinde öyküsever her tür okurun kan grubuna uygun bir öykü mutlaka var. Alper Akçam'ın öyküsünde insan ruhunun akort tutmayan tellerini, **Sedef Özkan**'ın öyküsünde iletişimi özleyen dili, **Deniz Günal**'da antik özlemleri bulacak okur.

Cunda Öyküleri, sıradan bir öykü kitabı değil, Yitik Ülke'de toplanmış edebiyat sığınmacılarının da ilk ürünü.

Sibel Kilimci

Cüneyt Özdemir

VE MELANKOLİ

"Sözüklerimin bittiği an, yazacağım yeni şarkının ilk dizesidir"

2'nun solisti Bono'yu sevmemiz için halihazırda pekçok neden var. Bu cümleyi de gönül rahatlığı ile listemize ekleyebiliriz. Şarkıları, şovları, eylemciğilinin yanı sıra bu iyimserliğini de son söyleşi kitabı sayesinde görmüş olduk.

Bono ile yapılan söyleşiler bir dünya yıldızı olmak hakkında pek çok düşünce veriyor.

Kapalı bir gökyüzünün altında kitabı oturduğum koltuğun yanına koyup bir an düşünüyorum. 'Dünya yıldızı olmak nasıl bir duygudur acaba?'

Kitabın satırları arasında bunun da cevapları var neyse ki. U2'nun son on yıldaki alamet-i farikalarından biri olarak sayabileceğimiz ZOO TV dünyanın son yıllarda gördüğüm en büyük gösterilerden bir tanesiydi. Ben ve Oray kendi cebimizden iki defa konser biletlerini alıp(çünkü ilk aldığımız biletleri Oray kaybetmişti!!!) Prag konserine gitmiştik. Yıl yanılmıyorsam 1997 idi. Hayatımda hiç böylesine büyük bir şov görmemiştim. Hayranlıktan ağzım açık seyrettim. Hayatını televizyondan kazanan birisi için "görsel bir şölen" lafını bugüne kadar hiçbirşey bu kadar doldurmamıştı. Michka'nın söyleşi kitabında bu konserin perde arkası ile ilgili okuduklarım ise bambaşka bir boyut kazandırdı.

Bono'nun anlattığına göre ZOO TV o kadar büyük bir organizasyonmuş ki sahne ve set ekibinin bir günlük hareket etmesi 250 bin dolara mal oluyormuş. Gidilen ülkelerde konsere beklenenden %10 izleyicinin az gelmesi ise büyük bir zarara yol açıyormuş. Bu durum Bono'nun uykularını kaçırmaya başlamış. İşte tam bu sırada devreye Bono'nun karısı ALi (ki ilk kez bir kadın ismi olarak görüyorum) çıkmış. "Ne kaybederiz ki?" demiş " En fazla yaşadığımız bu büyük evi satıp borçları ödeyip daha küçük bir eve geçeriz ve belki bu sayede tüm arkadaşlarımızla daha sık görüşebiliriz..."

Bono bunu anlatırken karısına hayran.

Gel de hayran olma!

Bakıyorum da zirvelerde tek kişilik başarı yok.

Ya da çok çok az...

Bunun nedeni sanırım insanın kendini yalnız ve kırılgan hissettiği hayatın risklerini kafasından birer umacı olarak geçirdiği anlarda yanında sağlam birinin olması, risk alması ve başarmasından geçiyor... İşte Ekim 2006 da böyle seyrediyor hayatımızda. Elimde BONO'nun kitabı, televizyon ekranında LOST dizisi. İlk sezonu seyrettikten sonra ikinci sezonu seyrediyorum DVD'den...

Merakla, tüylerim kimi zaman ürpererek , kimi zaman bazı sahneleri bir parça hızla geçerek.

Kimi anlara, çekimlere ,yaratılan atmosfere hayran olarak, kimi zaman onların arasında kayıp bir dünyada her türlü tehlikeye rağmen yeniliğin içinde olmak hissini merak ederek...

Biliyorum ki herkes kendi kayıp gezeninde birşeylerin peşinde koşturup duruyor. Devamlılık hataları, yalnış senaryolar ve kötü castingler olsa da tropikal bir adada ya da büyükşehirlerin rutin hayatında benzer tehlikelerle, renksiz hayatlarla koşturup duruyoruz. Lost bir uçaktan kurtulan 40 kişinin hikayesini anlatıyor. Ama gelin görün ki başrolde 15 kişi var.

Geriye kalan 25 kişi figüran. Kendi hayatlarımızdan ne kadar tanıdık değil mi?

Geçen gün bu bölümlerden birinde bu 25 kişiden biri başrol oyuncuları ile beraber dinamit bulmaya gitti. Bir ara diğer kahramanların icraatlarını bir kütüğün üzerine oturmuş beklerken çok şık ve muhtemelen herkesin diğer 25 kişi hakkında düşündüğünü dile getirmeye başladı.

"Biz yokmuşuz gibi daavranıyorsunuz, bizi yönetiyorsunuz, bizim için iyiye ve kötüye karar veriyorsunuz oysa biz de varız burada ve biz de sizin kadar söz sahibi olmalıyız. Biz de insanız!!!"dedi.

Demesine dedi de ne oldu dersiniz?

10 saniye sonra elindeki dinamit patlayarak havaya uçtu. Dizide 15 dakikalık şöhret böyle oluyor demek ki...

Şehirlerde sonbahar, yaz, bahar mevsimleri çok hissedilmiyor ama güney ya da taşra mevsimleri içine yedirerek ve sindirerek geçiriyor.

Akdeniz kasabaları sonbaharlarda farklı bir çehreye bürünüyorlar.

Yollar, sahiller , yazlıklar boş.

Yazın ısıttığı masalarda, deniz kenarının şu günlerindeki tenha sahil yalnızlıklarında, kapalı bir havanın altında engin bir denizin yanında otururken başka bir yüzünü gösteriyor hayat.

Daha dingin, daha az hırslı, daha az yaralayıcı...

Yalıkavak'da artık nerede ise garsonları ile ahbap olduğumuz Sait'in sahildeki kumsalın üzerine koyduğu tahta masalara otururken bakıyorum masaların çoğu toparlanmış.

Yazın yer bulunmayan masalar biraz da ramazan etkisi ile olmalı bomboş.

Ne kadar güzel. Eski zamanlara ait bir terk edilmişlik ve kendindelik var.

Yunana adaları tarafından kara bulutlardan, güneş yüzünü göstermiyor.

Yazı ne kadar seversen sev, an geliyor yağmur kokusunu da özlüyor insan.

Tanıdık lezzetler daha farklı bir anlam kazanıyor. Hayat daha bir kırılgan daha kolay terk edilir bir ruh hali ile gelip oturuyor yanınızdaki boş tahta sandalyeye.

Burnunuzda muhtemel bir yağmurun kokusu var. Birazdan sevdiklerimizle yediğimiz için daha da güzelleşen sevdiğimiz yemeklerimizi bitirip kalkacağız işte.

Yazı, güneyin yalnızlığına emanet edip gideceğiz kendi yolumuza.

Hayatı ve insanın seçtiği hayatı belirleyen küçük tercihler oluyor. Mesela

havaalanına giderken İstanbul'da hangi yolu kullanıyorsunuz?

Tem mi, E5 mi, sahil Yolu mu?

Sırf bu tercihleriniz üzerine bile karakter analizine girişilebilinir bence.

Neyse ki biz ve bizi evimize bırakan arkadaşımız Sahil Yolundan vazgeçmiyor hiç...

Çünkü bu şehre dönüşümüzde yalnızca evimize değil , İstanbul'a da dönüyoruz her seferinde. Evimize bizi götürecek en kısa ama en kasvetli yolu değil İstanbul'un o aydınlık ve sevdiğimiz yüzünü tercih ediyoruz. Geçen gece İstanbul'un arka sokaklarından bir tanesinde bir meyhaneye oturduk yine bir yaşgünü vesilesiyle. Bundan aylar önce benim yaşgünümde oturduğumuz aynı masada , aynı saçları siyaha boyanmış udist 'arkadaşı' dinledik. Arkadaş derken 'amca' demeye dilim varmıyor. Türk sanat müziği neden bu kadar yalnızlık üzerine kurmuş tüm çatısını , var mı bilen aranızda? Nedir bu gam, keder, çile...

Ayrılıklar ne kadar keskin olsa da nasıl oluyor da hep bir umudu barındırıyor hala bu şarkılar içinde? Bitmiş gitmiş hikayeler üzerine yazılan ağıtlar değil bu şarkılar toplamında hep yaşanılacak günlere bir gizli özlem var dize aralarında. Ya da hatırlanan güzel anlar üzerine kurulu ayrılıklar. Tuhaf bir hüzün. Bize özgü bir melankoli.

Bu otel insanlarını andıran eski Türk filmlerinden fırlama yalnız adamların hepsi neden bu kadar dramı gizliyor kendi kayboldukları sırlarında?

Her coşkuda bile bir inithar hissi gizli. Bu şarkıları her seferinde tek kişilik hüzünlü bir orkestra gibi terk edilmiş , otelde yalnız yaşayan yaşlı adamlar söylüyor gibi.

Anason kokuları ile buğulanmış bu şarkılarda keder nasıl da 'alçakça' örmüş ağlarını.

Ve herşeylerini kaybetmiş ve şehrin en yalnız insanları gibi gözüken bu udiler nasıl da geçiyorlar hüzün dolu şarkıların ağır havasından , hüzün dolu aynı şarkıların neşe dolu ritmine.

Dünyanın neresinde "çile bülbülüm çile" şarkısı bu kadar coşkuyla ve içten hep bir ağızdan söylenebilir ki?

Bu da bu şehrin gizi olsun hadi.

Kışın başlangıcında kış uykusuna çekilmek istiyor insan.

Kapı çalıyor.

...depresyon!

Bu sonbahar evde yokuz kardeşim.

Başka kapıya hadi...

hasinesen@ttnet.net.tr

Hasine Şen

Balkanlar MAKEDONYA

NAUM MANİLOV'UN* DENEYİ

Venko Andonovski

O gece yatağı İshak'ı kabul etmeyecekti, dinlenmesine izin vermeyecekti. Örtünün altından onu dışarıya itti ve bir an sonra büyük bilim adamı, sırtında gece elbisesi, elinde yarı dolu gaz lambası ile yatağının yanında yalınayak dikiliyordu. Özenle katlanmış elbiselerinin ceplerinde bir şey aradı, daha sonra da mırıldanarak soğuk sarayın zemininde deney odasına yöneldi.

Soğuktan tiril tiril titriyordu ama iç sezgilerini denetleme düşüncesi huzurunu kaçırmıştı bir defa. General Moren' in kıskançlıktan kızarmış yüzünü, "Olamaz! Şeytan icadı! Bu, şeytan işi olmalı! Şeytanın ta kendisi!" diye nasıl bağıracağını daha şimdiden hayal edebiliyordu. Lambanın titrek ışığı taş duvarların ve merdivenlerin üzerindeki gölgelerle oynaşarak alçalıyordu. İshak, üzerinde ağır kilit sallanan ahşap bir kapının önünde durdu, mırıldanmalarına ara vermeden gece elbisesinin cebinde anahtarları aramaya başladı. Kapıyı açtı, içeriye girdikten sonra onu hemen arkasından çarparak kapadı, sanki sihrin havada olup her an dışarıya bir kuş gibi uçmasından, büyük ödülün de kendini beğenmiş general kılıklı şu dalkavuk adama kalmasından korkuyordu.

Ertesi sabah, İshak Newton'un konuk odası korkunç derecede havasızdı. Seçkin insanlar, bilim ve sanat dostlarından oluşan misafirler salonda enfiye tüttürerek canlı canlı konuşuyorlardı. Küçük gruplara ayrılmışlardı, üzerinde heyecanla konuştukları konu ise muhteşem İsak'ın en yeni buluşuydu. Her an ev sahibinin salonu kabul odasından ayıran perdenin arkasından çıkıvermesini bekliyorlardı.

Gerçekten de, çok fazla zaman geçmeden, bir hizmetçi gelip dâhinin iki yardımcısının eşliğinde geleceğini bildirdi. Odaya girişi görkemliydi, rahattı, üzerinde özenle taranmış peruk ve göz alıcı bir elbise vardı, etrafa gülücükler saçıyordu. Elinde bir tarafı metal kapakla örtülü uzunca bir cam kap tutuyordu. Ortaya doğru ilerledi, kabı elini hemen uzatan yardımcısına teslim ettikten sonra ellerini havaya kaldırıp birkaç defa birbirine vurdu. Gürültü kesildi.

"Baylar," dedi. "Buraya toplanmamızın nedeni, sizlere, bir taş ile bir kuşun aslında düşünüldüğü gibi çok farklı şeyler olmadığını kanıtlamaktır. Bir süre önce general Moren'le taşın sık sık kuşa, kuşun ise taşa dönüşebildiği şiir alanını konuşurken, bunun aslında bilimsel yöntemlerle kanıtlanabileceği konusunda bir iddiaya girmiştim. Ben bilimin de aslında şiir olduğunu, ve farklı ağırlığa sahip nesnelerin aynı hızla düşmesini sağlayacak bir aygıtın yapılabileceğini iddia etmiştim. General Moren bunun imkânsız olduğuna inanıyordu. Ama, o aygıt işte burada, sayın baylar!" diye bağırarak İshak yardımcısının elindeki cam kabı gösterdi.

Misafirlerin üzerinden bir heyecan dalgası yükseldi. Mırıldanmalar, fısıltılar, sesli konuşmalar. Bazıları gözlüklerini takmışlardı bile artık, aygıtın bu denli basit olduğuna şaşarak cam kaba bakıyor, başlarını şüpheyle sallıyorlardı. Ama, İshak ufacık bir kuşkuya bile yer bırakmadı. Kaba doğru ilerledi, cebinden bir tüy ile iri siyah bir taş çıkardı ve her ikisini de aynı anda kabın içine attı. Taş hemen kabın dibine çarptı, tüy ise uzun bir süre havada kaldı, daireler çizerek yavaş yavaş alçaldı ve sonunda taşın yanına düştü.

"Kanun bu," dedi İshak. "Şimdi ise mucizeye geçelim!"

Yardımcısı, işareti üzerine, bir cam kap daha getirdi. Her iki tarafı da kapalıydı, içinde ise bir tüy ile taş vardı. İshak kabı eline aldı ve sakin bir sesle "İşte, bakın, içinde tüy ile taş var, kabın içinden sadece havası alındı," dedi.

Ardından da kabı ters çevirdi. İçindeki o olağanüstü hafiflik ortamında tüy ile taş yavaşça, yan yana, eşit bir hızla alçalıyordu. Sonunda her ikisi de kabın dibine düştüğünde İshak onu ters çevirdi ve deneyi birkaç defa tekrarladı.

Misafirlerden bir alkış furyası koptu. İshak artık hiçbir şey söyleyemiyordu çünkü kalabalık kendisini tebrik etmek ve üzerine övgü yağmuru boşaltmak için akın etmeye başlamıştı bile. Yine de, bir an, kendine hâkim olmaya çalışan general Moren'in kıskançlıktan kızarmış yüzünün yaklaştığını gördü. "Tebrik ederim," dedi general. "Bahsi kazandınız. Taşın ağırlığını yok etmeyi başardınız. Yine de bu buluş yüzünden çok kan dökülecek gibi geliyor bana. Şiir anlamını kaybetmiş oldu, kuşlar da."

* * *

O gece yatağı Naum'u kabul etmeyecekti, dinlenmesine izin vermeyecekti. Örtünün altından onu dışarıya itti ve bir an sonra şair, sırtında gece elbisesi ile, yatağının yanında yalınayak dikiliyordu, huzuru kaçmıştı, titir tiril titriyordu. Odanın bir ucundan diğer ucuna kadar gidip geliyordu, iç çekerek gözlerini ovalayıp duruyordu. Sonra eline bir kâğıt alıp yazmaya başladı:

"Ben, Naum Manivilov, güzel bir düş gördüm. Büyük bir tüye dönüştüm, kocaman bir kuş oldum, hava gibi hafif, ve yavaş yavaş cam bir uçurumun dibine doğru düştüm. Dönerek, daireler çizerek, ben, sıradan bir tüy olan Naum Manivilov, bir sonsuzluk sonrası cam bir kabın dibine çarptım. O an yine ağırlığımı hissetmeye başladım. Kocaman siyah bir taşa dönüşmüştüm. Korkuyla uyandım, aynaya bakmadan kendime gelemedim: aynadan bana kendi yüzüm bakıyordu."

Daha sonra Naum yatağına döndü, kafasında ilginç, belirsiz bir düşünce vardı. Uykuya dalarken, korkunç, anlaşılmaz bir hüzün hissediyordu: sanki kendinden ve kocaman siyah bir taşın içine toplanmış bütün dünyanın ağırlığından ayrılıyordu.

* * *

Sabah aniden geldi. Büyük Deney günüydü, gecikmeyi aklından bile geçirmemeliydi. Naum acele ediyordu, Vodnyanska sokağından basımevine doğru koşuyordu. Eski binanın kurşun kokulu merdivenlerinden yukarıya doğru çıkarken kendisine şaşkın şaşkın bakarak selam veren tanıdıklara çarpıyordu. Koşuyordu; son kata vardığında nefes nefese kalmıştı, etrafa bakındı ve deneyin tek şahidi boş koridorların ve tozlu halıların olduğuna emin olunca merdiven korkuluklarının üzerine tırmandı. Aşağıda siyah bir kare açılmıştı, deney için yeterince genişti. İnsanın sadece sezgilerinin büyük zaferleri öncesinde hissettikleri türden bir heyecan hissediyordu. Aşağıda, karanlıkta, kömür kovasının içinde işçilerin küreklerini görebiliyordu. Deney başlıyordu: korkuluğun üzerinde iyice dikildi, kollarını kuş gibi açtı ve atladı.

Kocaman siyah boşluğa doğru uçarken şunları yazmak için artık çok geç olduğunun farkına vardı: ben, Naum Manivilov, toprak kadar ağır siyah bir taş, uzun bir süre korkunç bir uçuruma düştüm. Aşağıda şunları gördüm: ben, kocaman siyah bir taş, dibe çarptım ve o anda kocaman bir tüye, ilginç bir kuşa dönüştüm. Sizlere, tüm kalanlara söylüyorum: taş, bir kuştur aslında, yorgun ve hüzünlü bir kuş, sürekli uyanmak isteyen ama hiçbir zaman uyanamayan bir kuş.

Son hatırladığı ise, binaya giren bir kadının, ürkmüş bir kuşun kapı camına çarptığını görerek attığı çığlık oldu. Bir aralık bulduktan sonra kuş yükselip Vodno tarafına doğru uçtu. Bedeninin üzerine üşüşen kalabalığın içinde general Moren'in kıskanç yüzünün kıpkırmızı kesildiğini görebiliyordu. Mutluluktan parlayan general "Söylemiştim, söylemiştim bunun yüzünden kan dökülecek gibi geliyor bana. Çünkü, kuşlar artık öldü, hiçbir anlamı yok onların," diye bağırıyordu.

Çeviren: Hasine ŞEN

*Naum Manilov, bir uçuş sırasında intihar eden 20.yüzyıl Makedon kuş/şairi (yazarın notu).

Venko Andonovski ve Postmodern Makedon Öykücülüğü

Doğu Bloku'nun dağılmasıyla birlikte sosyal ve ekonomik alanda cereyan eden yeniden yapılanma sürecine paralel olarak edebiyat alanında da yoğun bir arayış başladı ve epey bir ilerleme de kaydedildi. Eski rejimin dayattığı sanat ve estetik normlarının yıkılması ve yazarın özgün yaratıcılığını cesaretlendiren yeni bir anlayışın kabul edilmesiyle ifade edilen bu oluşumun izlerini günümüz Makedon öyküsünde de açıkça görebiliriz. Edebiyat alanındaki yeniden yapılanma süreci, Makedon yazarları, tarihçi ve kuramcıları arasında her şeyden önce Makedon edebiyatı tarihinin tekrar gözden geçirilip konuya farklı bakış açılarının getirilmesiyle başlamıştır. Geliştirilen edebiyat tarihi modelleri arasında birçok eski Doğu Blok'u ülkesine uygulanabilir nitelikte olan "hızlandırılmış edebiyat teorisi" Makedonya'da da en çok kabul gören kuramlar arasında yer alıyor. Bu kurama göre Makedon edebiyatı gelişiminde ortaçağ - Rönesans - Barok - Aydınlanma - Romantizm - Sembolizm ve diğer Modernist akımları kapsayan standart Batı kültür tarihi şemasına uymamaktadır. Bazı dönemlerin özellikleri tüm canlılığı ile örneklendirilmiştir fakat boşluk ve sekmeler de göze çarpmaktadır. Örneğin Makedon edebiyatında Aydınlanma veya Romantizmden söz edilebilir fakat Barok veya Sembolizm gelişmemiştir. Kurama göre İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Makedon edebiyatı bu boşlukları birçok modernist akımı benimseyip içselleştirerek doldurmuş ve böylece hızlandırılmış bir tempo ile çağımızın postmodernist eğilimlerine ayak uydurmuştur. Bu eğilimi Slavko Yanevski, Kole Casule, Jovan Boşovski, Simon Drakul gibi önemli Makedon öykücülerin takipçisi olan, ama aynı anda dünya uygarlık hazinesine de güvenle bakan Venko Andonovski'nin öykülerinde de görebiliyoruz. Gerçek ile rüya, bilinç ile bilinçaltı, düşünce ile duygu, bilim ile mitoloji âlemleri arasında dinamik bir harekete dayanan bir anlatım tarzı geliştiren Andonovski, her ne kadar da kendisine yakıştırılan 'postmodern yazar' tanımına sıcak bakmasa da, ülkesinde bu tanım telaffuz edildiğinde akla ilk gelen isimlerden biridir. Neden ile sonuç arasındaki bağlantılar kopartılmıştır Andonovski'nin yapıtlarında, öyküyü yönlendiren güç ise anlatılan olaylar arasındaki tutarlılık ve süreklilikten çok yazarın metinlerarası ilişkilerden beslenen yaratma gücüdür. Gelecek artık yaşanmıştır, geçmiş ise gelecekte sürmektedir.

Öykü dışında roman, şiir, makale ve oyun da yazan Andonovski ülkesinde saygın bir edebiyat eleştirmeni olarak da tanınıyor. 30 Mayıs 1964 doğumlu yazar *Dünyanın Göbek Deliği* (Papakot na Svetot) romanı ile 2001 Balkanika Ödülü'nü kazanmıştır. (Aynı ödül 2003 yılında Ayfer Tunç'a verildi.) Makedon PEN kulübü üyesidir. *Barbarın Zarif Gönlü* (Nejnoto Sırtse na Varvarot)1986, *Freskler ve Groteskler* (Freski i Groteski) 1993, *Asilerin Alfabesi* (Azbuka na Neposluşnite) 1993, *Cadı* (Veştitsa) 2006, *Cehennem Makinesi* (Adska Maşina) 1993, *Metin Süreçleri* (1996), *Makedon Gerçekçi Öyküsünün Yapısı* (1997), *Çözümlemeler* (2001) başlıklı kitapları yayımlanmıştır.

ŞİİRİN DOĞASI ÜZERİNE DİYALOGLAR-1

Osman Çakmakçı

"On beş yaşımdan beri, yaklaşık yirmi beş yıldır şiir yazıyorum, ama hâlâ şiirin ne olduğuna dair belli belirsiz, bölük pörçük düşüncelerden fazla bir bilgim yok. Şiir yazıyorum ama bilmeden yapıyorum bunu. Ancak yazdıktan sonra yazdığım şeyin şiir olduğunu görüyorum. Önceden sezgisel bir fikrim oluyor sadece. Yalnızca seziyorum onu."

"Ben de senin durumundayım. Biliyorsun, ben de yıllardır şiir yazıyor, yazanlarla hemhal oluyorum, ama ben de senin gibi şiirin ne olduğunu bilmiyorum, bilene de rastlamadım."

"Peki şiir. bilinmeyen bir şey mi o zaman?"

"Görüyorum ki sen şiirle doğru bir ilişki içindesin, zira şiir senin de sezdiğin gibi bilgiyle kavranabilecek bir şey değil. (Ancak tarif edilebilir belki.) Bilgiyle ilgisi yok. Yani şiir bilinerek, bilgiyle ortaya çıkarılabilen bir şey değil. Sonra, yazmak fiili de şiirin ortaya çıkışını tam anlatmıyor. Çünkü yazmak iradeye bağlı, insanın iradesinde olan bir eylem. Oysa şiir, bir irade sonucu ortaya çıkmaz; (irade önceden tasarlamayı gerektirir; şiirse sezilebilir ancak.) yani yazanın iradesiyle var kılmaz kendini. Şiir, kendi kendisini yazdırır. Yani şair, şiirin ortaya çıkmasında, kendi vücudunu bulmasında bir aracıdır yalnız. Öyle ki şiir kendisini ortaya çıkarmak için bir aracı olarak kullanır şairi. Bu ne demektir? Şu: Şair kendini tamamen varlığa açarak şiirin aracısı olabilir. Yani demem o ki, kimileri şiire iyi bir aracı olurken, kimileri güdük ve tıknaz kalır. İyi şair kötü şair ayrımı da böyle yapılmalı. İyi şair kendini gerçekliğe, varlığa sakınmadan açabilen kişidir. Bütün korunma mekanizmalarını devre dışı bırakır. Güdük şair ise bilinmeyen karşısında korkuya kapılır, kendini koruma içgüdüsü ağır basar. Ancak kişinin kendini hiç sakınmadan varlığa açabilmesi için de kendini terbiye etmesi, yani kendini sakınmadan varlığa açmanın yöntemlerini ele geçirerek sürekli temrin yapması gerekir. Yani, kendini varlığa açabilmek, işte böyle iradi bir istemeyi gerektirebilir."

"Terbiye mi etmesi gerekir? Şiirin bildiğimiz anlamda terbiyeyle bir ilişkisi var mı sence? Ben şairlerin terbiye edilemez kişiler olduklarını sanıyordum."

"Ben sözcüğün ahlaki çağrışımlarını kast etmiyorum. (Kaldı ki şairin bilinen ve çoğunluk tarafından kabul edilen anlamda ahlakla hiçbir ilişkisi yoktur. Ama buna daha sonra değiniriz, konuyu çok fazla dağıtmayayım.) Şairin şirin kendisini ortaya çıkarması için kendisini hazırlaması gerektiğinden söz ediyorum. Rayihalı çiçeklerin yetişmesi için verimli bir toprak olmalıdır şair. Rayihalı çiçekler işte şiirlerdir. Şair tava getirmelidir kendini. Sürekli temrin halinde olmalıdır. Kendi varoluş koşullarını zorlayıp sınırlarını ihlal ederek bilinmeyenin kucağına atmalıdır kendini, öteye geçmelidir. Başkaları olabilmeli, perspektifini mütemadiyen değiştirebilmelidir. Peki şair başka ne yaparak, yani varlığını elastikileştirmekten başka ne yaparak şiire hazırlar kendini? Bir kere şunu söyleyeyim: En önemlisi az önce de belirttiğim gibi şairin varlığını bir hamur gibi yoğurmasıdır. Daha sonra da şiirin ortaya çıkarılma tekniğine mükemmelen hâkim olması gerekir. Yani yalnızca varlığına ilişkin (ben buna içsel diyorum) dönüştürücü hazırlıklar yapması yetmez, bir de sanatsal, teknik becerilerle donatması gerekir kendini. Bir kere şair, şiirin ortaya çıkmasının önündeki engelleri kaldırma sanatında usta olmalı. Yani şunu söylemek istiyorum: Şairlik sanatı, şiirin kendisini ortaya çıkarırken rahat hareket edebilmesinin önündeki engelleri kaldırabilmektir. Dil, şiirin ortamı, yani toprağı olduğuna göre, şairin şiirin ortaya çıktığı dili çok iyi özümsemiş olması gerekir. Şair ebe gibidir. Şiirin doğmasını kolaylaştıran kişidir. Bilirsin, kimileri der ki: Ben de şiir yazmak istiyorum, şiiri içimde hissediyorum, ama bir türlü yazamıyorum. Bu işte, şiirin herkese gelebileceğini, ama ancak bazılarının onu doğurtabileceğini gösterir. Şiiri doğurtan kişidir şair, yoksa doğuran kişi değil."

"Anlamadım... Biraz daha açar mısın?"

"Elbette... Şiiri doğurtan olmak başka, şiiri doğurduğunu sanmak başka bir şeydir. Bu, şiir yaklaşımlarındaki en temel farklılığı da ortaya koyar. Şair yazmakla şiirin kendisini yazdırması arasında da buna benzer bir ayrım vardır. Yani şiiri yazan onu doğurduğunu sanır. Aslında şiir, şairin ebeliğinde kendini doğurur. Şair ebelik sanatında, demem o ki şairlik sanatında ne kadar usta olursa, şiir de işte öyle kolayca, bir batında, tam kendi olarak doğar. Şiir yazdığını sananlar aynı zamanda şiirin yapılan bir şey olduğunu sanıp bunu büyük bir küstahlıkla ileri sürerler. Onlar şiire yanlış kapıdan girenlerdir. Şiirin salt bir inşa meselesi olduğunu, dilin şairlerin malzemesi olduğunu sanırlar. Bu tam bir aymazlıktır. Şiir sadece bir inşa meselesi değildir, dil şiirin malzemesi değil, şiirin kendini var kıldığı ortamdır. Şiir sanatına hâkim olmak gerekir elbette (bu gerek şarttır, ama yeter şart değildir), ama bu şiiri bir metin olarak ortaya çıkarmak için değil (çünkü metin iki boyutlu düşünmeyi çağrıştırıyor, oysa şiir bir hacimdir), şiirin kendini doğurmasını kolaylaştırmak için şaire gereklidir. Yani şair ne kadar usta bir ebe olursa şiir o kadar mükemmel, sağlıklı ve sorunsuz doğurur kendini. Şair doğumun sorunsuz olmasını sağlayan kişidir. Şiir yazdığını iddia edenler ise şiiri yoktan var ettiklerini sanıyorlar ki, bu doğru değil, şiir her yerde, varlıkta gizli, şair onun açığa çıkmasına yardımcı olur, o kadar. Ayrıca şiir bir icat değil, keşiftir."

"Yani sen şimdi şiirin ne olduğu bilinmeyen, ama ancak ortaya çıktıktan sonra şiir olduğu görülen bir şey olduğunu mu ileri sürüyorsun? Ne yani, şiir hakkında hiç mi bilgi sahibi olamayız? Bu şiiri metafizikleştirmiyor mu? Bir insan, bilmediği şeyi nasıl yapar?"

(devam edecek)

Desen: Kemal Aratan

KASIM SAYISI GAZETE BAYİLERİNDE!

DOSYA I

- Ortadoğu Yanki çizmesi altında ezilirken, İslam bülbülleri neden dut yemiş gibi susuyor?
- Adnan'dan Fethullah'a, ful aksesuvarlı 'hoca' takkesi düşürme işlemleri...
- Fethullah'ın kitabını yazan adamla 'çok özel' görüntüler!..
- ek$isözlük'ten atılan Hazreti Muhabbet konuştu!

DOSYA II

- Üniversitelerde neler oluyor, neler bitiyor?
- Parasını bastırıp 9 Eylül rektöründen randevu alan ve üniversiteden atılan Prof. Dr. İzge Günal anlatıyor!
- RED'den öneri: Bu terörist öğrenciler asılsın!

DOSYA III

- Vatan, millet, Ortadoğu...
- Kürtler, Türkler, sokaklar!
- Ermenilere ne oldu?
- Fransız öpücüğü!..
- Orhan Pamuk prens mi?
- Eski Amerikan askeri RED'e konuştu: Irak'ta sivillerin kafasına sıktım!..
- Ortadoğu'da 'KOP da gel' stratejisi ve RED'den yeni harita önerisi...

AYRICA...

- BABA HAKKI
- YAVUZ ALOGAN
- KEREM KABADAYI
- A. KADİR KONUKSEVER
- SERHAT ÖZCAN
- HAKAN GÜLSEVEN

VE...

- dolu dolu mantar tarlası, musiki alemi, his dünyası, kariyer planlaması, arızalar...

"Sol Pezevenkler, Her Şey Vatan için, İstanbul Bizim Kalacak, şarkılarını yapan Ceza, Fuat gibi repçiler kofti repçilerdir

Öncelikle okuyucularımızın seni daha yakından tanıması için kendinden ve yaptığın müzikten kısaca bahseder misin?

Tabii ki. 1973 Erzincan doğumluyum. Demokrat bir ailenin çocuğuyum. 1981 yılında İstanbul'a göçtük. İlk, orta ve lise öğrenimimi burada tamamladım. 1993 yılında Uludağ Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'ne devam ettim. Ancak üniversitedeki yoğun radikal sağ grupların saldırıları nedeniyle 1995 yılında öğrenimimi yarım bırakmak zorunda kaldım. Sonrasında pek çok demokratik kitle örgütünün içinde aktif olarak yer aldım. Kurduğumuz 'Güneşin Çocukları' adlı gençlik hareketiyle 1996 yılında sizin Bursa'daki söyleşi ve imza gününüzü düzenlemek dahil, yüzlerce kültür sanat etkinliğine imza attım. Dördü 1993-96 yılları arasında olmak üzere, şu ana kadar beş kitabım yayımlandı. 1997–99 yılları arasında *Güneşin Çocukları* adlı derginin kuruculuğunu, yazı işleri müdürlüğünü yaptım. 1996 yılında ise, Türkiye'de muhalif bir hiphop kültürü oluşturmak için harekete geçip, bugüne dek bu alanda yüzlerce projeye imza attım. Kurduğum 'Güneşin Çocukları / Barikat' grubuyla yurt genelinde yüzlerce konser verdim; 2002 yılında *Güneşin Çocukları*, 2003 yılında ise *Hava, Su Toprak ve Ateş* albümlerini yayımlayarak hiphopa yeni bir anlam kazandırdık; Türkiye'de var olan şovenist, militarist, muhafazakâr rep müziğini kökten dönüştürdük.

Onca kültür sanat çalışmasına karşın rep müziğine geçişin zor olmadı mı?

Evet, çok zor oldu. 1998'de rep yapmak için kolları sıvadığımızda Bursa'daydık. Hiçbir imkânımız, çevremizde bu işi yapan hiç kimse yoktu. Ne internet, ne albümler, ne de başka bir şey? El yordamıyla, deneye yanıla yolumuzu bulmak zorundaydık. Bu yüzden çok zor oldu! Ancak, sosyoloji bölümünde okumam, politikayla yakından ilgilenmem, kültür-sanat ve edebiyatla haşır neşir olmam aynı zamanda işimi kolaylaştırdı da. Tüm bu birikimlerim, sözlerimdeki derinliğe, kendimize, yolumuza, düşüncelerimize duyduğumuz güvene yansıdı.

Türkiye'de hiphop ortamında da büyük bir özenti var gibi.

Kesinlikle! **Fatih Solmaz** başta olmak üzere pek çok kişi yazılarıyla işledi bu konuyu. Rep müziğini niçin yaptığınızın önemli olduğunu düşünüyorum. Egonu tatmin etmek, popüler olmak, para kazanmak ya da bu toplumu dönüştürmek için!.. Ben yola çıktığım ilk gün hiphop felsefesini özümseyerek, neyi niçin yaptığımı, neye karşı olduğumu, nasıl bir dünya istediğimi bilerek hareket ettiğim için kendimi şanslı görüyorum. İlk albümümüzde yer alan *Güneşin Çocukları* şarkısında Susurluk'tan girmiş, **Tansu Çiller**'den çıkmıştık; kadın hakları, hayvan hakları, barış ve özgürlük dolu bir dünyayı haykırmıştık... Bugün de aynı haykırışlarımı sürdürüyorum.

Türkiye'deki diğer rap gruplarına göre farklı bir yerdesiniz.

Evet; bu farklılık özellikle birkaç yıl önce daha köklü ve derindi. Türkiye'de demokrat, devrimci kimliğimi açıkça ortaya koyduğum için, beni engellemek uğruna yıllar boyu son derece çirkin saldırılarda bulundular. Ancak bizim, grup olarak ilk albümümüzle öne çıktığımız 2002'den sonra elde ettiğimiz büyük başarılar ve yaptığımız eleştiriler, onların kendilerini sorgulamalarına, ardından da _yıllardır savundukları_ muhafazakâr, şovenist, militarist ve liberal söylemlerini bir tarafa bırakıp bizleri taklit etmeye başlamalarına neden oldu. Yine 2002'de yayımlanan *Bir Gençlik Çığlığı Hiphop Kültürü* adlı kitabımda yaptığım doğrudan eleştiriler, onların bu dönüşümüne önemli katkı sağladı. Ancak her şeye karşın, bugün ortaya çıkıp muhaliflikten, 68 kuşağından, rock müziğinden, evrensellikten, demokratlıktan dem vurmaya başlayan bu soytarıların söylemlerini ciddiye almayın; onlarınki, ticari olarak daha geniş kesime ulaşma çabasından başka bir şey değil; ne de olsa para söz konusu olunca işin dini imanı kalmıyor.

Yaptığın müziğe 'Politik rep' diyebilir miyiz?

Politik, hard core, Anadolu hiphop; hepsi benim yaptığım müziğe denk düşüyor.

'Anadolu hiphop' dediğin nedir?

Anadolu'nun evrensel değerleriyle hiphop'ın evrensel değerlerinin buluşmasıdır 'Anadolu Hiphop'. **Pir Sultan Abdal**, Hacı Bektaş Veli, **Yunus Emre**, Bedrettin, **Âşık Veysel**, Nazım Hikmet!.. Tüm bu isimlerin savunduğu özgür, eşit, aydın dünya ile hiphopın savunduğu evrensel dünya arasında hiçbir fark yok. Bu nedenle ben, bu Anadolu ışığına sırt dönmeden rep yapma taraftarıyım.

Barikat'ın ortaya çıkışı, Amerika'da *Public Enemy*'in çıkışına çok benziyor. Public Enemy, Amerika'da ezilen siyahilerin sıradan isyanını alıp daha politik bir kanalla aktardı. 'Repin tarihi' denilince akla ilk gelen isim Public Enemy.

Evet, çok doğru. Her ikisinin de ortaya çıkışı hiphop kültürünün dönüşümünü derinden etkiledi. Ancak şunu unutmamalıyız ki, Public Enemy bize göre oldukça şanslı bir grup. Çünkü devlete, sisteme olan eleştirilerini olabilecek en sert söylemlerle ortaya koyarken, kendilerinden farklı yerde durarak popüler rep yapan diğer hiç bir hiphop grubu buna tepki vermedi; veremezdi de. Çünkü, Public Enemy onların, yani siyahilerin haklarını (yer yer siyah şovenizmine vardırsa da) savunuyordu. Oysa Türkiye'de maalesef rep yapan grupların ezici bir çoğunluğu gerici ve milliyetçi söylemlere sahip olduğu için, bizler demokrat bir söylemle ortaya çıkınca bizleri 'düşman' olarak belleyip hemen saldırıya geçtiler. Örneğin, geçen aylarda Türkiye'de bir hiphop dergisi yayımlanmaya başladı. Bu derginin kadrosunda yer alan hiphopçılar, Barikat'a solcu, devrimci olduğu için hiçbir şekilde yer vermeyeceklerini ilan ettiler. Pek çok hiphop sitesi de yıllardır onlarla aynı zihniyette olduğunu kanıtladı. Sansürlerle bizleri durdurabileceklerini sanıyorlar. Gülüyorum! 21. yüzyıldaki zihniyete bak. Sanki herkes onlar gibi sağcı olmak zorunda. Kendilerine minnet edip çizgimizi değiştireceğimizi sanacak kadar acınası, zavallı insancıklarla dolu ortalık.

Türkiye'deki hiphop'ın içinde bulunduğu durumu daha iyi anlayabilmemiz için konuyu biraz daha açar mısın?

Türkçe rep 1995 yılında Cartel ile birlikte gerici, şoven, milliyetçi bir hareket olarak doğdu Türkiye'de. Buna tepki olarak ben de Bursa'da 1996 yılında, hiphop'ı doğuşundaki o muhalif ruhla yeniden buluşturmak için harekete geçtim. Ancak geç kalmıştık; Cartel'in çaktığı bu ilk kıvılcım, onlarla aynı zihniyetteki insanların hiphop'ı sahiplenmelerine, demokratların da mesafeli durmalarına zemin hazırladı; hiphopın artık gerici, muhafazakâr bir kimliği vardı. Arada, suya sabuna dokunmayan, tamamen popüler çıkışlar yapanların yanı sıra **Sultana**, Murat G., **İslamic Force**, **Mic Mafia** gibi evrensel duruş sergileyenler de oldu. Ancak bu birkaç cılız-etkisiz girişimleri bir tarafa bırakırsak, Barikat'ın gevelemeden, doğrudan söylemleriyle

beraber Türkçe rep geri dönülmez bir şekilde ikiye bölündü. Bizim 2002'de tavrımızı koruyarak büyük bir çıkış yapmamızın ardından, yani 2003'ten sonra ise Türkiye'deki pek çok hiphopçı bizi taklit etmeye başladı. Hatta, bir zamanlar, 'Sol Pezevenkler,' 'Her Şey Vatan için,' 'İstanbul Bizim Kalacak,' gibi şarkılar yapan Ceza, Fuat hatta repi sadece sanat için yaptığını savunan Sagopa gibi kofti repçiler, bugün benim yıllardır savunduğumuz söylemlerimi aynen araklayarak insanları aldatmaya kadar götürdüler işi. Kıçımla gülüyorum. Sistemin, popüler kültürün birer kuklası olan bu adamların benim gibi muhalif olabilmeleri mümkün mü? Hangi konuda, nasıl bir muhaliflikleri var sisteme karşı? İçi boş zırvalıklarla dolu sözleri ortada!

***Barikat* olarak *Güneşin Çocukları*, *Hava Su Toprak ve Ateş* gibi albümlere; hatta 'F Tipi Dünya', 'Yan Ankara Yan' ve 'Namlu Ucunda Kadınlar' gibi şarkılara imza attınız. Türkiye'de müzikle bir şeyleri değiştirebileceğinize inanıyor musunuz?**

William Shakespeare'in "Bir ulusun türkülerini yapanlar yasalarını yapanlardan daha güçlüdür" sözüne; müziğin toplum üzerinde büyük bir gücü olduğuna; şarkılar ve türkülerle beslenmeyen bir toplumsal hareketin hiçbir başarı şansının olmadığına inanıyorum. Bunun içindir bazı kesimlerin isyanı, adaleti haykıran şarkılara sahip çıkarak içini boşaltma çabaları.

Bize yönelik tüm sansüre, saldırılara, karalanmalara karşın söz ettiğiniz şarkıları sadece internet üzerinden bile yüz binlerce kişi indirip dinledi. Şarkılarımızla bu toplumu barış, özgürlük, aklın ve bilimin üstünlüğü yolunda değiştirebileceğimize veya değişimine katkıda bulunacağımıza inanıyorum.

Uzun zamandır ortalarda görünmüyorsun!

Evet; son olarak 2003 yılında *Hava Su Toprak Ve Ateş* albümümüzü yayımlamıştık. O günden beri yeni bir şey üretmedik. Grup olarak önümüze çıkan askerlik sorunları, farklı şehirlerde oturuyor oluşumuz, benim yaşadığım bazı rahatsızlıklar, yorgunluğum, kırgınlıklarım işleri zorlaştırdı. O nedenle artık daha rahat çalışabileceğim solo projelere yoğunlaşmış durumdayım. Ama bundan sonra tembellik yok: kalan enerjimi, üretmek, ürettiğimi paylaşmak yolunda harcamaya devam edeceğim.

***Şaman* albümü nasıl ortaya çıktı?**

Yaklaşık olarak bir buçuk yıllık yoğun bir emeğin ürünü *Şaman*. Gerçekten de üzerinde çok uğraştım. Çok yoruldum; çok yıprandım; ama sonuçta değdi ve ortaya rep müzik tarzında eşsiz bir albüm ortaya çıktı. Eminim yirmi, otuz sene sonra bile zevkle dinlenecek kalıcı bir albüm oldu. Onca önemli isimi bu albümde bir araya getirmek; onlarla birlikte çalışmak bile benim için onur verici bir durum.

Bu albümde yer alan 'Ortak Bir yaşam Düşledim' adlı şarkıda benimle ve *Bulutsuzluk Özlemi*'yle de bir düet yaptın. Başka kimler var albümde?

Sizin ve **Nejat Yavaşoğulları**'nın yanı sıra, **Leman Sam**, Cemali, **Akrep Nalan**, Pınar Aylin, **Yeşim Erçetin**, Rusya, Almanya, İrlanda, Yunanistan, Arnavutluk gibi ülkelerin rep ve rock gruplarının yanı sıra Türkiye'den de daha pek çok sanatçı albümde yer alıyor.

***Şaman*'ı albümünü diğer albümlerine göre nereye koyuyorsun.**

Her birinin ayrı bir yeri var yüreğimde. *Güneşin Çocukları* imkânsızlıklar içinde yapılan bir ilkti. *Hava Su Toprak Ve Ateş*, Türkçe repin bayrağını göklere diktiğimiz büyük bir zaferdi. *Şaman* ise çok daha ileri bir çalışma. Gerçekten de saund'uyla, derin felsefi sözleriyle umudu, direnişi, yenilgiyi, aşkı, sevgiyi, özlemi haykıran çok sağlam bir albüm oldu. Bu albümün beni, çok geniş bir kitleyle buluşturacağından hiç kuşkum yok.

'Ortak Bir Yaşam Düşledim,' oldukça çarpıcı bir isim. Şeyh Bedrettin **hakkında ne düşünüyorsun?**

Çok fazla etkilendiğim gerçek bir kavga adamı; benim gerçek kıblem. Onun gibi, onunla birlikte, aynı safta vuruşarak ölmeyi çok isterdim.

Peki son olarak, ileriye yönelik projelerinden söz eder misin?

Eskiden aynı anda çok fazla karpuzu kollarımda taşımaya çalışıyordum. Ama artık o defteri kapadım. Kendimi sadece müziğe ve yazmaya verdim. Sağlığım izin verirse, isyanımı haykıran daha pek çok şarkıya imza atacağım. Bunun dışında şu an, *Başka Dünyanın Çocukları* adlı yeni kitabımı bitirmeye çalışıyorum.

Tanja Dückers

KISA BİR BÜKREŞ GEZİSİ

Bükreş'in Calea Victoriei bulvarında döneleyip duruyor ve "Bükreş'in Muhteşem Bulvarı"nı arıyoruz, ama bir süre sonra anladık ki biz zaten onun içindeyiz. Delik deşik olmuş asfaltın üzerinde neredeyse ayaklarımız kırılacak, butikler isten simsiyah olmuş yeni binalarda gözden kaybolmuş, filtrelenmeyen egzoz gazları yüzümüze çarpıyor. Bükreş AB-Standartlarının henüz pek duyulmadığı vahşi, kirli, büyüleyici ve kaotik bir şehir. Şehir planlaması kavramı buralara hiç uğramamış. Binalar Prezlauer Berg'deki binaların 1990 öncesi hallerine benziyor, kafelerin menülerinde cafe-latte diye bir şey hiç geçmiyor ve kadınlar hala sarıya boyanmış permalarla ve mini eteklerle dolaşıyor. Her tarafta gıda maddeleri satan küçük dükkanlar var, tezgahların arkasında ondüleli saçlarıyla çeşitli ekmek biçimlerinden pek ayırt edilemeyen kadınlar duruyor. Eski "Takı Pasajında", uzunlamasına, camlı bir galeri, takı dışından her şey bulmak mümkün ve yanında da oldukça hesaplı bir kahve içebilir. Sık sık oturma odası donukluğunda Ortodoks kiliseleri çıkıyor insanın karşısına; küçük çiçek desenli elbiseleri içinde kadınlar ve kirli sakallı erkekler yıpranmış elbiseleriyle kendi hallerinde dua ediyorlar. Kontrolsuzce büyümüş bir şehir olan Bukreş'te güvenilir bir rehber bulmak da mümkün değil, yapılacak tek şey başının çaresine bakmak ve gözlerini dört açmak: Binaların yıkık dökük klasik ön cephelerin, kırık balkon figürlerinin arkasındaki avlularda rüya gibi kafeler, rengarenk Pazar yerleri Romanya'nın nasıl bir güney ülkesi olduğunu gösteriyor. Eski şehir merkezindeki harap Roma-Evleri iğrenç devlet binalarıyla dikkat çekici bir karşıtlık oluşturuyor. Bütün bunlardan sonra Bükreş hakkındaki ilk düşüncem, onun Varşova ile İstanbul'un bir karışımı olduğu yönünde.

O megaloman mimariye gelince, Casa Poporului, diğer adı Çavuşesku'nun "Halk Evi," Berlin'deki Karl-Marx Bulvarını ya da Varşova'daki Kültür sarayını kesinlikle gölgede bırakır. Bu bina Pentagon'dan sonra dünyanın en büyük ikinci binası. Büyüklük hezeyanına kapılan Çavuşesku eski kentin beşte birlik bir bölümünü yıktırmış, -12 yıllık bir zaman sürecinde- devlet bütçesinin %17'sini bu binanın yapımına harcamış. O devasa ana merdiven üç kere yeni baştan yapılmak zorunda kalmış, zira basamaklar yüksek olduğundan, oldukça kısa boylu olan Çavuşesku'nun çıkmasına elverişli değilmiş. Kaderin bir cilvesi: Uzun yıllar halkın kanı pahasına yapılan bina ancak 1989 yılında tamamlanabilmiş. Çavuşesku binanın balkonundan sadece bir kere halkı selamlayabilmiş –ki o sırada ona karşı olan nefret oldukça kabarmış bulunuyormuş. "Birlik Caddesi"inde, Kuzey Kore tarzı bir mimariden esinlenmiş bir bulvarda, Halk Sarayına doğru yürürken muazzam büyüklükteki bir karga sürüsünün o büyük binanın etrafında uçmakta olduğunu gördük, bir korku filminde gibiydik. Devasa saray ise Romanya-broşürleri ve rehberleriyle donatılmıştı. Madem artık binayı yıkamıyorlardı, o halde bu dünyanın en büyük ikinci binasıyla gurur duymak ve biz tanıdıklara bu kolektif direnişi anlatmak istiyorlardı.

Bükreş hüzünlü, çelişkili, absürt ve güzel hikayelerle dolu bir şehir. Herastrau-Park'ın etrafındaki villalarda yine 1989 öncesindeki zengin insanlar oturuyordu. Eskiden Securitatea statului (Romanya'nın gizli haber alma örgütü) memuru, şimdi ise işadamı. Bu tür kariyerler hemen hemen hiçbir Doğu bloğu ülkesinde buradaki kadar kolayca devam ettirilemedi. Okuma yapacağım binada 1989 öncesinde sansür kurumu çalışıyormuş –basın ve kitaptan sorumlu.

Bizi şaşırtan şey, başka bir Roman dilini biliyorsanız Romence'yi çok kolay anlayabildiğiniz oldu. Komünizmin böylesine damgasını vurduğu bir ülkede Portekizce ya da İtalyanca gibi tınlayan bir dil duymak önce biraz tedirgin ediyor insanı. Hiçbir "yaşayan" Roman dili Latinceye Romence kadar yakın değildir. Burada, o harika şehir parkı Cişmigiu'da dolaşırken annelerin çocuklarını Leon ya da Jonas diye değil, Vergil ya da Ovidiu diye çağırdıklarını duyuyorsunuz.

Bükreş insana aynı anda birçok geçmişe yolculuk yapmışsın gibi bir his veriyor.

YEDİNCİ BASKI

Eflatun Nuri'den öykü tadında anılar

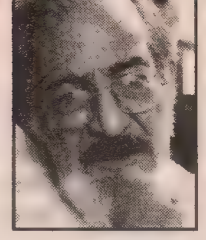

Kenan Klişe'den son klişeler de gelmişti. Mefkür, klişeleri alıp odadan çıktı. Pencereden dışarı baktım, yağmur aralıksız yağıyordu. **Kerim Sadi, Aziz Nesin**'in masasında *Yeni Baştan* dergisi için tercüme ettiği *Kapital*'in dizilmiş yazılarının tashihlerini yapıyordu. Matbaa kısmına gittim, mürettiphaneye geçtim. Mürettip masasının başında Aziz Nesin ile Mefkür, mürettibin başsayfanın içine yerleştirmeye çalıştığı, kalın tahtaya kenarlarından çivilenmiş, klişeye bakıyorlardı. Aziz Ağbi bir ara başını kaldırdı, beni görünce:

"Bu karikatürün de, başımızı derde sokacak gibi. Eflatun'un sırtında yumurta küfesi yok ki! O paçası sıkıştı mı bir yolunu bulur, kertenkele gibi bir taşın altına saklanır, hangi taşın altından da çıkacağı belli olmaz! Kabak da bizim başımızda patlar!"

"Ama Ağbi, sen her zaman yapacağın karikatür dişe dokunur bir şey olsun demiyor muydun?"

"Dişe dokunur dedikse, yenilir, yutulur bir şey çiz anlamında demişimdir!"

"Haklısın Ağbi, dilin kemiği yok ki, ben ters algılamışım!" dedim.

Matbaa uçak hangarı gibi genişti. Osmanlı döneminden kalmış taş baskı makinesi büyük bir gürültüyle çalışıyordu. Bu makinede afiş, tramvay bileti, destan, sokaklarda şarkı söyleyerek satılan renkli kâğıtlara basılan şarkı kitapçıkları, İnhisarlar İdaresi'nin (Tekel)sigara paketlerini, ayrıca Kuran ve kaçak olarak elifbe (eski alfabe, eski yazı ile) dizilip basılıyordu. Polisin Osman Bey Matbaası'nın bu uygunsuz davranışlarına göz yumması, Osman Bey'in polisle işbirliği yapmasından kaynaklanıyordu. **Rıfat Ilgaz**'ın *Külâh* adlı siyasi mizah gazetesini, Aziz Nesin'in *Medet* adlı siyasi mizah gazetesini, ayrıca çıkardığı *Yeni Baştan* adlı siyasi dergisini bir de üniversiteli gençlerin çıkardığı *Nazım Hikmet* gazetesini yayımlamaktan, tüm matbaalar söz birliği etmişçesine kaçınıyorlardı.

Gözü pek solcu yazarların, çizerlerin Osman Bey gibi bir adamın matbaasında kümelenmeleri, onun işine yarıyordu. Osman Bey matbaaya geleni gideni, "Kimi arıyorsunuz?, "Nereden tanıyorsunuz?" "Ne iş yapıyorsunuz?" "Bir şey söyleyeceksen bana söyle!" "Geldiğinde kim aradı diyeyim?" "Nereden geliyorsun?" "Bir kız seni aradı, kim o?" "Nereye gidiyorsun?" gibi sorularla bir polis gibi insanı sorguya çeker, her konuşmaya kulak kabartırdı.

Bir gün Aziz Ağbi'ye, "Sizin yüzünüzden beni de Sultanahmet Meydanı'nda asacaklar!" diye gülerek söyledi. Aziz Ağbi, Onun polisle içli dışlı olduğunu, yanında lambur-lumbur konuşmamamızı söylemişti. Bir gün matbaadan çıkarken Osman Bey'le karşılaştık bana:

"Nereye gidiyorsun?" dedi.

"Osman Bey'e," dedim. Bana ters ters baktı! Bahçeyi hızla geçtim merdivenleri inerken Aziz Ağbi koşarak yanıma geldi:

"Eflatun, bir yere kaybolma, Kerim Sadi'yi evine kadar götür, gözü az görüyor biliyorsun," dedi. Sonra matbaaya döndü. Salona girdim, masama oturup yağmurdan ıslanan gözlüğümün camlarını, mendilimle silip kuruladım. Bu ara telefon çaldı Kerim Bey telefonu kaldırdı, bana uzattı. Telefonu aldım:

"Eflatun ben **Metin Eloğlu, Mehmet Fuat** yanımda bir de Üsküdar Sultantepe ortaokulundan arkadaşımız Avni de şu an karşımda."

"Avni mi?"

"Ta kendisi biz şimdi Üsküdar Hale Sineması'nın karşısındaki Arap Hamdi'nin meyhanesindeyiz; atla gel, şaraplıyoruz."

"Metin, beraber olmayı çok isterdim; ama önemli bir işim var, beni affedin."

"Tamam, beni dinle şimdi, dün Kısıklı Karakoluna götürdü polisler, saçımı sakalımı kestiler. Benim bereyi bütün gün aradım bulamadım. Galiba pazar günü sizin evde unuttum. Bereyi Üsküdar iskelesindeki gazete bayii Remzi'ye bırak, ben oradan alırım."

"Metin, dua et yalnız saçını sakalını kesmişler! Fırsatını bulsalar benim kafamı kesecekler!"

"Kafam sıfır numara kapak, aman bereyi unutma," dedi ve telefonu kapattı.

Yağmur iyice hafiflemişti. Kerim Sadi Bey de işini bitirmişti. Biraz sonra Aziz Ağbi de geldi; hazırlandık salona çıktık, Aziz Ağbi bizi dış kapıya kadar geçirdi. Kerim Bey Çemberlitaş turşucusuna girdi, bir kavanoz karışık turşu aldı. Bana da almak istedi ama:

"Hamininem harika turşu kuruyor, evde koca bir çömlek turşu var," dedim.

Bir tramvaya bindik, Karaköy'e indik. Köprü altındaki Üsküdar iskelesinden, vapura bindik. Bana:

"Eflatun oğlum eline sağlık. Bu sayıda, *Yeni Baştan*'daki **Marx**'la **Engels**'in portreleri pek güzel olmuş eline sağlık, dedi. Sonra iki çay söyledi, dereden tepeden konuştuk.

Vapurdan indik. O:

"Sen beni şuradan tramvaya bindir, rahat giderim. Sen arkadaşlarının yanına git," dedi. Kısıklı tramvayı geldi, ben de arkasından tramvaya bindim!

Bağlarbaşı'nda indik, Ermeni Mezarlığı'nın Kadıköy yoluna doğru uzayan duvarının sonuna kadar indik, Atpazarı'nı geçince soldaki ahşap, üçer katlı sıra evlerin üçüncüsünde oturuyordu. Kerim Sadi Bey:

"Eflatun sen buradan ayrıl, evin etrafında polisler olabilir," dedi.

Yağmur hızlanmıştı, rüzgâr da çıkmıştı, fötr şapkamı başıma doğru üstten bastırdım, pardösümün yakalarını kaldırdım, kestirmeden Eşekçiler Sokağı'na saptım, koşar adım evin yolunu tuttum.

Sabahleyin bütün evin her yerinde Metin Eloğlu'nun beresini arıyordum. Kardeşim Sevim:

"Sen ne arıyorsun öyle deli gibi?" dedi.

"Metin'in beresini."

"Hani o kadın gibi saçlı olan mı?"

"Haaa!.."

"Niye o saçını öyle uzatıyor?"

"Sana ne! O şair."

Gitti, biraz sonra elinde bereyle geldi. Elimde bere, Metin'lerin Kısıklı Çeşmesi'nin yanındaki tek katlı küçücük evlerinin kapısını çaldım. Kafesli pencerenin perdesi aralandı, kapı açıldı, Metin'in kabak başı gözüktü, elimdeki bereyi görünce gülümsedi, elimden bereyi kapıp acele başına geçirdi. "Reis beş dakika bekle beni geliyorum," dedi.

Kısıklı tramvayı Üsküdar'a gelmişti; ama Metin Eloğlu karakolda kesilen saçından sakalından bahsediyordu. Vapur iskelesinde gazete bayii Remzi'den bir *Cumhuriyet*, bir de *Medet* gazetesi aldım. Üzerinde "3. baskı" yazıyordu. Vapura bindik. Vapurun içinde dolaşan seyyar gazeteci çocuk:

"*Medet* dördüncü baskı," diye bağırıyordu.

Vapurdan indik. Köprü altında gazeteci çocuklar;

"*Medet* beşinci baskı," diye bağırarak koşuyorlardı.

Metin de şaşırmıştı:

"Dördüncü baskı derken, beşinci baskı haa!.."

"N'olmuş yani, yalnız polisler mi baskı yapacak!" dedim.

Karaköy'den dolmuşa bindik. Metin, *Yeditepe* edebiyat dergisine yakın bir yerde indi. **Hüsamettin Bozok**'a şiir verecekmiş, akşam Çiçek Pasajı'nda buluşmak üzere ayrıldık.

Bu arada Cağaloğlu'ndan, Ankara Caddesi yokuşundan aşağıya onlarca çocuk:

"Altıncı baskı!" diye bağırarak Sirkeci'ye doğru koşuyorlardı.

Beyazıt dolmuşundan Çemberlitaş'ta indim, Osman Bey Matbaası'nın bahçesi ana baba günü gibiydi. Gazete bayii Sabri adamlarıyla *Medet* gazetelerini bir taraftan sayıyor, bir taraftan da seyyar gazete satıcılarına, 50'şer 100'er gazete dağıtıyordu. Matbaa makinesi durmuş, gazetelerin üzerine "7. baskı" diye dizilmiş yazılar yerleştiriyorlardı. Matbaanın içi matbaa boyası ve gaz kokuyordu, yerlerde boyalı üstüpülerden, paralanmış gazetelerden yürünmüyordu. Matbaacı:

"Kâğıt, 1.000 adet gazetelik ya var, ya yok. Aziz Bey de bir saat oldu kâğıt bulmaya gideli, adam kâğıt oldu valla!.."

Matbaa makinesinin kayışları büyük dişlileri, gürültüyle dönmeye başladı. Arkasında sol tarafta basamak üzerindeki kâğıt sürücü 50x70 kesilmiş kâğıt demetinin üzerindeki iki eliyle kâğıt tabakalarını, emici lastik borulara doğru itiyordu. İlkönce gazetenin bir yüzü, ön ve arka basıldıktan sonra, ikinci olarak orta yüzü baskıya giriyordu. Matbaanın bulunduğu yer eskiden Osman Bey'in dedesinden kalma köşkün ahırıymış, duvarlarda hayvanları bağladıkları halkalar duruyordu. Yer topraktı yıllanmış şarap gibi, toprağın emdiği hayvan sidiğinin kokusu da hâlâ insanın burnuna geliyordu!

Dalmışım, korkunç bir sesle irkildim.

"Kimse kıpırdamasın!.. Makineyi durdurun!"

Kapıya döndüm, bir anda bir sürü resmi ve sivil polis ahıra (matbaaya) girdi! Öndeki sivil polis, parmağıyla işaret ettiklerine:

"Sen gel, sen gel, sen gel, sen de gel! dedi. Sonra bana dönüp baktı.

"Sen ne yapıyorsun burada?"

"Dolaşıyorum!"

"Ne iş yapıyorsun?" dedi.

"Böyle komik momik şeyler yapıyorum!"

"Karagöz gibi mi?"

"Evet!"

"Ulan sen zaten Hacivat'a benziyorsun, gözüm zaten seni hiç tutmadı, sen de gel!" dedi. Hepimizi tek sıra dizdiler.

Bu arada *Medet* siyasi mizah gazetesinin başlık klişesi tornavidayla kanırtılıp, kerpetenle çekilerek tahtasından çıkarıldı, saya kalıpları dağıtıldı, hurufat yerlere saçıldı.

Bütün gazeteler toplanıp bağlandı, dışarıya götürüldü. Kapı önünde iki adet cip vardı, onlara bindirildik. Cipler haki renkli çadır bezinden yapılmış, dört köşe muşamba kapılı, selloit pencereli, karşılıklı oturulan tahta sırası olan arabalardı. İtişkakış bizi bindirdiler. Sirkeci'de ki emniyet müdürlüğüne geldik. Hepimizi bir odaya kapadılar; saatlerce burada bekledik. Sonra uzun aralıklarla, birer birer odadan almaya başladılar. Sıra bana gelmişti, uzun koridordan geçtik, bir kat yukarı çıktık, polis beni bir odaya soktu. Masada, goril gibi iriyarı bir adam oturuyordu.

"Adın ne?"

"H. Kaymaz efendim!"

"H ne ulan?"

"Hüseyin efendim!"

Yanında duran polise:

"Git matbaacıyı çağır," dedi.

Polis, matbaacı Ferhat Usta'yı getirdi, ustanın elleri ayakları titriyordu. Masada oturan:

"Ne demiştin bunun ismine?"

"**Eflatun Nuri**, beyefendi!"

"O isminin **Hüseyin Kaymaz** olduğunu söylüyor!"

"İsmini Eflatun Nuri olarak biliyorum efendim; ama *Medet*'de çizdiği karikatürlere Hüseyin Kaymaz imzasını atıyor."

"**Demek arada kaynayacağını** sanıyorsun? Ver bakalım nüfus kâğıdını!"

"Nüfus kâğıdımı çıkarıp verdim! O nüfus kâğıdını yırtar gibi açtı.

"Ne ulan bu!.. Burada adının **Adil Nuri Erkoç** olduğun yazılı! Sen kaç kişisin ulan orospu çocuğu? Atın bunu içeri, bir çok anasının a.. piçin biri!

"Ayağının biri de topal, öbür ayağını da kırın da ortalıkta dolaşmasın!" dedi. Yanında dikilen iri yarı fötr şapkalı biri, benim kolumdan tutup sürükleyerek

alt katta bir odaya soktu; odada kasketli biri daha vardı, ona:

"Sansar, mesaiye kalıyoruz," dedi. Bana:

"Hangi ayağın sakat?"

"Sağ!"

"Bana numara yapma! Ben yutmam, sağ ayağın sağlam senin," dedi ve sakat ayağıma müthiş bir tekme attı. Ben arka üstü devrilirken tekmeler, yumruklar yağıyordu, dişimi sıkıp kıpırdamamaya, suskun kalmaya karar verdim.

Birdenbire bana vurmaktan vazgeçtiler!

"Bana bak, adam, adam gidiyor, bir dakika," dedi odadan dışarı çıktı. Biraz sonra odaya girdiğinde:

"Komiser, götürün kuytu bir yere atın, dedi," dedi.

Beni kargatulumba, Sirkeci'nin karanlık ara sokaklarından birine atıp gittiler. Her tarafım dayanılmaz şekilde acıyordu. Sakat ayağım iyice şişmişti, sanki bana ait bir parça gibiydi. Dar yol zifiri karanlık ve ıssızdı. Karşı kaldırımda bir kedi yavrusu, kısılmış sesiyle miyavlıyordu. Yanıma çağırmak istedim, ama dudaklarım şişmişti, "pisi pisi!" bile diyemiyordum; ona elimi salladım. Bana doğru koşarak geldi, sevdim ceketimi açtım, koltuğumun altına aldım. Buz gibiydi çok üşümüştü, titriyordu!

Büyülü Zamanlar

Ender Özkahraman

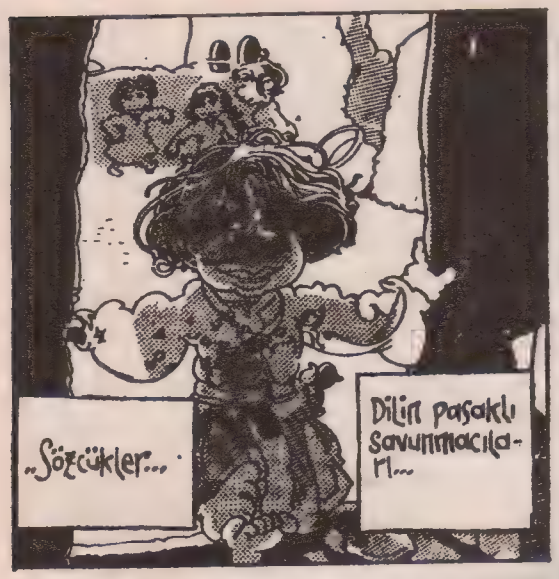

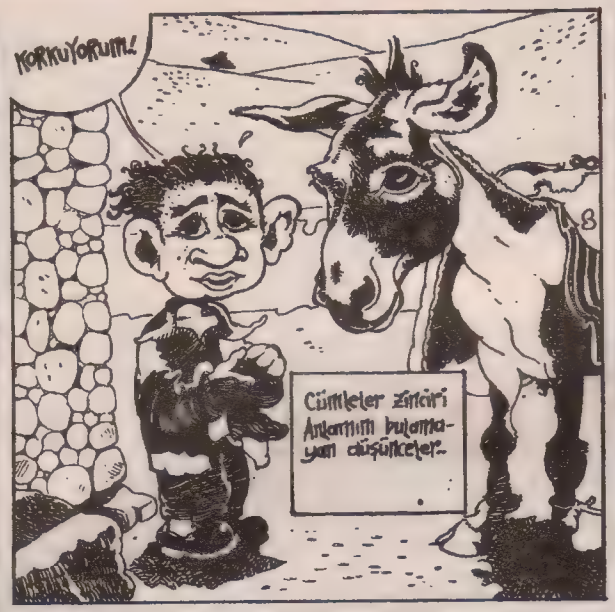

..Dizeler, Limon Kuşağının en aslan şairi; Aslan ÖZDEMİR'e aittir...

Aksamsefasi

Oktay Güzeloğlu

GEÇ KALINMIŞ KİTAP PK 690 BEYOĞLU

MUAMMER HACIOĞLU'nun kitabı, oğlu **Volkan** tarafından elime ulaştırıldığında kafam gerilere gitti gitti geldi, taa 70'li yıllara. Ve yaşadığımız boktan, 35 m2 çatı katına...

Biz Muammer'le gençlik arkadaşıydık, taa berbat bir durumdaki ölümüne kadar. 4 Nisan 1992'de kaybettiğim arkadaşım göçeli tam 14 yıl olmuş. Hiç fark edemedim. Yılların geçtiğini anlamadım. Çünkü sürekli ortak arkadaşlarımla anıyorduk. Sanki ölmemiş de, bir hafta önce bir yere gitmiş de dönecekmiş gibi. Ta ki, kitap elime gelene kadar. Şimdi Muammer'i ben kısaca nasıl anlatırım? O, sayfalara sığmaz ki... Ödünsüz yaşamını, kimseye boyun eğmeyişini, maddiyatı önemsememesini, bir lokma ekmeğini önüne gelenle paylaşmasını, esprisini, davudi sesini, o sesiyle, şiir okuyuşunu, arkadaşlığını, şiirini, diğer şairlere bakışını... En çok sevdiği, baba dediği **Nâzım**'ı okurken nasıl duygulanıp ağladığını, **Fazıl Hüsnü Dağlarca**'yı sürekli ziyaret ettiğini, dönüşlerinde heyacanla anlatışını, Fenerbahçe'yi ne kadar sevdiğini, Fener maçlarına gitmek için bir gün önceden nasıl heyecanla hazırlandığını... Bana, altı kat yukarıdaki çatı katına, "Aktööör" diye bağırışını, ve adımın sokak insanları arasında "Aktör"e çıkışını... Yazdığım yazılar nedeniyle çok önemli yazar olduğumu ama ikimizin de öldükten sonra kıymetimizin anlaşılacağını uzun uzun anlatışını... Ortak arkadaşımız, sokak adamı Sami Abi'ye koca kafasından ötürü 'Kafa' ismini takışını ve benim de öyle söylememi istediğinden Sami Abi'nin ismini kendi aramızda kaldırıp onu 'Kafa' ismine alıştırdığımızı... Ara sıra, görüş günlerinde küçük oğlu Volkan'ı da alıp, evde geçirdiğimiz makara günlerimizi, vs. vs...

İşte Muammmer anlatılamaz, ama birlikte yaşadığımız bir iki anıyı paylaşabiliriz. Karaköy'de meşhur şapkacı **Pepo**'ya gittik bir gün. Oturduk sohbet ettik. Muammer en güzel, yeni bir şapkayı benim başıma geçirdi, geçirdi ama, Pepo'nun da içi gitti. Aman kuzum Muammer, onu alma, ben arkadaşa başka bir tane vereyim, diyerek

kalktı, ikinci el bir şapka getirdi. Muammer sinirlendi, ille de bu olacak diye. İkisi de ayrı yönlerden benim kafamdaki şapkayı çekiştiriyorlar. Kalktım, oğlum ben şapka giymem dedim. Muammer Pepo'ya "Gördün mü, dünyanın en büyük aktörünü kızdırdın,en sevdiği şey şapkadır, bak ama giymem diyor, yok yok o şapkayı çok sever, ver," diyerek Pepo'nun elinden şapkayı çekti aldı, benim kafama geçirdi. Sonra kolumdan çekerek, "Hadi gidelim," dedi. Şapka kafamda dükkândan çıktık. Yolda, "Yav Muammer, ben şapkadan ne anlarım oğlum!" dedim. "Tamam, sen sus. Bu şapka bize bu geceyi atlattıracak," dedi ve bir dükkâna girdi. Bir poşet aldı, şapkayı da benim kafamdan aldı, poşete koydu. Sonra, şimdi adını unuttuğum birinin yazıhanesine uğradık. Muammer şapkayı o adama sattı ve biz o gece bir şişe rakı ve nevale alarak geceyi atlattık. 12 Eylül günleri idi, sıfır para ile yaşıyorduk.

Yine bir gün, zengin bir avukatın yazıhanesine götürdü beni. Yolda tembihledi: Avukat, şiir hastası imiş, şiir yazıyor, en iyi kâğıda da bastırıyormuş. Neyse, "Sen, o ne okursa 'çok iyi, çok iyi' de," dedi. Gittik, avukat bizi kapılarda karşıladı. Buzdolabından özel viskiler ikram etti. Masasına oturup kendi kitabından şiirler okumaya başladı. Her şiirin sonunda "çok iyi, çok iyi" diyoruz ama, ben üçüncü şiirde şiştim. Muammer'e kaş göz işareti ile gidelim diyorum, oralı olmuyor. Arada bana dönüp labarba yapıyor, "Bu şiirleri Eminönü'nde tavşan çekiyor," diyor, gülüyorum. Avukat okudu okudu, yoruldu galiba, Muammer'e "oku" dedi. Muammer "Olmaz, biz seni dinlemeye geldik, ben okursam her şiire bir şey alırım," dedi. Avukat kabul etti. Muammer'in o davudi sesiyle okuduğu her şiiirde avukat ağlıyordu, ama Muammer de müthiş duygulu okuyordu. Cidden şiir okurken başka dünyaya giderdi. Neyse, biz o gün de avukattan aldığımızla eve iki günlük içki ve nevale aldık. Muammer çok güzel gülerdi, kalın kalın gülerdi. Her duygusunu dibine kadar yaşardı. İşte bu duygusallık onu kansere taşıdı.

O bir kavganın şairi idi. Sokaktaki insandan köydeki ırgata, fabrikadaki işçinin sorunlarına, işsizden duvar amelesine, gurbete gelen evsiz, işsiz insanlara kadar... Hiçbirinin meselesine kayıtsız kalmadı. Tüm şiirleri o insanların üzerinedir. O şiirleri yazıp okurken ağlardı ve benim yazılarımın arasına da o insanların acılarını serpiştirirdi, paylaşırdı.

Ben Muammer'i kısacık anlattım ama onun üzerine bir roman ve şiirlerinden bir tiyatro oyunu yazıyorum. Çünkü vasiyeti vardı. "Aktör, beni yaşat," demişti. Şimdilik bu kadar anlatabildim. Ama çıkan şiir kitabını okudukça sizi daha da içine çekecek ve Muammer'le bütünleşeceksiniz.Bu kitabın basımında, başta, arkadaşı, devrimci şair **İdris Atmaca**'nın, vefalı oğlu **Volkan**'ın ve emeği geçen herkesin önünde saygıyla eğiliyorum. Her zaman Erken Zamandır.

ÇABUK ÇAĞRI

Her gece yarısında
Kapımı yumruklayan el
Ölüm' ün eli midir ne
Çekmecem yarım kalmış şiirlerle dolu
Ölüm deli midir ne

YUH

sizin geceleriniz güzeldir
buzlu votkaların içine limonlar sıkılır
bizim gecelerimizi bilseniz korkarsınız
karanlık duvar duvar üstümüze yıkılır

yanaklarınızdan kan fışkırır
gözlerinizden ateş
köpekleriniz bile doymuştur ete
kahrolsun alın teri içen dudaklar
kahrolsun sosyete

YAŞAMAK

yaşamak güzel diyorlar
ben görmedim
sen gördün mü tornacı Rüstem?
sen gördün mü balıkçı Hayri?
çöpçü sen gördün mü?
hamal sen gördün mü?
sen gördün mü sürgündeki şair?
sen gördün mü hapisteki devrimci?

fakat
acıymış, ayrılıkmış
gurbetmiş, işkenceymiş, ölümmüş
bunları iyi biliriz bak
bizim kolumuzdaki kelepçe
içimizdeki yangındır
onlar için güzel olan yaşamak

BİZ KÜÇÜK İNSANLARIZ

biz küç insanlarız
ellerimiz küçük işler yapmak içindir
taş kırmak meselâ
demir dövmek
ve sarılıp bileğine kazmanın
vurmak toprağın gebe karnına

biz küçük insanlarız
ayaklarımız küçük işler yapmak içindir
koşmak meselâ
açın
üşüyenin
umutsuzun çağrısına
buz tutmuş caddelerde yalnayak

Atilla Atalay

ONDAN ANLATTIM BEN BUNLARI

Hayretle bakar da kalırdım.

Hani o haldır haldır trafiğin aktığı yol kenarlarında buldukları bir gölgeye sarınıp şehrin ortalık yerinde uyuyanlardan söz ediyorum. O nasıl bi şeyse öyle... Gelip geçenin sesini hiç mi duymazsın. Ben gibi cin tutmuş, doğduğu dakkadan itibaren hep etrafı gözetleyen birinin durup da, horlarken seni izlemesine hiç mi aldırış etmezsin? Soyulmaktan, arka taraftaki şişko teyzenin para üstünü vermek isterken, direksiyon hâkimiyetini kaybeden aslen Niğdeli dolmuş şoförünün refüjü kırıp yattığın çimenlere dalmasından, şehrin bin türlü halinden yani; hiç mi korkmazsın?

Rüya görür müsün peki?

Sonraları o tuhaf uykulardan çok uyudum ben ama.

Rüya görmüyordum gerçi. Yorgunluktan bayılma uykularına daldığım kısa anlar dışındaki zamanın tamamı hep hızlıca uyanmak istenilen türden bir rüya gibiydi.

Evin gündüz zamanındaki halini hatırlayamıyordum mesela. Sabahları ben çıkarken ve geceyarıları döndüğümde ev hep verdiği boktan ışığa değmeyecek pis bir gürültüyle vınlayan floresan lambalar tarafında aydınlatılıyordu.

Aynı lambalardan üniversitede ve çalıştığım dergide de vardı... Göz kırparak yanıyorlar, bazen yanmaktan vazgeçip sadece "pınn... pınnn" diye göz kırpmaya başlıyorlardı. Üzerlerindeki tozda illa ki parmak izleri olurdu ve takılı oldukları beyaz renkli bloğun üstünde nokta nokta sinek pislikleri.

Tabii ki alayı birden vınlıyordu... Ya da bana öyle geliyordu. Yorgundum, hep çok uykum oluyordu...

Teleferik, denizaltı, uzay mekiği hariç her araçta uyuyakalmışlığım, uyku sersemi ineceğim durakları tutturuncaya kadar ileri geri saatlerce gidip gelmişliğim var benim.

Tren... Bırak tıngır mıngır beşik gibi sallamasını filan, daha binmeden lafını duysam uyuyordum. Demiryolu derslerinden, karşısında uyuklamama sinirlenen profesör tarafından defalarca sınıftan atılmam bu yüzdendi.

Uzaklara giden otobüsler, kamyon karoserlerine çizilmiş ulu ağaçlar ve ırmaklarla dolu resimler...

Niyeyse onlara gözüm doluyordu. O resimlere bakarken bir iki iç geçiriyor sonra farkında olmadan efsunlu uykulara dalıyordum. Uyandığımda bin kırmızı otobüsün haldır haldır egsoz üfürdüğü Mecidiyeköy durağında derin bir nefes alıyor ve otobüs değiştiriyordum...

Uyuyakalmasaydım imdat çekiciyle camlarını kırasım vardı o kırmızı otobüslerin.

Sonraları; ben uyur uyanık inşaat mühendisliği dördüncü sınıfa geldiğimde ve dergide bir masamla köşem olduğu vakitlerde...

Kamyon karoseri arkasındaki resimlere filan bile değil, su şişelerinin üzerlerine çızıktırılmış dağ ve pınar resimlerine bakıp bakıp kederlenmeye başladım bi de...

Köylü çocuk hüzünlerine kapılıyordum işte. Bağırırken osuran adamların, yürürken gözüme şemsiye sokan aceleci karıların, yorgun kirli çocukların sereserpe yatıp dinlendikleri asmalarla gölgelenmiş dere kenarlarını özlüyordum.

Fekat Yorgancı Ali...

Tanımazdım, etmezdim. Otobüsten indiğimde dükkânını görüyordum yalnızca.

Gündüz köprüler kirişler, betonlar ve gece çalışmaya gittiğim miki sektörü... Patlıcan burunlu hayâli adamların dünyasıyla, düşse kafanı yaracak içine hesaplıca demir çubukların gizlendiği betonlar âleminin birbirini dengelediğini sanıyordum. Ondan kafayı yemiyordum ben, ikisinide çok seviyodum.

Ama birgün yaşlı yorgancı Ali'yi dükkânın vitrinine kurulmuş bilemediğim renkli bir yorganın altına girmiş elinde iğneyle usul usul bi şeyler dikerken görünce, aklım başımda mı hakkaten, emin olamadım. O gürültünün, birbirini yararak ilerleyen kalabalığın ortasındaki bir dükkânda...

"Şehrin göbeği, en merhametsiz yeri burası mıdır? Evet, ahan, tam da burasıdır" dendiği yerde...

Kırmızı otobüslerin böhür böhür üfürdüğü mazot buharı, hemen yakındaki stattan çıkmış yırtınarak birbirini kovalayan apalak oğlanlar sürüsü... Köşelere

alıcıkuşlar gibi gizlenmiş kalabalıkta kurban gözetleyen kapkaççılar, şamatacılar, vaybabamcılar, dızdızcılar... Ceket altında silah gizleyen ağır abiler, koynunda kelebek taşıyan yırtıcılar. Kendi duyabildikleri teneke müziklerin beyinlerine dürttüğü ritmle durduğu yerde salınan kulaklıklı zombiler, birbirinin dötüne girmeye çalışan ve o esnada etrafı dötleriyle devirerek yürüyen sarılmış şehvetli çiftler. "Çok işim var" karıları ve kalabalık otobüslerde bunlara değdirmek üzere pantol cebinden doğru eli çükünde fırsat kollayan fortçu erbâbı. Tozdan kül rengine dönmüş, ötmeyi çoktan bırakıp öfkeyle şehre sıçıp sıvayan yaban güvercini sürüleri... Bagajlarında balta sapıyla dolaşan kurnaz taksiciler, gaz pedalına aniden abanıp "hususi otoları" yoldan hesapsız geçen adamları ve karıları tek tek biçme arzusuyla yanıp tutuşan (sinirleri yatışsın diye otobüslerini gökyüzü mavisine boyamış) bazı asabi "Halk otobüsü şöferleri", camlardan sarkıp aralıksız boğuşan yavru psikopatlarla dolu okul servisleri...

Hepsinin arasında, o dükkân görülmüş görülebilecek en dingin şehir serabı gibiydi.

Hayretle bakıp da kaldımdı yine...

Deli akıllarıyla çocuk uykuları gidip geldi kafama.

Yalan değil, basbaya düşündüm...

Gelgelelim; **Mustafa İnan**'ların, **Oğuz Atay**'ların ve **Süavi Süalp** ile **İsmet Çelik**'lerin, **Aral Biraderlerin** yanına çırak yazılmışken aniden

"Yoruldum ben ağalar, karar verdim, yorgancı olucam" demek olmazdı.

Ondan işte, yalnızca gelip giderken dükkana bakıp ruhumu dinlendiriyordum. Alengir balıklarla ve dahi salıncaklı yosunlarla dolu büyülü bir akvaryuma bakar gibi...

Sobasıynan kedisi de var mıydı bilmiyorum ama hep demli çayları oluyordu Yorgancı Ali'nin. Vitrine yakın durmaktan özenle kaçınan yaşlı hanımı geliyordu bazan. Duymuyordum ama emindim, pilli bir radyoda türkü çalıyordu. Kimi zaman dışarsı soğuk oluyor, gök gürlüyor, şehir çamura susuyordu. Hepten çocuk gibi korkuyordum ben. Dükkâna dalıp "Az öte gidin" diyerek amcayla teyzenin arasına yorganın altına yerleşesim, uykulara dalasım geliyordu.

Yorgan üstüne kitap bile buldumdu. Şaşma sen, yorganla kitap yakındır zaten birbirine. Kumaşlarına göre Kırkyama, Saten, Memerşâhi cinsleri vardı. Desenlere gelince: Topdikiş, beşorta, kırlangıç, üçgül, baklava, tren yolu... Eheh, işe bak tren ve yorgan... Sevinçten kitabı kapatıp hemen uyuduydum. Vakit olsaydı belki, o desenden "trenyolu"ndan yani, derhal dev bir yorgan inşaa ettirmek içün Ali Amca'nın dükkânına giderdim.

Ve fekat yaşlı yorgancı Ali...

İşte tam da benim öyle ota boka içlenip, kaynak suyu şişelerinin üstündeki resimlere göz doldurduğum en Bezgin Bekir günlerimden birindeyken ölüp gitti.

Galvanizli saçtan yapılma kepenkler kapalıydı bir kaç gün. Sonra komşusu olan kuruyemişçi aygazda leblebi kavurup televizyonda at yarışı izlerken yüzüme bakmadan söyledi:

"Öldü o yorgancı, hucceten gitmiş, galp! Bi gün evveli gördüm ben, belliydi, dodağı karadutlar gibi morardıydı böyle."

Dükkaânın dışına koyduğu keşkeklik buğday ve mısır çuvallarına dadanan, harami yabangüvercinlerini bir el hareketiyle kovaladıktan sonra devam etti:

"Rahmetlide yorganın galdıysa oğlu bana telefon numarası bıraktı." dedi.

Tanımam etmem, zor geldi işte.

Her şey zor geliyordu fakat. Hâl böyleyken işte, birgün uyumıyım diye demli çaylar içiyordum ben fakültenin kantininde. Tembelin arkadaşı tembel olur ya; benim de o cinsten arkadaşım vardı yanımda, Cem Danyal... Kimbilir ne güzel bir yerden geldiyse İstanbul gırtlağına gırtlağına basıyordu. Biz iki geyik birbirimize ders notu buluyor, bazı yoklamalarda imzalarımızı taklit ediyor, ben uyumaz da dinlersem içip içip birbirimize ağlıyorduk.

İşte bu Cem dedi. "Kral karı" dedi... Medikososyal'de doktor varmış bi tane... Ona demiş. "Ben" demiş... "Böyleyken böyle..." Hayat gırtlağımı sıkıyor. Bir bitkinlik, bir boş vermişlik... "Kafayı mı yedin diye sorarsan... Bence kafa çoktan bitti, artık boynu da götürmeye başladım" demiş. Doktor Apla ise kendi "talebeliğinden", değişen hayattan, oniki eylül sonrası üniversite koşullarından filan bir güzel geyik açmış ki buna. "ferahladım lan" dedi Cem.

"Ben de gideyim" deyip adını aldıydım doktorun... Sıra vardı birçok... Koridorda adımı okumuş olabilirler, duymadım. Uyuyakalmayıp adımı duysaydım kadına yalnızca "Çok uykum geliyo benim Apla, tanımadığım yorgancı ölülerine üzülüyorum, memba sularının üzerindeki pınar resimleri canımı yakıyo, bana nooluyo" diyecektim, uyumuşum fakat...

Neyse işte...

Ondan sonracığıma efendim, günler günleri kovaladı. Ben diplomalı bir mühendis ve İsmet Usta'nın deyimiyle "min gayr-ul haddin" yani haddim olmadan "yazar" diye anılmaya başladığımda...

Kimseye niye aniden başımı tabağa koyup uyumaya karar verdiğimi anlatmadım. "Gene sızdın lan inek" diyenler, bilmeden sarhoşluğuma yoranlar oldu. Bırbırbır, durmadan konuşan masadaki herife, bırakıp giden kadına, İstanbul Belediyesi'ne filan kızıp kendimi tabağa kapattığımı düşünenler. Uykum kanıp da muhabbete ilerlediği yerden katılınca pek şaşırdılar. Hatta adını Münir diye hatırladığım, gündüz vakti taksisinde uyukladığım bir herif bana

"Uykudan medet umma, 101 kerre tevbe suresini oku, ayık kalırsın bak" diye nasihatte bile bulundu. Kendi yazdıklarımı perdede, ekranda, bi yerde izlerken uyuduğum oldu. Ağlarken biri, başkası, hayatının en önemli zaferini anlatırken, sevgi sözcükleri söylerken ya da, çok insanı uyuyup da üzdüm ben...

Oysa yalnızca eksik uykularım var benim. Birkaçı güzellikten olmuştur belki. Bir çift mavi göze dikip de kendiminkileri hiç kapayasım gelmediği, sevdiğim bir kitabı bitirmek için, ustamı dinlerken, ya da olup biten puştlukları unutmayayım diye uğraşırken eksik kalmıştır.

Öbürkülerini boşver ama.

Seninkiler eksik kalmasın. Adam olamamakla, kurtlar sofrasında yerini başkalarına kaptırmakla, çaldırmakla, fakir kalmakla, yalnız ölmekle korkutmasınlar.

Lazımsa yani, uyu sen şimdi...

Unutma ama uyu...

Ondan anlattım ben bunları...

Şiir **Metin Fındıkçı**

KAMİŞLO'YA UZAKTAN BAKMAK Selim Berakat

Selim Berakât'ı yazdığı dil Arapça'dan ilk okuduğumda; onun birçok Arap şair ve yazardan farklı, hatta çok farklı olduğunu hemen ayrımsadım. Bu farklılığın en belirgin nedeni, **Mardin** il sınırına çok yakın olan doğduğu yer Kamişlo'nun mahalli Arapça'sını edebiyat dilinde çok kullanmasıydı; ikinci bir nedeni Kamişlo ve çevresini anlatırken o mekânların özel adlarının yanı sıra hayvan ve bitki adlarının mahalli dilde nasıl söyleniyorsa kitaplarında da aynı şekilde yer almasıydı. Selim Berakât'ın kullandığı bu dil biçimi beni hem çocukluğuma götürdü, hem de değişikliliğiyle içine çekti.

Memleketinden uzak birçok şair ve yazarda olduğu gibi, **Selim Berakât**'ta da gerek romanlarında, gerek makalelerinde ve gerekse şiirlerinde; bütün kitaplarında memleketine, doğduğu topraklara olan özlemini sıkı bir biçimde görüyoruz. Üstelik bu topraklar şehir hayatından uzaksa, doğayla iç içeyse; şairin kaçınılmaz olarak bitki ve hayvanlarla haşır neşir olması kadar doğal bir şey yoktur. Sonuçta Selim Berakât'ın roman ve şiirlerinde sıkça rastladığımız doğadaki hayvan ve bitki adları memleket hasretinin **Berakât**'a vermiş olduğu bir ödüldür diyebilirim. Hele Avrupa'nın kuzeyinde bir yerde yaşıyorsa.

Selim Berakât'a göre ben biraz kentliyim. Doğa, çocukluğuma pek uzak değildi ama, yine de bir kasabada veya köyde yaşamak kadar yakın da sayılmazdı.

Hatırlıyorum: Özellikle gece Mardin'den ovaya baktığımda, uzakta çok uzakta Kamişlo'nun ışıklarının ateş böcekleri gibi yanıp söndüklerini görebiliyordum. Selim Berakât'ın şiirlerini ilk okuduğumda işte bu yanıp sönen ışıkları anımsadım önce, yani Selim Berakât'ın doğup büyüdüğü yeri; sonra özellikle yaz aylarında dışarıda, avluda (tahtta) yataklarımıza yattığımızda o yıldızların çokluğunu, yoğunluğunu anımsadım, özledim. Güneş altında özellikle günbatımına yakın saatlerde altın renginé bürünen şehrin o taş evleri, ay ışığında mavinin en güzel tonunu giyinmesi beni çıldırtıyordu. Mardin dışındaki pikniğe gittiğimiz bahçeleri, hemen evimizin arkasında bütün heybetiyle duran dağa çıkarken içinden geçtiğim üzüm bağlarını, badem ağaçlarını, nar ve ardıçları anımsadım. Bir de çocukluğumdaki **Süryani, Kürt, Arap** arkadaşlarımı anımsayınca, içinden geçtiğim o zengin ve birbirleriyle harmanlanmış geçmişimde farkına varmadan, değerini bilmeden yaşadığım bu kültüre dönüp baktığımda bugün hayıflanmıyor değilim.

Mardin'de, çocukluğumda büyüklerimden öğrendiğim bir deyim vardı: Bu deyim (Tağt el hat) yani, sınırın altı, sınırın öte yanı anlamını taşıyor. Mahallemizde annemin babamın tanıdığı birkaç komşu, kızlarını sınırın öte yakasındaki akrabalarıyla veya herhangi birileriyle evlendirmişlerdi. Bunun tam tersi de mevcuttu. Suriye'den, Irak'tan gelen/getirilmiş bir çok gelin vardı. Ticaret ve kaçakçılığın yanı sıra, kız alıp verme de bayağı revaçtaydı. Mardin il sınırına en yakın kasabalardan biri de Selim Berakât'ın doğup büyüdüğü yer olan Kamişlo idi; Berakât ile tanışmasam da coğrafya olarak hatta şehir olarak çok yakın olduğumu söyleyebilirim. Evet bir çok Arap yazar ve okuyucu Selim Berakât'ın yazı dilini zor bulsa ve pèk benimsemese de, rahatlıkla dilce benimsediğim yazarlar içindedir diyebilirim.

Mahmud Derviş'in 2004 yılında yayımlanan ve büyük bir bölümünü çevirdiğim **"Yıllar Yaptıklarından Özür Dilemesin"** adlı şiir kitabında; yakın dostu Selim Berakât'a ithaf ettiği uzun bir şiir bulunmaktadır. Burada bu şiirden kısa bir bölüm aktarmakta yarar var. Şiirin adı: **"Kürdün Rüzgârı Bu Değil"**

"Yarın ziyaretine gideceğim Kürt'ü anımsıyorum...
Benden ona! Tozun bu süpürgesiyle
...
Kardeşlerim öfkeli. Kimliklerinden dökülen
Karanlık: kimliğim dilimdir. Ben... benim.
Benim dilim. Ben dilimde ölen.
Mavi dağın üstünde Kürt bir yıldızdır kalbim.../

Şiirimde eksilen dipnottu,
Her şey gibi güzel bir şehirde. Yolu taşıyan
Bu basamaklarda, nerede durayım derdi:
Son bir yol da benimle düştü. Böylece
Boşluğu anımsayıp uyuyorum. Düşlemeden hiçbir şeyi
Çözülen onca delilik sözcüklerde kalır,
(Sözcüklerle iyileşip, iyileştirerek sözcükleri)
Dünü kutsal sayıp düşlediklerinde, veya
Yarının altından kapılarını önümüze saçıyorlar...
Oysa ne dün benimdi ne yarın. Sonunda
Meydanlarım bembeyaz.../
...
Dilim kimliğimin üstünde zafere ulaşır,
Kürde söyledim, uzaklardan
Dirilirsin dilinle
Dedi: sahrada geçip gideceksem
Dedim: ben olmadan...
Sığındığımız rüzgârı bekledim/
-Eğrilen akşam
-Eğrilen akşamda!

Selim Berakât, memleketinden çok uzakta, İsviçre'de yaşıyor. Harika şiirleri var. Ama Türkçe'de ilk defa burada yayımlanıyor. Bu şiirleri çeşitli kitaplarından seçip "Nemli Masada Söz Ve Uyku" diye adlandırdığım kitapta bulacaksınız. Evet yayıncı bulursam yayımlamayı düşündüğüm bu güzel şiirlerle, Selim Berakât'a buradan selamlar.

KİMLİK

Hayatları bir kıyıdan bir kıyıya geçirecek
Elini elime verecek, teslim edecek hakkını kocamış günümün
Taş odalarını ve çıplak ekini.
Teslim edecek uzak feryatlarını bu benliğimin
Teslim alacak etrafını alevler saran zor hayatın bolluğunu
Sonsuz yıldızlardan sarkan aşk ipini. Bizi ayakta tutanı,
Hayatları bu kıyılarda sisin beyaz bedeni içinde ayakta tutan ve birbirine ören
Ağaçları,
Bizi teslim alan dalgakırana vuran bu dalgaları
Evet dalgaları da teslim alacak.
Dalgalar girdaba girdikçe bedenimizi içine çekecek bulutlar bulutlara ses verecek
Camlara yağmurdan önce bu su renk verecek.

1973

TERAZİ

Yeryüzü yeryüzüne toplandı, çift atla toprağını sürmüş Kürt insanına söz vererek uyudu:
Şimdi sindirilmiş meydanın kimyasında, kuş yuvalarının üstündeki kiliselerle ellerime döküldü ayçiçekleri:

Süsleyin ey yaban güvercinleri,
Ey bağırtlak kuşları,
Ey kuğular,
Ey kazlar,
Ey kırlangıçlar,
Ey balıkçıl kuşları,
Ey şahinler,
Ey leylekler,
Ey kartallar
Ey turaçlar,
Ey penguenler,
Ey sığırcıklar,
Ey çavuş kuşları; geçin, lanetliğimden değil kanımdan ayrılan ve dişi yuvada gizlenen ve onlar valizlerini açan meteor melekleriyle, veya süslü konuşmasını kesen titrek sesle; örümceklerin ağıyla sarılmış ellerini süsleyen karanfille; benim içimde bu ova acı dolana kadar, kişiliğimin hüznünde bütün reddin virgülünde matemin dalgasıyla barınan fotoğrafımla, tuzaklar arasında bölüştürdüğüm ciğerlerimle, belki de ovaya ay doğar ve ışığı aydınlatır vurulan bütün şehirlerin yasını, ve ben zamanı kırmızı toprak çömlekçisi gibi döndüren, güneyi bozguna uğramış sönük bir küreye dayanmış.

Belki de feryat eden halicin üstünden yürür ay, veya savaşan yıldızların üstünde hıyanetini keser, dalgalar dalgaları nasıl yarattığını keşfederim Ege Denizi'nde.

Belki de vadi zambağı çatlar kutsal savsözün yarasıyla karışıp güneş çukurunda toplanır soylu yollarda.

Balsam ağacını bölüşürüz; çayırlar kanı gizler veya zencefili belki de inatla gece yürürken değişen sığındığımız ruhu iyileştiririz, o zaman sesleneceğim:

Beni mutlu et ey çıplak memelerin sütü, ey bedenin gizindeki sahtiyan kadim sayfalar beni mutlu et ey katledilenin bedenindeki yara, şimdi kadın daha bir dikkatlidir savururken sığındığı günlere ve rüzgâr onun benzeri, düşlerle yazılmış kitap gibi insanların temizlendiği havuzda, belki de evin pencerelerine taş tuğlalar örülür, o, veya bu şekilde örerek, o, veya içeri kapatarak: bana bu tatlı evi nasıl taşıyacaksın? Taşlarını nasıl taşıyacaksın? Arılar nerede? O çiçeklerin üstünde vızıldayıp duran? Nerede dilimi tutan o kırık camlar, atmacaların savaşında bülbüllerin boşaldığı? Ey matemimdeki çıplak memelerin sütü, ey çıplak naaşımla koyacağım. İşte o arabalarda akan gözyaşlarıyla yoksul insanlar alacak, işte o şehir ve havası yıkılacak Âşık bir kalp gibi uzaklaşacak; Ey matemimdeki çıplak memelerin süt, önümde öküzler ve mesafeler benimle ortak kapalı ellerim bu tartının üstünde, toprak çıplaklığını içinde düğümler ve tartı ağırlaşır.

1976

NAKIŞ

Bu demiri kaldıracağım, oysa, altımdaki ahşaba bir güç gerek o da budur. Kasın ve havanın sınavına tanık olacağım, o yerden iki kötülüğü alır ondan ve inenden şafağın beşiğinde sallanan kanla.

Demirin bilginliğinden bu demiri kaldıracağım.

Ellerimin üstündeki bu demiri böleceğim o yarınlarda kürdün gözlerinde yıkanmış olacak.

Böylece bu oyunların içinde benimle karşılaşıyorum.

Böylece beni oyalamayan oyunlarla karşılaşıyorum, bir marangoz gibi ışıldayan bu köşede sırtım kamburlaşır, kilitleri beşik gibi sallıyorum görmen için keselerde saklı, bu enkazda yalnız kalman için binlerce fesat üretiyorum.

Şimdi bütün gönderdikleriniz huzurda, ipek şala örülmüş işkence, oluşan hayat için oluşacak bahis, görülen yerde böleceğiz, pervasızın kulak kabarttığı sözlerle, boşalan titrek iniltinin huzurunda değersizleşen, tanıklığını söylemeyen.

Yüksek bir kafeste olsam, güvenli içinde otursam; gökkuşağı altında melekler olsa, kendi kanatlarıyla kapanmış, ve badem sunsa aynasındaki öğüdünü geciktirse –dudakları- gecikmiş buluğ çağının meyvesi, önümde memeleri çıksa, parlak, iki memesinde ölüm isteği yok olsa hayatın nakşından.

1988

Çeviren: Metin Fındıkçı

Şiir

Hilmi Yavuz

kimlik sonnet'si

ben aynada büyüdüm, aynalar ise bende,
acıları gezerken, sözlerimizle ikiz;
birlikte olduğumuz, âh, o ürkünç bedende
bakarken kendimize, sevişen günlerimiz
birer birer görünüp dibe çöker, âh, kısır
bir yolculuk bizimki...hani durak, yol nerde?
hangimiz ötekine giz oluruz ya da sır?
aynı tende dağılır, ten aynada yiter de
fırtına saatlerde aşklardaki ince kum
üstüme yığılırken, akşamları kederle
-ve sanki sevişirmiş gibi ikindilerle
o dökülüp düşerse, kırılan ben olurum...

kimliğim öldü benim, çoktan geçtim adımdan,
âh, başka bir şey değilim aynalarımdan...

Şiir

Kemal Gündüzalp

8. Aşk Kurtarıcıdır

Gül kendine döndü yüzünü
Günebakanlara özenerek, ah
Sevdayı ve ışığı unutma dedi
Gül hiç unutulmayandı zaten
Toprak... hep trenleri özlemişti
Derviş; sabır, töre ve gelenekti
Koparak birikime yaslandıkça...
Yaşlandıkça geçmişin ağır yükü
Yine de düşsel olandır gelecek!

Ey kendini dağlarla sınayan kentli çocuk
Ey yaşlı ve kara umutlar devşiren yolcu
Ey gezgin, yağmurla diril, sellerde boğul
Nesimi'yi boğan kalın ip midir yalnızca?

Yalnızca...
Yenilirsin erklere
Kedere yenilirken!

Aşk kurtarıcıdır her zaman
Esirgenmiş ve olmayan ten
Uzak ve yakın sevgisizlikle
Kendine kıyan gecikmiş halkların
Kendini yenen yeryüzü çocukları
Nasıl çıkılacaksa derin dehlizden?
Hadi labirenti çöz de
Sarnıcı suya kavuştur
Kendini aşka yeniden.

Şanlıurfa, 1 Mayıs 2004

Arka Sokak Hikâyeleri

KAPISIZ ODALARDA ÜÇ KİŞİLİK VALS

Bülent Karaköse

Sonbahara yenik düşmüştü mevsim. Pencereden dışarı baktığında ağaçların yapraksız, gökyüzünün yüzü karanlık-gri, sokakların çamurlu olduğunu gördü. Sabahın mı yoksa akşamın mı karanlığındaydı gökyüzü? Anlamaya çaba harcamak anlamsızdı. Vazgeçti o uğraştan. Manzaraya daha fazla bakamadı. Berbattı...

Tayfur'un sızıp uyandığı kapısız oda soğuk, bedeni ateşler içindeydi. Mine'nin hediye ettiği ikinci el deri yeleği çıkardı üstüden. Bir bardak soğuk bira iyi gelir düşüncesiyle biraz toparlanıp bakkala gitmeye karar verdi. Hikmet Baba'nın kaldığı odanın önünden geçerken burnuna gelen esrarlı sigara dumanının keskin kokusu bakkala gitme düşüncesinden vazgeçirmişti Tayfur'u. Ev ortağı Hikmet Baba berjer koltuğuna kurulmuş, sigarasını yakmış, odasının kalın kadife perdesini aralamış, bir elinde yarış bülteni, diğerinde kallavi bir sigara her zaman yaptığı gibi Tayfur'u bekliyordu. Hikmet Baba ağzına götürdüğü sigarayı dudaklarını büzüştürüp yutarcasına içine çekti. Ardı arkası kesilmeyen kuru öksürüklerinin arasında, "Volga 2'nin yavrusu Sergen geçilmez, altılımda ilk ayağın en sağlam teki, ne dersin evlat?" diyerek, sararmış ince parmaklarının arasında tuttuğu esrarlı sigarasını Tayfur'a uzattı. Tayfur sigarayı alırken, akşam içtiği soğuk votkalı biraların tahrip ettiği gırtlağından çıkan çatallı sesiyle Hikmet Baba'yı yanıtsız bırakmadı: "Gece dersime çalışamadım, sen ne diyorsan öyle olsun. Altılıyı sağlam kur, ortağınım Hikmet Baba!" Tayfur, esrarlı sigaradan derin bir nefes çekip, lavabonun yolunu tuttu. Banyoya giden karanlık, dar, uzun koridorda yürürken Hikmet Baba'ya bu hak etmediği 'Baba' unvanını niye yakıştırdığını düşünüp durdu. Gökyüzünün karanlığına anlam veremediği gibi bu düşüncesine de bir anlam veremedi Tayfur. Yüzünde kaçınık bir tebessüm belirdi...

Ak sakallı, zayıf, uzun boylu, bariton sesli, ellili yaşlarında olan Hikmet Baba, eskilerin deyimiyle feleğin çemberinden geçmiş, esrar bağımlısı, eski bir kumarbaz ve hırsızdı. Kolej mezunu ve iki dil bilmesine rağmen hayatında düzgün hiçbir iş tutmamış, yaşamını kanunsuz yollarla sürdürmüş, şansı hep yaver gittiğinden yakayı hiç ele vermemişti. İnce, narin parmaklarıyla çok güzel esrarlı sigara sarmasının dışında hayatında 'Baba'lık sıfatını hak edecek hiçbir şey yapmamıştı.

Tayfur, Hikmet Baba'yı, her ay ödemekte zorlandığı ev kirasına bir katkıda bulunması amacıyla ev sahibinden habersiz, yanına pansiyoner olarak almıştı. Hikmet Baba iyi bir pansiyonerdi. Pansiyoner olarak geldiği günden, ayrıldığı güne kadar bir gün bile kirasını geciktirmemişti. Huzurevi'nde yaşayan ablası, aldığı dul maaşını Hikmet Baba'yla paylaşıyor, Hikmet Baba da hayatını o yarım maaşla sürdürmeye çalışıyordu fakat kira, alkol, esrar, at yarışı derken ay sonunu zar zor getiriyordu...

Tayfur, çok sevdiği Caş'ın ekürisi Yavuzhan'ı kafasının içindeki yeşil çimde koşturarak gelmişti banyonun kapısına. Lavabonun musluğuna elini götürdüğünde birden aynadaki suretiyle karşı karşıya geldi. Suretinden korktu. Çok çirkin görünüyordu. Kirli sakalarının arasındaki yüzü ve dişleri sapsarı, gözlerinin altında vişne çürüğü morluklar vardı. O haline bakmaya daha fazla dayanamadı, midesi bulandı, kustu. Kusarken gece içtiklerini değil, koca bir ömrü kusuyor gibiydi. Kafasını musluğa tuttu. Tazyikli soğuk su uzun saçlarının arasından kafatasına gülle gibi düşüyor, sanki beyninin içinde kapanması olanaksız derin bir çukur açıyordu...

Bir süre sonra kendine gelip, yarış kuponunu hazırlamakla meşgul olan Hikmet Baba'nın yanına döndü. Hikmet Baba bariton sesiyle, "Evlât, kupon hazır. Sen de hazırsan gidip atların suyunu, arpasını verelim. Kahvaltımızı Ganyan'da yaparız. Bir de sağlam tüyo kaptık mı, altılımızı sağlama bağlarız..."

O gün Hikmet Baba özenle hazırladığı kuponu sağlama bağlayabileceği bir tüyo kapamadığından altılı ganyanın ilk ayağında yarışı kaybettiler. Kaybetmeye alışkındı ikisi de. Kazanma umutlarını ertesi günlerdeki yarışlara bıraktılar...

Tayfur, etrafında onca müptezel yarışçılar olmasına rağmen, Mine'yi tanıdığı güne kadar at yarışı ilgisini hiç çekmemişti. İlgisini çektiğineyse ne yapıp edip yarış takip eden biri olup çıkmıştı kısa bir sürede. Yarınından hiçbir umudu kalmayan insanlar gibi o da elindekini avucundakini tüketinceye kadar hayatını at yarışlarına bağladı. Çok sevdiği kitaplarını, kütüphanesini, plaklarını, elektrikli sobasını, annesinden kalma Singer dikiş makinesini, çalışma masasını, gümüş tokalı kemerini kısa sürede paraya çevirerek sermaye yapmıştı at yarışlarına. Evindeki her nesne ona, yapılacak iki tekli sağlam birer altılı ya da üçlü ganyan kuponu gibi görünmeye başlamış, evin antika değerindeki birkaç eski kapısını söküp sattığından ev sahibinin ruhu bile duymamıştı...

Parasız günlerin bazı gecelerinde Hikmet Baba ev ahalisine çaktırmadan ortadan kayboluyor, ertesi sabah eli kolu dolu yiyecek ve içeceklerle geliyordu. Mine'yle Tayfur, Hikmet Baba'ya parayı nasıl bulduğunu pek sormazlardı. Çünkü akşam üstleri kurdukları çilingir sofrasına oturup, geceyi alkole buladıklarında Hikmet Baba'nın Beyoğlu'ndaki enayileri nasıl avucuna düşürüp, silkelediğinin hikâyesini anlatacağını bilirlerdi. Hikmet Baba illegal icraatını onlardan başka kimseyle paylaşmazdı.

O akşam kurulan sofrada yok yoktu; kızarmış tavuk, zeytinyağlı sarma, pilaki, haydari, acılı ezme... İçki kadehlerinin biri boşalıyor diğeri doluyordu. Esrarlı sigaraların biri parlıyor, diğeri sönüyordu. Alkolün, esrarlı sigaraların etkisiyle Hikmet Baba iyice gevşemiş, dili çözülmüş, bir gece önceki icraatını fırıldak gözleri ve kurduğu afili cümleleriyle ballandıra ballandıra anlatmaya başlamıştı: "Cakası düzgün, ensesi kalın, cüzdanı şiş bi enayiyi Kâzım'ın Yeri'nde gözüme kesirdim... Tek başına içiyordu... Masasına baktım, yok yoktu... Bir arkadaşı gelip oturmasın diye içimden bildiğim bütün duaları ettim.

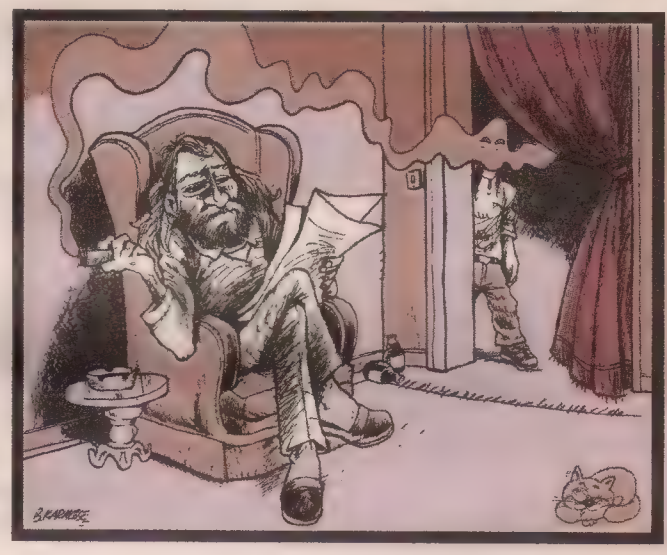

Pişara gideceği ânı kolladım. Karpuz nihayet ayağa kalkıp, pişara gitti... Ben de derhal ocakbaşının sahibi Kâzım'la işaretleşip, ondan yol aldım. Mekâna ayıp olmasın diye. Eee, bu işler böyledir... Kâzım otuz yıllık arkadaşımdı. Ne de olsa benim de ona çok kıyaklarım olmuştu zamanında. Bana yol vermeyip de, kime yol verecekti?.. Daha fazla uzatmayayım, kaşla göz arasında lavuğun içkisine bastım ilacı... Enayi pişardan döndü. Masasına oturdu, kafayı çekmeye devam etti... Ben de avını kollayan bir şahin gibi her an ensesindeydim. Enayinin kafasının iyice matiz olmasını bekledim..."

Mine, Hikmet Baba'yı can kulağıyla dinlerdi. Hemen sonra o da gaza gelip, geçmişindeki dolandırıcılık hikâyelerini güzel Türkçesi, komik mimikleriyle anlatır, masada cümbüşü başlatırdı. Tayfur ise, iki üçkâğıtçının anıları arasında sıkışıp, hararetli muhabbetlerinin içinde kaybolur, kafasındaki İngiliz ve Arap safkanlarıyla inzivaya çekilirdi.

Hikmet Baba yine birgün ev ahalisine çaktırmadan ortalıktan kayboldu. Fakat ne ertesi gün, ne sonraki gün ne de diğer günler kendisinden bir haber alınamadı... Tayfur, Hikmet Baba'nın 'Babalara' geldiği konusunda hem fikirdi Mine'yle.

Bir süre sonra Mine'yle Tayfur, Hikmet Baba'nın kapısız odasında bıraktığı eşyalarını paraya dönüştürüp, anısına sağlam bir altılı kuponu yaptılar. Yarışın son ayağında koşan 'Hikmet Baba' isimli safkan Arap atını görünce, galop ve sprint derecelerine bakmaksızın tek geçtiler...

Bir boyun farkıyla sonbahara yenik düşmüştü mevsim. Pencerelerinin içine baktıklarında ağaçlarının yapraksız, gökyüzünün yüzü karanlık-gri, sokaklarının çamurlu olduğunu gördüler. Sabahın mı yoksa akşamın mı karanlığındaydı gökyüzü? Anlamaya çaba harcamaları için bir nedenleri yoktu. Vazgeçtiler o uğraştan. İç manzaralarına daha fazla bakamadılar. Her şey olduğundan daha berbattı. Tayfur'la Mine çamurlu pistteki hayata uzakara geçilmişti...

KANAT ALIŞTIRANLAR

ŞİİR ATÖLYESİ

MAHMUT CELALOĞLU

HASTANE BAHÇESİ

Bir hastane bahçesindeyim; kilitlenen
kapılar gözlerim
Sancılarım var; ismimin baş harfini
kanıyor sözlerim

Bir hastane bahçesi bakıyorum; kuru
öksürüğüm için
Krizlerim var; intikamını benden alıyor
kalbim

Bir hastane bahçesindeyim; yorgun
bakışları koşuyorum
Rüyalarım var; ağrıları arttı gerçeklerimin

Bir hastane b ahçesı bakıyorum; öğütleri
büyütmek için
Eksiklerim var; grubu bilinmeyen kan
gibiyim

Bir hastane bahçesindeyim; çöp kutuları
susluyorum
Kuşkularım var; sadece kendimde
olmadığıma eminim

Bir hastane bahçesi bakıyorum; kendiliğimi
düşürmek için
Şiirlerim var, çok sevdiğim trenlerim

Bir hastane bahçesindeyim; ölmeyi hak
ettim
Hayatlarım var; yüzde ellisini bilerek
kaybettim

BÜŞRA AYTAÇ

SINIR

Dönе dönе düştüğüm kuyularda
öğrendim aklıma görmeyi
Zifiri karanlıkta, bumbuz suda
Yukarı çıkmaya çalışmadım mı sanıyorsun
Derine dalmaya başlamadan önce
Bazen her şey en korktuğun yollarla
çözülür
Düşe düşe koşmayı öğrenirsin
Tam batacakken yüzmeyi
Kaçacak yerin kalmadığında dövüşmeyi
Yüzleşmeyi her acınla bitmeyeceklerini
anladığında
Hayat kollar seni her zaman
Sen bittiğin an o başlar.....

İ. KÜRŞAT ÇETİN

"KASIM DUASI"

Dışarda yağmur,
Dışarda eski bir Kasım şarkısı

Dışarda yagmur,
Dışarda eski bir Kasım havası

Belki santim santim,
Belki de saniye saniye yaklaşıyor ölümüm.
Ölünüm;
Sana yüzümü döndüğümde;
Bir buket gül,
Belki ince ince sarılmış bir gızlı tütün?

Dışarda yagmur,
Dışarda, bıçaklanmış bir Kasım seması.

Şahlanan atlar misali yükseliyor,
Devleşip yüceleşiyor eşrik imgeler.
Seni avuçlarıma aldığımda
Imgeler;
Birer ölü görüntü.
Hayatları biçimsizleştiren birer ömür
torpusu.

Dışarda yagmur,
Dışarda bir parça Kasım duası...

ÖYKÜ DEĞERLENDİRMELERİ — **Hürriyet Yaşar**

BİR YILIN ARDINDAN

Tam on iki ay olmuş. Bir sayılık paydosla, bu sizlerle birlikte on ikinci sayımız. Öncelikle, internette klavye tıkırdatmayı öykü yazmak sananlara, yerimizin kapalı olduğunu sezdirmemiz gerekiyordu. Sonra da, tüm sayfaları edebiyat olmayan bir yayında olsak bile, bizim sayfalarımızın tamamının edebiyat olacağını...

Bu on iki sayılık süre içinde, Ekin Güneş Saygılı, Özlem Özyurt, Zübeyde Avaz, öykü yazmayı hiç bırakmayacakları izlenimiyle bizi sevindirdiler. Öyküleri yayımlanan Şükran Eker ve Burak Dedehayır'ın da öykü dünyasında kalmasına çalışalarının yeni örneklerini görecektiğimizi umuyoruz. Düzenli sitelilerden Yılmaz Güner'in sanırım okuma ve çalışma eksiği var. Sıkı bir okuma yazma düşünüşüyle, yaşama dönük gözlemlerini öyküye dönüştürecek. Koray Sarıdoğan'ın "çocukken sevdiğim ilk çocukluk aşkım" gibi tümcelerden kurtulabilmesi, yazdıklarını anlatırken duyduğu heyecanlık ve coşkunun etkisinden kurtarmasına bağlı.

"Kanat Alıştıranlar Öykü"nün yazıp da yayımlamayan izleyicilerinin tümünün öykülerini bekliyoruz.

Ekin Güneşş Saygılı / ISTANBUL

Üç öyküden görünen: Sizin öykuye yaklaşımınızın benim sanat anlayışım için en değerli özelliği, somuttan soyuta geçtikten sonra, oradan yine somuta geçen yeniden üretim yolculuğunuz. Şimdilerde ülkemizde yalnızca, ya soyutun somutlaştırıldığı ya da somut soyutlaştırıldıktan sonra yeniden somutlanmayıp öylece bırakıldığı sanat yapıtları yüceltiliyor. (Sanat yapıtı olamamış naylon yapıtların güzel sanat diye şişirilip üflenmesi yarışı, başka bir acıklı gülduru.) Konularınızı yaşamdan alıyor, onları soyutlayıp dönüştürerek yeniden ve öykü olarak somutluyorsunuz. Bunu yaparken de, ilk somutu/hammaddeyi görünmezleştirmeyi, yaşamın işlenmemiş halinin sanatın altından sırıtmasını engellemeyi başarıyorsunuz. Kuşkusuz her sanat yapıtı için, olmazsa olmaz koşullar bunların çoğu. Ama somuttan yola çıkmak, olmazsa olmaz koşul değil. Yaşamdan yola çıkıp, üretilenle yine yaşamı yakalamak, bir görüş ve duyuş biçimidir. Hem de şimdi yoksunluğunu çektiğimiz bir duyuş biçimi. Daha çok okumalı, daha çok üretmeli, kendinizi daha çabuk yetiştirmelisiniz.

"Hep Burada mıydım?" için

Akıl hastanesi" açıklamasını öykünün o ilk paragrafında yapmamış olmayı düşünür müsünüz bir de? Daha iyi oluyorsa, geç anlaşılsın; bir şey değişmiyorsa, bırakın, kalsın öyle. Ama böyle değişiklikleri deneyin vazdıklarınızda.

"Sırtüstü uzanmış, başını sağ kolunun altına doğru kıvırmıştı."

Sağ kolunu, başının aitini gösterir biçimde kıvıramayacağına göre, 'doğru' sözcüğünü çıkarıverseniz?...

Kalsa ne olur?

Yazarken elde kalem, yazdıktan sonra elde silgi...

"Bahanesi ile" mi deriz, "bahanesiyle" mi? "Hemşireler ile" mi, "hemşirelerle" mi? Türkçenin kıvraklıklarından, halkın Türkçesinden neden daha geride olalım?

"Karanlık odaya hücum eden koridor ışıkları."

"Hücum eden" diyorsak, 'hücum' görünen bir şey olmalı. Oysa ışığın odaya hücum edişini göremeyiz. Karanlıktan aydınlığa, bu anda geçer odanın içi.

"Kaçak Zaman Düşleri"nin yazarına / ADIYAMAN

Yine ilk tümce konusu.

"Genç memur okuduğu kitaptan başını kaldırdı; kaldırması ile indirmesi bir oldu."

Okutma hızı, anlatılanda yaşananın hızıyla uyumlu olmalı öyküde. Okuduğu yazıdan başını kaldırır kaldırmaz indirmek... Anlatılana yaşanan, bu. İçinde hız, şaşkınlık v birdenbirelik var. Oysa bu an'ı a latan tümcede öyle çok sözcük v ki, bu söz kalabalığı anlatılanın h zına, o birdenbireliğe yetişemiyo "Genç memur" demeseniz ne ol örneğin? Sonra anlasak kim old günü... 'Ile'leri niçin hala ayrı yaz okunuş zamanını biraz daha uzat yorsunuz? "Kaldırdı" da demes niz?.. Okurun neleri hangi sıra algılamasını istiyorsanız, ona gö kursanız o tümceyi. Hızı, şaşkınlı birdenbireliği... Hepsini en az sö cükle vererek. Tek tümce olmayab lir. Yeter ki az sözcük olsun.

Noktalı virgül, başka bir avrıntı Oraya virgül yetiyorsa, anlamı k ruyabiliyorsa, anlam nasıl olsa b zulmuyor diye noktalı virgül ko mayın. Sonra noktalı virgül gerekt ğinde, onun da yetmeyeceği bir y ıralama yaratmış olursunuz.

İlk paragrafınızda tam on beş k 'memur' diyorsunuz, ikinci para rafınız da 'genç memur'la başlıyo Konuşurken birimden hep aynı s özleri, konuları ışıtmekle, yazıc hep aynı sözcükleri okumanın y rattığı duygu arasında çok ayrı yoktur: Bıkkınlık.

Okutmak istiyorsanız, özel işle leri yoksa sözcük yinelemelerini en aza indirene değin çalışmak z rundasınız. "Memurlar kimileyi bu kadar kıymet bilmez insanla kimileyin de teskin edici laflar sö lüyorlardı," örneğindeki gibi, b anlam tüneline girip başka anla tünelinden çıkan tümcelerden, o künüzü göndermeden önce siz d netlemelisiniz.

"Pemsiz bir ana şefkati" benze mesinde bir şeyler arayabilmem için, okuduğumuzun şiir dilin olduğunu kabul etmemiz gerek yor mu? Bence sanat dillerinin yap larda birbirine karıştırılmaması dan yanayım.

Türkan'ın yazarına

Söylemde bayağılıkla açık sözlü lüğün dengesini tutturamamış, o kaydı bayağılıktan yana devirmiş niz. "Vücut ölçülerinin, (...) eli beline sarana, bacaklarına suren göğüslerini avuçlayana göre de d ğiştiği söylenir, (...) Etek altı ha nesi gibi etek ve bel üstü hazinele de göz kamaştırıcı..." diye gid anlatımınız, "Açıkta olan bala ha gi sinek konmaz," düzeyiyle sür yor. "Kanat Alıştıranlar / Öykü bölümünün bir yıl dolunca düz konusunda verdiği izlenimin bu e madığı ortada değil mi?

Hakan Alev / İstanbul

Öykülerinizi, kişilerinizi betim mekle başlamasa. Her öykücü a şeyi yapınca, birörnekçe, tekb çimlilik oluşuyor.

"Sağanak" adlı çalışmanız ver ver, "Korkunç gorkemli sa

lar. Kirpikler, güçlü. Yumuşak bakışlar, kızmadığında...” gibi, yüklemin olmadığı ya da görünmediği tümcelerle kurduğunuz söyleminiz ilginç. Onu, tüm olmamışlığına karşın, yani Kanat Alıştıranlar'ın çıtasını geçemese de, söylemindeki yeniliklerin görülmesi için yayımlıyorum.

Tabii her yenilik arayışçısının karşılaştığı riskler, sizin üzerinize de üşüşüyor. Onları özenle, uyanıklıkla bir bir savuşturmazsanız, tehlikelerin arasından öykünüzü kurban vermeden sonuca ulaştırmayı başaramazsınız.

“Onu deminden beri izler öğrenci, içini çekti.” biçimindeki anlatım, bu kazalardan biri gibi duruyor örneğin. “Genç okutman,” “genç kadın” yinelemeleri de, yakın düşmeseler bile yakışmıyor bu arayışlı anlatıma. Hele hele “genç çocuk,” olacak söz değildi, yayımlanan biçiminde bulamayacaksınız.

Yabancı Diller Yüksek Okulu'yla başlayan paragrafla hiç uğraşmamışsınız. Çok ayraç, az anlaşşılırlık demektir, çünkü okumanın akışını keser. Oradaki ayraçlarınız bire indi.

Zamandan zamana geçişleriniz de yeterince belirgin değil.

“Kaygılılık,” kulak tırmalayan bir kullanım değil mi? “Işığı aydınlık,” ne demek? “Yaşama doğru açtı görüşünü,” sizce yeterli özeni yansıtıyor mu? Üç satırda dört kez “artık” demiştiniz. Dört “artık”tan üçü gitti. Bu değişiklik anlatmak istediğinizi nerde bozmuşsa, anlam için oraya gerekli demektir. Ama anlamın tamamlanması da yazımızı güzel yapmaya yetmez.

Yinelediğiniz sözcüklerinizin, kullanıldığı tümcenin içinden bakınca yerli yerinde gibi görünmesi, onlara öykünün tümünden bakmanız gereğini ortadan kaldırmaz. Bıktırıcı yineleme yaratan sözcüklerinize kıymazsanız, öykünüze kıymış olursunuz.

SAĞANAK

Hakan Alev

Genç okutman, kapıyı anahtarla açtı. Yirmili yaşlarındaydı. Pürüzsüzdü yüzü, kumral hatları vardı; güzeldi. Güzelliğini biliyordu. Korkunç görkemli saçlar. Kirpikler, güçlü. Yumuşak bakışlar, kızmadığında. Tel tel, bukle bukle konuşuyor saçları... Işık yüzüne vurduğunda, ışığı aydınlık dilinin, beliriyor gölgesi, kımıldıyor; güzel.

Evde kimse yoktu, kocası daha gelmemişti. Yeni evli.

Onu deminden beri izler öğrenci, içini çekti. Ne güzeldi! Ne hoştu bacakları, ne hoştu kabarması iki koşulu tay gibi bedeninin, sırtından öne doğru. Kendinden utandı. Bakışlarını çekti. Ne inceydi bakışları, ama yine ona yöneldi gözleri.

Genç okutman ders boyunca sıkkındı. Onu dinlemiyorlardı doğru dürüst; belki fazla toy bulduklarından. Genç kadın elinden geleni yapıyordu. Konuları özetliyor, ardı ardına yeniliyordu. Sorular hazırlıyor, testler veriyordu tıpkıbasım yaptığı. Daha da çoğu, tek tek ilgileniyordu yanına geldiklerinde.

İngilizcesinden emindi.

İstedikleri denli dinlemesinler! Elinden geleni yapıyordu. Genç bir okutmanın bölgenin en gözde üniversitelerinden birinde, daha başlayalı çok olmadan yapabilecekleri elbette sınırlıydı. Zaten, okul müdürü de ona, yeni ama parlak elemanına moral veriyordu.

Yabancı diller yüksek okulunun görkemli, demir kapısından çıktı. Yeni yapılmış bu kapı yakınlarda açılmıştı. Yakın zamana kadar oradan çıkmak öğrencilere yasaktı. (Neden kimse bilmiyordu, artan kapkaça, gaspa (zorlaalıma) karşı önlem olarak olmalıydı.)

Gecesi ılık (kışın bile) Ege kentinin serin gecesine çıktı. İngilizcesinden emindi. O kadar yıl, on altı yaşında geldiği günden beri, sıkıcı taşra kentinin, çoğunca sıkıcı küçük kasabalarının birinden buralara gelmek için yola çıkalı, geliştirmeye çalışmıştı. Yoksul çocukluk, kasaba yaşantısının monoton sıradanlığı, onu oraya sığdıramamıştı daha fazla. Genç kızlığını orada, çabucak geçiştirmişti lise yıllarında. Şimdi, acısını çıkarıyordu. Aslında, geldi geleli buraya, acısını çıkarıyordu. Eğlence yerlerinde on ikiyi aşarak, iki kız arkadaşıyla kaldığı öğrenci evine gece yarısı gelmekten sıkılana kadar sürdürdü gece gezmelerini. Bu ılık Ege kentinde insan ilişkileri de içli dışlıydı. Özellikle kızları kentin, çok ünlüydü, limanından sonra. Onlarla başa çıkması gerekirdi, en yakın arkadaşı yerine, çıktığı çocuğun gözlerinde yerini görmek için ne çok savaşım vermişti ilk geldiği yıl, deneyimsizken bu işlerde. Uzun zaman, küçük bir ev tutana değin, ev arkadaşlarıyla yaşamıştı. Kendine ev tutmuş ve son iki yılı daha da özgür yaşamıştı. Arada bir aradığı evden gelen haberlerden kopmuştu hemen.

Artık, evliydi de. O taşra kasabası çok geride kalmıştı. Anılarında bile değil nerdeyse. Uzakta sessiz bir görüntü gibi. Sağırdı kulakları oraya. Kopmuştu oradan. Mutluydu.

İlk, onu tanımamıştı. Ancak çok etkilenmişti ondan. Bir yıl çıkıp, sonunda evlenmeye karar verdiler. Bulduğunu anladı doğru adamı. Mutluydu. İkisi de. Bir de çocuk edinme kararı verdiler. Evliliklerini oturtuyorlardı, iyice.

Genç kadın, içeri girdi. Hava ısındığından (mayıs ortaları) ince, giysisini sıyırdı. Anahtarı bıraktı masaya. Çiçeklerin önünde not göremedi. Çünkü yoktu. Kocası hiçbir zaman böyle bir şey düşünmemişti. Evden konuşmuşlardı oysa bir saat önce. Demek dışarı çıkmıştı. Bir not bırakabilirdi kaçta geleceğini belirten. İncelikli bir susuştu yaşamak oysa Nilüfer'e göre. Birbirlerine benzemiyorlardı. Birbirlerini seviyorlardı. Aşk böyle oluyordu. Kalabalık olmamalıydı aşk, romantikti aşk, zayıftı aşka düşünce insan. En azından, Nilüfer.

Evet, aşk böyle oluyor, dedi, küçük tavşanına. Tavşan, ses çıkarmadı. Kutusunda oturmayı sürdürdü. Zıplayarak ilerlediğinden mi nedir, atılmadı ileri şimdi, belki yorgundu evin altını üstüne getirip, her bulduğunu kemirmekten, belki de ...'a bırakmıştı insanlar arasındaki garip çiftleşme bahanesini.

Özgürlük, belki de yalan aşk için. Sen de bir laf söyle be! Yansı Bey'imizden tek laf yok. Öyle olsun bakalım. Tek yaşadığı: Öğrenci evinde bulaşıklarını yıkamış, televizyonu açmadan, İngilizce notlarını çalışmaya başlamıştı. Hiç olmazsa, İngilizce hazırlığı geçmek istiyordu. Nilüfer'e gözükmek de belki... Gelecek sene her şey daha zor olabilirdi, ailesi zaten para göndermekte zorlanıyordu.

Lafı edilmez bir istek _benim için_ havuç, yeşillik vermek sana. Benim aşka koşuşum ise senin için boş, anlamsız. Ne garip değil mi?

Yansı, hâlâ susuyordu.

Kapı çaldı. Özgür geldi. Nilüfer, neşeli sayılmazdı gün boyu, okul aklına takılıyordu. Ancak, Özgür neşeliydi. Biraz alay etti, onun kaygılılığıyla. Sonra ona destek verip, kaygılarının boş olduğunu söyledi. Kadınlara yönelmesini biliyor olmalıydı.

Gündoğumuna doğru camlarına bir kuş kondu, uyanmadılar. Mutlu uyumak neden daha sessiz yapardı ortalığı? Kuş uçtu.

Yataktan doğruldu delikanlı. Onu düşündü. Az önce düşünde gördüğü genç kadına, görebilecekmiş gibi kafasının içinde baktı. Gördü de. Pencereyi açıp, sabah ayazından çekinmeden, dışarı, gökyüzüne baktı. Ancak, her yer buluttu gökyüzünde, yağmur bekliyordu, patlayacak gibiydi sağanak. Sevgisini sonsuz güçlü bir ses tutacaktı. İçinde. İmkânsız aşka dönüşmesine kim ne derdi?

Yaşama doğru açtı görüşünü.

Sanki yağmur yeni başlamıştı atmaya.

KAÇAK YAYIN

Sayı 42
Kasım 2006
Aylık yerel süreli yayındır

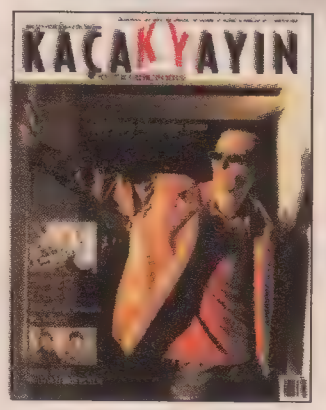

Sahibi
LM Basın Yayın Ltd. Şti. adına
Tuncay Akgün

Yayın Yönetmeni
Tuncay Akgün

Editör
Aslan Özdemir
aslanozdemir@leman.com.tr

Sorumlu Yazışleri Müdürü
Ayhan Erdoğan

Grafik Tasarım
Tanzer Ercanpolat

Fotoğraf Editörü
Sinan Göksel

Dizgi Duygu Yavuz

Düzelti Nafer Ermiş

Müessese Müdürü Ali Yavuz

Baskı Sorumlusu Ali Polat

Abone-Reklam Sevinç Selvi
0212 - 292 94 50/119

E-Posta kacak@leman.com.tr
Tel: 0.212.292 94 50/51
Fax: 0.212.292 44 91

Adres Firuzağa Mahallesi
Defterdar Yokuşu
No:47 Beyoğlu / İst.

Baskı LeMan Matbaası

Telefon 0212-858 00 93 (Pbx)

Dağıtım BBD Merkez

BİZE GELEN KİTAPLAR

SANDRA HOFMANN
SARIŞINA KARŞI YÜZMEK
CADDE

FAİK BAYSAL
DRİNA'DA SON GÜN
CAN

MUAMMER HACOĞLU
P.K. 690 BEYOĞLU
DÖNENCE

JOHN GODOLPHIN BENNET
TANIK
YKY

ALİ PÜSKÜLLÜOĞLU
YAŞAR KEMAL SÖZLÜĞÜ
YKY

HEINRICH HEINE
ŞARKILAR KİTABI
YKY

JOYCE CAROL OATES
ŞELALE
EVEREST

VOLKAN HACIOĞLU
DUVARLARDA GÖZLERİM ÜŞÜYOR
DÖNENCE

TAHSİN YÜCEL
GÖKDELEN
CAN

TUĞRUL TANYOL
HER ŞEY BİR MEVSİM
YKY

Mine Akverdi

Freddie Mercury 60. doğum gününde bir toplama albümle anılıyor

ŞOV DEVAM EDİYOR

İki ay önceki 5 eylül gecesini o dillere destan çılgın partilerinden biriyle kutlayabilirdi. Önceki doğum günü partilerinde olduğu gibi, deri giysili cüceler ortalıkta tepsi tepsi kokaini servis eder, salonun ortasında çıplak çamur güreşçileri birbiriyle kapışır, millet sıkılırsa özel bir jete doluşulup Münih'teki bir başka partiye geçiş yapılabilirdi... Tabii eğer yaşasaydı! Rock tarihinin en müthiş vokalistlerinden, Queen'in solisti Freddie Mercury, 24 Kasım 1991'de, henüz 45'indeyken AIDS'ten ölmeseydi bu yıl 5 eylülde 60 yaşına basacaktı.

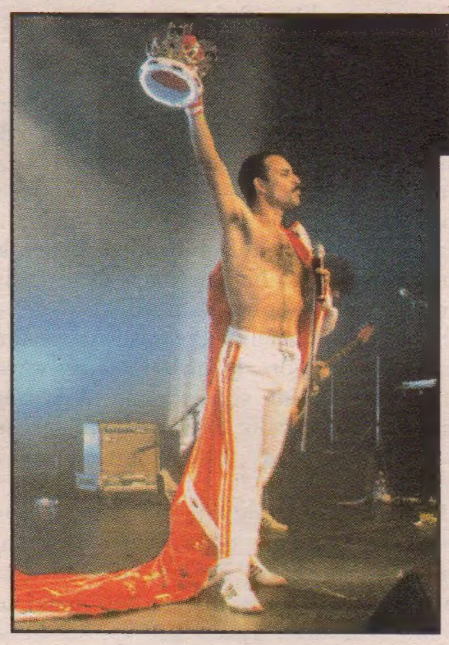

Freddie Mercury şatafatlı yaşamayı severdi. Çünkü o, şimdilerde müzik piyasasında soyu tükenmiş olan bir türün temsilcilerindendi; o bir rock yıldızıydı. 1970'te Londra'da gitarist Brian May, davulcu Roger Taylor ve bas gitarist John Deacon ile birlikte müzik tarihine "en büyük"lerden biri olarak geçen *Queen'i* kuran Mercury, güçlü sesi, muhteşem vokali ve gösterişli imajıyla Queen'i ve eşsiz şarkılarını hafızalarımıza kazıdı. Queen ilk büyük çıkışını 1974'te Sheer Heart Attack albümünden çıkardıkları ilk single Killer Queen ile yaptı; bir yıl sonra gelen rock-opera şaheseri Bohemian Rhapsody ile tüm dünyayı fethetti. Sert rock gitarları, opera havası yaratan zengin ve teatral vokaller, klasik müzikten küçük alıntılar ve disko ritmleri gibi pek çok farklı tarzdan öğeleri harmanlayan kendine özgü müziğiyle Queen, "We Will Rock You," "Crazy Little Thing Called Love," "We Are The Champions," "Another One *Bites* The Dust," "The Great Pretender" gibi efsanevi rock klasiklerine imzasını attı. 150 milyon albüm satan grup günümüzün pek çok ünlü müzisyeninin de ilham kaynağı ve idolü oldu. Mercury solo kariyerinde de türler arasında cambazlık yapan şarkılar bestelemeyi sürdürdü; Barcelona albümünü opera sanatçısı Montserrat Caballé ile birlikte yapması bunun en büyük göstergesiydi. Ama çok renkli müziği ve eşsiz vokalinin yanında, enerjisi ve acaip kostümleriyle zenginleştirdiği gösterişli sahne şovlarıyla da efsaneydi Mercury. Queen'in 1985'te düzenlenen Afrika'ya yardım konseri Live Aid'de 75,000 dinleyiciye "Radio Ga Ga"yı alkışlarla ritim tutturup hep bir ağızdan söylettiği performansı tüm zamanların en iyi sahne performansı olarak tarihe geçti.

Ama milyonların karşısında gösterişli, şatafatlı, dev bir ikon olarak dimdik duran, tüm varlığını ortaya koyduğu sahnede ihtişamıyla herkesi yörüngesine sokan Freddie Mercury, her fırsatta özel hayatını gözler önüne sermekten çekinmeyen günümüz pop yıldızlarının aksine, konu özel hayatına geldiğinde tam bir sır küpü olmayı hep tercih etti. Kariyeri boyunca pek az röportaj veren Mercury geçmişinden, köklerinden, cinsel tercihlerinden, aşk ilişkilerinden, yakalandığı hastalıktan söz etmekten hep kaçındı.

Asıl adı Farrokh Bulsara olan Freddie Mercury, 1946'da Afrika'da Tanzanya'ya bağlı bir ada olan Zanzibar'da doğmuş, köklerinin uzandığı Hindistan'da büyümüş, ancak 17 yaşında İngiltere'ye göç etmişti. Ama hayatının bu kısmını ne hayranları ne de arkadaşlarıyla paylaştı. Çünkü tek bir amacı vardı: Gerçek bir rock yıldızı olmak. Ve rock'n roll imajına uygun düşen, bir İngiliz, bir Batılı olmaktı.

Rock yıldızı sıfatını parlak tutmak için şov dünyasının bir numaralı kuralına da hep uydu Mercury; şatafatlı kostümleri ve yaşamıyla insanları şok etmeyi bildi. Queen klasiklerinden biri olan "I Want to Break Free"nin video klibinde üzerinde elbisesiyle evi süpüren bir ev kadını olarak hayranlarının karşısına çıkmak da işte tam böyle bir hareketti. Ama klibinde travesti gibi görünmekten çekinmezken gerçek hayattaki cinsel tercihini, yani eşcinsel olduğunu asla açıklamadı. Aksine, gizlemek için elinden geleni yaptı. Çünkü yine imajı için savaş veriyordu: Koca bıyıklı, maço bir rock yıldızı olmak için.

AIDS'e yakalandığında da uzun zaman bu hastalığını herkesten *sakladı. AIDS olduğu*nu gerçeği yayılmaya başladığında bunu şiddetle reddetti; hastalığa karşı insanları uyarmak *için düzenlenen kampanyalar*da yer alması için teklif geldiğinde bile kabul etmedi. Eşcinselliğini ve AIDS olduğunu resmen açıkladığı gün, ölmeden hemen önceki gündü.

Freddy Mercury, imajı için yaşadı. Çünkü Queen'in en son albümündeki o meşhur şarkıda, "Show Must Go On"da söylediği gibi, şov hep devam etmeliydi. Ve hayali gerçek oldu. Doğumunun altmışıncı, ölümünün ise on beşinci yılında hâlâ gösterişli bir rock yıldızı olarak şarkılarıyla karşımıza dikiliyor. Mercury'nin bir kısmı hiç duyulmamış solo çalışmalarının, orijinal kayıtları ve remiksleri olmak üzere iki CD'de toplandığı yeni albüm *The Very Best Of Freddie Mercury*, kendisi olmayı başaramayan ama bir rock yıldızı olmayı kesinlikle başaran bu yetenekli adamın yaşamını kutluyor.

The Very Best Of Freddie Mercury, (EMI)

KARANLIKLAR PRENSESİ DÖNDÜ

Evanescence üç yıl önce ilk albümü *Fallen* ile bombayı patlatmıştı. *Fallen* dünya çapında 14 milyon sattı, taze gruba 2 Grammy birden kazandırdı. "Bring Me To Life," "Going Under," "My Immortal" gibi daha ilk dinleyişte çarpan parçalarıyla Evanescence, Türkiye'de de büyük bir hayran kitlesi edindi. Amerikalı grup şimdi yeni albümü *The Open Door* ile geri dönüyor. Vokalist **Amy Lee**'nin vampir filmlerinden fırlamışçasına karanlık ve gotik imajı, dramatik ve hatta ağlak vokalleri, grubun sert ve öfkeli gitarları yine yerli yerinde. Tabii kimi zaman neredeyse Tori Amos ve Enya'yı çağrıştıran duygusal piyano melodileri de şarkılara serpiştiriliyor. Yani önceki albümde tanıdığımız gibi Evanescence yine hem sert hem duygusal. Albüm boyunca, ölümlüler, ölümsüzler, karanlıklar, korkular, vampirler, kurtadamlar her köşeden karşımıza çıkıyor. Asıl tema olarak ise ayrılık ve acı başrolde. Ancak vasat bir pop – rock parçası olmaktan öteye gidemeyen ilk singili *Call Me Whan You're Sober*'dan da anlaşılacağı üzere grup bu kez eskiye göre çarpıcı enerjisini biraz kaybetmiş görünüyor. *The Open Door* ilk albümden sonra beklentisini yüksek tutanlarda düş kırıklığı yaratabilir. Ancak Evanescence'e kalbini çoktan teslim etmiş olanlara ne desek boş. Kavuşmanın heyecanıyla albümü gözü kapalı alacaklarına hiç şüphe yok.

The Open Door, SONY BMG

O TÜRKÜLERE TUTKUN

Opera eğitimi almış olmasına rağmen, türküleri yorumlamayı seçmiş, türkülere tutkun bir sanatçı **Şükriye Tutkun**. Daha önce Güneydoğu Anadolu'dan Kırım'a kadar pek çok farklı yöreden türküleri, duru sesi ve kendine özgü yorumuyla albümlerine taşıyan Tutkun, şimdi beşinci albümü *Salıncak* ile yeniden karşımızda. Prodüktörlüğünü **İlhan Şeşen**, Zara, **Gülşen Kutlu**, Müslüm Gürses, **Orhan Hakalmaz** gibi isimlerle yaptığı çalışmalarla tanınan ünlü bağlama hocası *Ali Osman Erbaşı*'nın yaptığı albümde yeni bestelerin yanı sıra yine "Ağ Elime Mor Kınalar Yaktılar," "İskender Boğazı Dardır Geçilmez," "Sürüler İçinde Sürmeli Koyun" gibi anonim halk türküleri de yer alıyor. Şükriye Tutkun özel yorumuyla bu türkülere yeniden hayat verirken albümün kaydı sırasında doğal sazların kullanılmasıyla özünden de hiçbir şey kaybetmiyor. Kulağınızın pasını silecek bir çalışma.

Salıncak, (EMI)

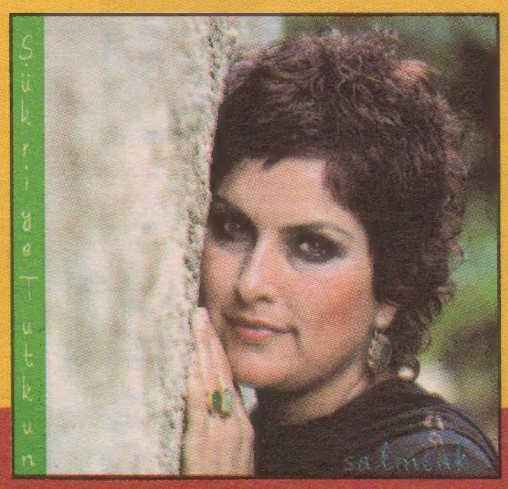

COOL'UN DAYANILMAZ CAZİBESİ

Bir başka yıldönümü albümü de **Miles Davis** için piyasaya çıktı: *Cool & Collected*. Rock & Roll Hall of Fame'de yer almayı başaran ilk ve tek modern caz figürü olarak tarihe geçen, "cool" kelimesine ise hakkını kat be kat veren efsanevi cazcı Miles Davis, doğumunun sekseninci, ölümünün ise on beşinci yılında bu yeni toplama albümle yâd ediliyor. *Cool & Collected*, ünlü sanatçının 1956 ve 1984 tarihleri arasında kaydettiği toplam 13 besteden oluşuyor. Elbette Miles Davis'in başyapıtlarından "So What," "Summertime," "Milestones," "Human Nature" gibi parçalar da albümde yerini alıyor. Kapanışta ise, Davis'in "It's About That Time" adlı parçasının daha önce yayınlanmamış bir remiks'i var. Albümün sürprizi olan bu yeni düzenlemede pek çok önemli müzisyenin yanında, usta gitarist **Carlos Santana**'nın da konuk sanatçı olarak boy gösterdiğini ekleyelim. Altın madeni gibi bir toplama albüm. Kayıtsız kalmak mümkün değil.

Cool & Collected, (SONY BMG)

Akşamsefası

Peter Mclaren
Ramin Farahmandpur

KÜRESEL KAPİTALİZME VE YENİ EMPERYALİZME KARŞI ÖĞRETİ

"Bu kitap bugün için bir klasiktir! Peter McLaren ve Ramin Farahmandpur Marksizmi yeni Milenyuma taşımaktadır."

CADDE

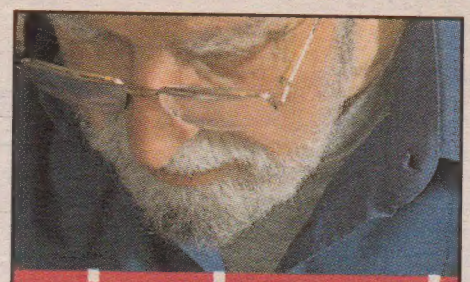

MİHRİ BELLİ

Yunus Emre'den Bill Gates'e

90 yılına armağan

CADDE

CADDE

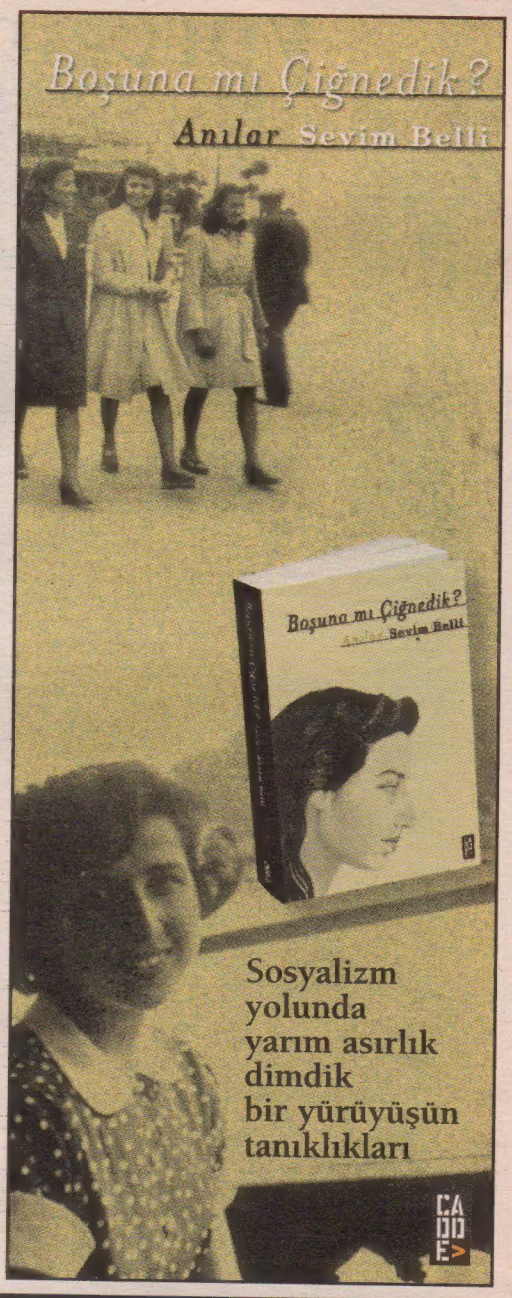

Oktay Taftalı

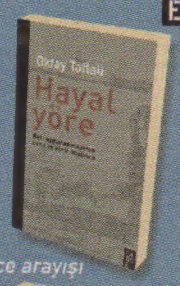

yerli bir düşünce arayışı

CADDE

LALE BAHÇELERİNDEN FRANSIZ SOKAKLARINA

bir bilinçaltı turu

Kemal Siyahhan

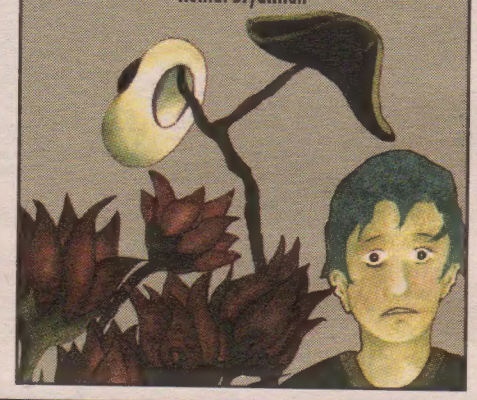

CADDE

25. TÜYAP İSTANBUL KİTAP FUARI

İMZA GÜNÜ

Nihat Genç

4 Kasım Cumartesi - LeMan Standı

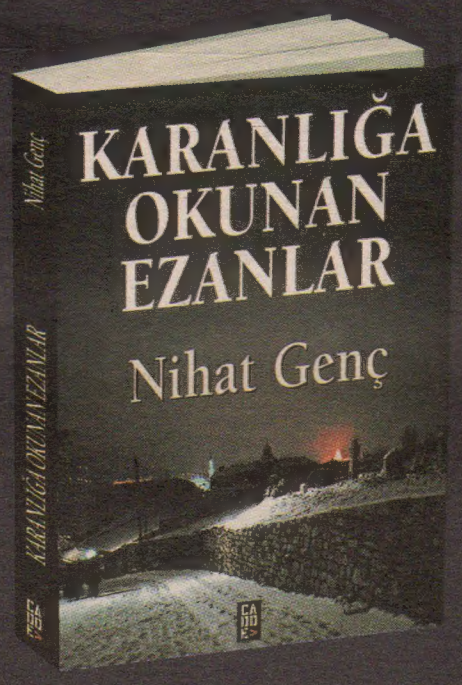

CADDE

FİRUZAĞA MAH. DEFTERDAR YOKUŞU NO: 47 CİHANGİR / İSTANBUL TEL: (0212) 292 94 50/51-292 44 89-292 44 92 FAKS: (0212) 292 44 91

Aksamsefasi

yuregimsizliyorkafamkarisik.com

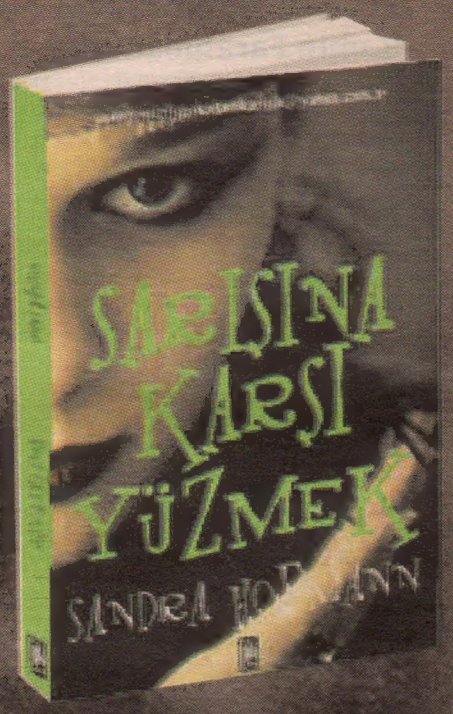

SARISINA KARŞI YÜZMEK

SANDRA HOFMANN

Bir yıl. Elli iki hafta. Elli iki Pazartesi.
Ve Rosa her Pazartesi günlüğüne yazıyor.

Akşamsefası

Bol dumanlı, hususi kokulu, filtresiz gazeteniz

yeniHarman 100. sayıyı devirdi

Nice yüzüncü sayılara...

Mihri Belli / PARİS

Bol dumanlı yeniHarman'ı tüttüre tüttüre 100'üncü sayısına varmışız. Bu vesileyle "bir yazı yaz" dediler. Ne demeli? Nereden başlamalı? Dev-Lis'liliğinden tanıdığım Tuncay'ın artık orta yaşlılığa varmış olmasından mı? Yoksa Tuncay'dan çok daha genç olan ve aktif kadroda yer alarak sosyalizm doğrultusunda bağımsızlık ve demokrasi bayrağını başları üstünde taşıyanların, bayrağı yere düşürmediklerinden mi söz etsek?

Nice yüzlere

Zihni Çetiner / BODRUM

Ezilen kesimin umutlarını yeşertmek için, bitti sanılan devrimciliğin sesi olarak ses vermek ancak yeniHarman sayfalarında mümkün olmaktadır.

İnadına yeniHarman

Bülent Timurlenk / GALATASARAY

Bir tutam güzel insanın sabahlamalarından, bir demet ustanın kaleminden damıtılan; memlekette arşivi yapılmayı hak eden kaç dergi daha var ki?

Harman'da yüz sayı

Oktay Taftalı / VİYANA

Ödülsüz yazarların, ödünsüz ve bağımsız dergisi yeniHarman yüzüncü sayısına ulaşmış bulunuyor. "Taş yerinde ağırdır", "ağır ol molla desinler" gibi itibar, vekar ve etki bildiren ne kadar özdeyişimiz varsa, bu dergi bunların kağıtlı ve resimli şeklini oluşturmakta.

Bremen'de, Kars'ta ve İstanbul'da üç yalnız fil

Tuncel Kurtiz Zeytinbağı / KAZDAĞI

İstanbul'da bir fil var, yalnız ama çok güçlü, adı yeniHarman. Üstelik bu fil, devinen, çalışan, direnen bir fil.

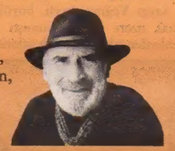

Kurbaç

Nihat Genç Kızılay / ANKARA

yeniHarman çok suskun Türk medya tarihinin en suskun döneminde, sessizliğin dili oldu. Soyulanların, kandırılanların kurbacı oldu.

Yüzde yüz

Yusuf Yavuz / KAŞ

Mail Büyükerman, Selçuk Parsadan, Halil Bezmen, Hakan Albayrak, Mete Çubukçu, Banu Acun, Emin Şirin, Yalçın Küçük, Ceza, Bayhan, Melike... Yazıp çizenleri saymıyorum; Türkiye'nin özeti, Anadolu'nun kara kutusu yeniHarman!

Sivri muhalif

Tuğba Benli Özenç / ADANA

100. sayıya gelmiş bir dergi artık pek çok sözü ardında bırakmış bir dergidir. Yarım değil bütündür. Yeni sözlere ve yeni sayılara... Umarım hep buralarda oluruz. Olursunuz. Nice sayılara yeniHarman!

Diyarbakır'da yeniHarman

Ahmet Sümbül / DİYARBAKIR

Bir, bir buçuk yıl önce yeniHarman kentte ancak iki üç ana bayii raflarında yer alırken, şimdi kentin ana bayiiler dışında birçok semtindeki gazete ve dergi bayiilerinde de yerini almış durumda. 100. sayısında yeniHarman'a ve emeği geçenlere sevgiyle duyurulur.

Türlü bedeller ödense de

Gürkan Hacır Davutpaşa / TOPKAPI

100. sayısının nice 100'lere devrolmasını diliyorum; Sevgili usta Tuncay Akgün'e, nöbeti devraldığım ve yeniden devrettiğim Kutlu dostuma ve tüm yeniHarman ailesine nice acayip işler diliyorum.

Avuç içi terleyen yumruk

Mesud ATA
Kongre Müzesi civarı / SİVAS

Sarsıcı dosyalarıyla, yeraltı kültürüne verdiği ehemmiyetle, "Lübnan Özel" sayısıyla, başka yerde okuyamayacağım lezzette röportajlarıyla, öfkesiyle, yumruğuyla, gönlümü fethetmiştir.

Tuncay ve arkadaşları beni utandırdı

Amberin Zaman Tünel / İSTANBUL

Dört yıl önce Tuncay Akgün bana yeniHarman'ı hayata geçireceğini söylediği zaman acayip gülmüştüm, bir yandan da üzülmüştüm. Bu kadar emek, yatırım, muhabirlere sunulan umutlar ve ardından geleceğine emin olduğum oldukça hızlı ölüm. Tuncay ve arkadaşları beni utandırdılar.

İyi ki...

Banu Birtek Kreutzberg / BERLİN-Şişli / İSTANBUL hattı

Haftalık, Tempo ya da Aktüel gibi, manşetinin içeriğine bakılarak, ya da seyahate çıkarken, "ulan yolda okuyacak bir şeyler alayım" dendiğinde alınan dergiler kümesinin dışında kalan bir dergidir yeniHarman.

Benim yeniHarman'ım, hepimizin yeniHarman'ı

Esin Dalay Göztepe / KADIKÖY

yeniHarman bence içerik açısından hiç kimsenin el atmaya cesaret edemediği konulara, olaylara, kişilere el atan, kimsenin söyleyemediklerini söyleyen, ayrıksı duruşuyla belli bir kitle tarafından takip edilen bir yayın.

Harman skalası geniş, kimliği olan dergi

Reni PARKER Gaziosmanpaşa / ANKARA

Harman skalası geniş, kimliği olan bir dergi. Kısaca adı üstünde Harman... Bilişimden, edebiyata, yaşamdan anarşizme uzanan geniş bir yelpazesi olan, kimi zaman ağır politik söyleşileri olan, nerede ise Zapatistler'le bile söyleşi yapacak yeteneği olan bir dergi.